

Güney Dinç

Aydınlığa Mektuplar (1928-1937)

İNCELEME

Son Zelzele
Bunlar, D
Bir Sebeb
Büyük Zelzelenin
Yılına Girmi
in beşte
etmiştir
umumi toplan-
utuk söyledi

strine mecburi müsteri yapan
Buna mukabil, Fransa
ticaret gitgide a
ek düşünc

ANADOLU

Hergün sabahları çıkar, siyaset gazetesi.

Fransa'ya Yeni Teklifler

Sosyete Konseyi yarın toplanıyor

Aksam 'elesi heriki ta-

sekilde

KARI MEKTUPLARI

Telefon makinelerine neden saat konmıyor?

Telefon şirketi hakkındaki
zillerimizi ve binnetice so
letin bu husustaki
dum. Bu kar
bir dere
nis

Cumhuriyet

Maik sütunu

Belediyyenin nazari dikkatine

Sırkecide kumuyaçıcı K. Aydin imza
silde aldığım mektubda deniliyor ki: «Sı
rkecideki araba vapuru lukelesinin civarın
daki umumi hala sızkılarını fazlalaşman
ile etrafa tâhammûl edilmes kokular ne
retmeye başlamıştır.

Şehrin orta yerindeki bu bîcimsiz halin
ortadan kaldırılmasını değerli Beledi
Reisimden rica ederim.»

Bir köylünün şikayetî

hyanın Fıratlı nahiyesi Eynili k
Musa oğlu Nabi Altan imzası ile
mektubda deniliyor ki: «Her köy
bu gibi köymüze de, komşulara
para toplamak sureti bir telefon
buna Jandarma ve merkez kara
ağladık. Geçenlerde muhtarımız
mâstı. Vazifelerde bir şey sormak
şehri bulduk. Fakat oradan boy
a olmas diye bizi azarlıdlar ve
konuşmadık. Bu kadar zora gi
lumuz telefon suis için midir?»

Iran ve Vekâletinin nazari
Paris elçisini dikkatine
geri çekti. dikkatine
Paris, 23 (A.A.) — Me
ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta
Mercimek köyüne

Iran

Paris elçisini

geri çekti.

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta
Mercimek köyüne

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

Paris,

23 (A.A.) — Me

ton gencini Fransız iş

Bugün: 16 Sayta

AYDINLIĞA MEKTUPLAR

(1928 - 1937)

Güney Dinç (1936, İzmir). Karşıyaka Lisesi'nden sonra 1958'de İstanbul Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Öğrencilik yıllarının ürünleri olan şiir, öykü ve denemeleri, *Şairler Yaprağı*, *Onuç, Galeri, Salkım, Varlık, Seçilmiş Hikayeler* dergilerinde yayımlandı. 1964-1970 yılları arasında Türkiye İşçi Partisi'nin Karşıyaka İlçe Başkanlığı, İzmir İl Başkanlığı ve Genel Yönetim Kurulu Üyeliği görevlerinde bulundu.TİP'in Ege'deki örgütlenme ve seçim çalışmalarına katıldı. 1967 seçimlerinde İzmir İl Genel Meclisi Üyesi seçildi.

Güney Dinç, 1961 yılından beri İzmir'de serbest avukat olarak çalışmaktadır. Çağdaş Hukukçular Derneği'nin her yıl düzenlenen "Hukuk Mücadelesi"nde Emek Ödülü", 1998 yılında Güney Dinç'e verildi. Aynı yıl İzmir Barosu Yönetim Kurulu, AİHM Yargıcı Prof. Dr. Feyyaz Gölcüklü ile Avukat Güney Dinç'in, insan hakları hukukunun gelişimine katkıları nedeniyle adli yılın açılışında özel olarak ödüllendirilmelerini kararlaştırdı.

Kitapları: YÖK Çıkmazı, Bilim ve Sanat Yayınevi, 1986; *İnsan Haklarına Uzmanmak, Say Yayınları*, 1986; *Güvensizlik Üçgeni (1402'lükler, Güvenlik Soruşturması, Fişleme)*, Say Yayınları, 1987; *Pençeli Adalet*, Boyut Yayınevi, 1988; *Yedi Domuzlu Altın, Bilgi Yayınevi*, 1990; *AİHS'ne Göre İnanç, Anlatım ve Örgütlenme Özgürlükleri*, İzmir Barosu, 2005; *AİHS'ne Göre Adil Yargılanma Hakki*, İzmir Barosu, 2006; *Sorularla Avrupa İnsan Hakları Sözlüğü*, Türkiye Barolar Birliği, 2006; *AİHS'ne Göre Malvarlığı Hakları*, Türkiye Barolar Birliği, 2007; *AİHS'ne Göre Çevre ve İnsan*, Türkiye Barolar Birliği, 2008; *Mehmet Nail Bey'in Derlediği Kartpostalalarla Balkan Savaşı [1912 -1913]*, YKY, İstanbul, 2008.

*Güney Dinç'in
YKY'deki kitapları:*

Mehmed Nail Bey'in Derlediği
Kartpostallarla Balkan Savaşı (1912-1913) (2008)
Aydınlığa Mektuplar (1928-1937) (2010)

GÜNEY DİNÇ

Aydınlığa Mektuplar

(1928-1937)

İnceleme

Yapı Kredi Yayınları

Yapı Kredi Yayıncılı - 3130
Edebiyat - 926

Aydınlığa Mektuplar (1928-1937) / Güney Dinç

Kitap editörü: Şeyda Öztürk
Düzeltiler: Filiz Özkan

Kapak tasarımlı: Nahide Dikel
Grafik uygulama: Gülcin Erol

Baskı: Promat Basım Yayımlan San. ve Tic. A.Ş.
Sanayi Mahallesi, 1673 Sokak, No: 34 Esenyurt / İstanbul

1. baskı: İstanbul, Haziran 2010
ISBN 978-975-08-1805-9

© Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş. 2010
Sertifika No: 12334

Bütün yayın hakları saklıdır.
Kaynak gösterilerek tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında
yayıcının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Yapı Kredi Kültür Merkezi
İstiklal Caddesi No. 161 Beyoğlu 34433 İstanbul
Telefon: (0 212) 252 47 00 (pbx) Faks: (0 212) 293 07 23
<http://www.ykykultur.com.tr>
e-posta: ykykultur@ykykultur.com.tr
İnternet satış adresi: <http://alisveris.yapikredi.com.tr>

İÇİNDEKİLER

Sunu • 9

- Ekin Bahçesi –dönüşüm, değişim– • 19
- Hep O Şarkılar • 75
- Bitmeyen Kavga –çalışma yaşamı– • 97
- Kadınlara Dair • 149
- Şehremaneti'nin Nazarı Dikkatine • 175
- Daldan Dala • 231
- Son Gözlemler • 269

- Sözlük • 277

*“Torunlarım Cem Aktunalı ve Güney Yaman Yılmaz'a
Cumhuriyet'le başlayan aydınlanma sürecini, 21. yüzyılın tüm
çocuklarıyla birlikte kesintisiz ve özgürce yaşamaları dileğiyle...”*

Sunu

Her sabah elinize aldığınız gazetenin “Okuyucu Mektupları” bölümünü aradığınız oluyor mu? Pek sanmıyorum. Önce birinci sayfadaki büyük başlıklar, ardından ilginizi çeken haberleri okuyorsunuz. Spor sayfasına söyle bir göz attıktan sonra, “Bakalım bugün hangi soruna değinmiş” diye sevdığınız köşe yazarının açtığı söyleşiyeye katılıyorsunuz. Günümüzde kimi gazeteler pazaryeri gibi. Çok uğraşırsanız belki okunacak daha başka şeyler de bulabilirsiniz. Oysa sizin süreniz tükenmiş olmalı. Gazeteyi katlayıp koşar adım işe, okula veya başka bir yere gidiyorsunuz. Gün boyu ertelediğiniz okuma isteği akşam eve dön dürüğünüzde, yorgunluktan uzandığınız televizyonun karşısında uçup gidiyor. Yarın yeni bir gün başlayacak. Yeni sorunlar, yeniavaşlar, yeni zamlar... Dünkü gazeteyi alışkanlıkla çöp kovasının dibine seriyorsunuz. Okumak dinginlerin işi. Bulmaca çözmeye bile vakit bulamayan kişi, okuyucu mektuplarıyla nasıl ilgilensin? Kaldı ki, artık okurlar da çok az yer bulabiliyorlar kendilerine gazetelerde.

Dünya, ünlülerin dünyası. Tarih Baba, hele bir kez kişinin yakasına yapışmasın. O artık hiç unutulmuyor. Çoğumuz dedelerimizin adını bilemiyoruz ama, acımasız savaşçıların, devlet yıkıp devlet kuran politikacıların, yeryüzünü aydınlatan bilgelerin yaşam öykülerini bir solukta anlatabiliyoruz. Çağlarına damgasını vuran önderler, iz bırakan sanatçılardır, yüzyıllar sonra da anımsanıyor; kitapları okunuyor, oyunları izleniyor, yontuları sergileniyor. İnsanlığın değişen ve değişmeyen yargılarını, onların ürünlerine bakarak değerlendirdiriyoruz.

Bir de anımsanmayanlar var. Gösterişsiz, ünsüz, yalın. Okulda, karakolda dayak yiyan, otobüste birbirinin ayağına basan, emekli aylığını alabilmek için banka kaplarında sabahlayan insanlar. Her sabah penceresinden izlerken gonençlendiği ihlamurların hoyratça budanıp köklenmesine yüreği elvermeyen doğa tutkunu insanlar. Suç işlemekçe, bir lokomotifin çelik tekerlekleri altında can vermedikçe, gazetelerde adları okunmuyor. Alanları doldurmak için toplandıkları törenlerde kürsüye tırmanıp söylev vermeyorlar. Çalışıyor, üretiyor, bir o kadar da düşünüyorlar. Yeşilin hiç tükenmediği aydınlık kentlerde onurlarıyla yaşamak istiyorlar. Milyonlarla gelip, milyonlarla gitmeyenler. Acılarıyla umutlarıyla, tepkileriyle arkalarında koskoca yaşamalar bırakıyorlar da, Tarih Baba böylelerinden hiç söz etmiyor.

Yeryüzü, gerçekte anımsanmayanların dünyası. Tarih Baba'nın doygun belleğinde yer bulamamak kimsenin umurunda değil. Yaşam doludizgin koşuyor. Yanlışlıklar, haksızlıklar birbirini kovalıyor. Bunların karşısında susmak, insanın doğasına aykırı. Sorunları dost söyleşilerinde tartışmak, çözümsüzlükleri aşmaya yetmiyor. Toplumsallaşmak gerekiyor. İşte o zaman sokakları dolduran çok sesli kalabalıkların örtemediği acı gerçek su yüzüne çıkıyor. Çağdaş insanın önlenemeyeen yalnızlığı...

Günümüzde toplumsallaşmanın sözgeçerinden geçebilmek çok güç. Artık insanlar eski çağlarda olduğu gibi geniş alanlarda tartışıp ortak yargılara varamıyorlar. Yakınmaları, önerileri yöneticilere doğrudan ulaşamıyor. Toplumlar, örgütleriyle soluk alıyorlar. Örgütlerde amaç dışı sapmalar olunca, bireyin yalnızlığı daha da artıyor. Siyasi partiler, bir yerlere tırmanma kavgası verenlerin tekeline. Orada düşünceler değil, yandaşlar yarıştırılıyor. Sendikalar, dernekler, kimi kuruluşlar, yıllanmış yöneticilerinin ekmek teknesi. En yalın istemler, yerlerinden olma korkusunu yüreklerinden atamayan örgüt yöneticilerinin sert tepkileriyle bastırılıyor. Büylesine bozbulanık kaygan ortamlarda, duru düşüncenin tutunacak yer bulması olanaksız. Kişi zaten, kamu organları önünde işin başında yenik düşmüşt. Sesini duyuramamış, sözünü geçirememiştir. Sokaktaki adamın, köşe yazarları gibi her sabah gazetesinde düşüncelerini açıklayacağı bir yeri

de yok. Hangi telden çalacağını bilemeyen yazarın yorgun dizgelerinden konu bulma sıkıntısı çektiğini izlerken, dert yüklü kisinin susup kalması dayanılacak şey değil.

Basının iletişim gücü, okurları da harekete geçirmiştir. Yayın yoluyla sağlanan toplumsallaşma, suskulluğu aşmak isteyen kimi insanların umut ışığı olmuş. Okuyucular gazetelere gönüderdikleri mektuplarda yalnız kişisel yakınmalarını iletmekle yetinmemiş, çok geniş alanlara yayılan öneri, eleştiri ve saptamalarıyla, insanlığın anı defterini tutmuşlar. Bugün çözümümüz gazetelerdeki okur mektuplarıyla belki yeterince ilgilenemiyoruz. Ancak geriye dönük bir araştırma, karşımıza şaşırtıcı ve bir o kadar da düşündürücü görüntüler koyuyor. Tarih Baba'ya inat, yakın geçmişin insan dokusunun çeşitliliğini okuyucu mektuplarında buluyoruz. Yalın insanların oluşturduğu mozaiğin kırımları arasında dolaşırken, "Neden bu uyarılara zamanında gereken ilgi gösterilmeli de, sorunlar yoğunlaşıp sonraki kuşakların başına yıkıldı" diye düşünmekten geri duramıyoruz.

Araştırmamız, 1928–1937 arasındaki on yıllık zaman kesitini kapsıyor. Çok karmaşık ve sorunlarla yüklü bir dönem. Cumhuriyet yeni yeni kurumlaşıyor. 1925'te uygulamaya konan Takrir-i Sükûn Yasası ile kimi gazeteler ulusal çıkarlarla çelişen yayınlar yaptıkları gerekçesiyle kapatılıp susturulmuşlar. Basın, devrim ortamının çalkantılarından kaynaklanan bu değişimlerin arasında yerini bulmaya çalışıyor. Okur yazar oranı genel nüfusun yüzde onunu aşmıyor. 1 Kasım 1928'de yürürlüğe giren 1353 sayılı "Yeni Türk Harflerinin Kabulü ve Tatbikati Yasası" ile yazı devrimi başlıyor. Yasa gereği 01 Ocak 1929'dan sonra bütün kamusal organlar gibi, basın da yeni harflerle yayın yapmak zorunda. Halk henüz yeni yazılı öğrenemediğinden gazeteler tam bir şaşkınlık içinde. Bu kadar kısa süreye siğdirılan ödünsüz dönüşümler nedeniyle okuyucu sayısı hızla geriliyor. 1927'de on dört milyonluk Türkiye'de yayımlanan gazetelerin günlük toplam tirajı 45.000, genel nüfusa oranı % 3,2 iken, 1928'de Latin alfabetesinin uygulanmasıyla tiraj 19.000'e, oran da % 1,4'e düşüyor. Sonraki dönemde, gazetelerin 1927'deki okuyucu oranına ulaşabilmeleri için daha on yıl geçmesi gerekecektir. 1928–1929 yıllarında gazeteler tüm okuyucularını yitirmemek için yeni yazıya aşa-

mali bir biçimde geçtiler. Gazetelerin, dergilerin kimi sütunları Arap harfleriyle basılırken, öteki yapraklarında yeni yazı kullanıldı. Bazı gazeteler yasanın izin verdiği sürenin sonuna degen eski harflerle yayınlarını sürdürdü. Bu olguları gözlemleyen Hükümet, yeni harflere geçişte öncülüğu üstlenen gazetelere üç yıl süreyle ekonomik yardım yapma kararı aldı.

Biraz gecikmeli de olsa, 1929 dünya ekonomik bunalımı Türkiye'nin kapılarına dayandı. Bu sırada ülkede, ekonomik ve toplumsal içerikli önemli dönüşümler yaşanıyordu. Özellikle 1928'de başlayan ve otuzlu yıllarda doruguña ulaşan girişimlerle, Osmanlı artığı işletme imtiyazlarına son veriliyor, yabancılara ait yatırımlar, sürelerinin dolması beklenmeden karşılıkları dövizle ödenmek koşuluyla art arda devletleştiriliyordu. Devletçilik koşulların zorladığı bir yöntem olarak gündeme gelirken, yabancılardan artakalan küçük işletme ve hizmetlerde Türklerin çalışmaları özendirildi. Özellikle yöneticiler ve kentli aydınlar, Batı'nın değer yargılarına, çağdaş yaşam biçimine sahip çıkmak istediler. Ekonomik ve toplumsal içerik kazanan ulusallaşma, batılılaşma akımlarıyla atbaşı gitti. Bütün bu değişimlerin etkileri su yüzüne çıkmakta gecikmedi. Toplumsal sınıflar arasındaki farklar belirginleşti, kalın çizgilerle ayrılan kent ve köy yaşamı birbirinden uzaklaştı. Cumhuriyet'in ilk Basın Yasası, 1931 yılında bu koşullarda yürürlüğe girdi. Yeni yönetimin basın hesaplaşması olarak nitelenen yasa, hilafet, saltanat, anarşizm ve kommunizm yanlısı yaynlara kısıtlamalar getiriyor, yurt çıkarlarına aykırı bulunacak yazılar nedeniyle, yürütme organına gazeteleri kapatma yetkisi tanıyordu. O dönemde gazeteler kitlesel iletişim'in en etkili öğeleriydi ve çeşitli sorunlarla uğraşmak zorunda kaldı yönetim bu gücü gündemü altına almak istiyordu.

Gazetelere göre okuyucuların nitelikleri ve konulara yaklaşımları değişim gösteriyordu. Dönemi çok yönlü yansitan bir görünüm sunabilmek için, tek bir yayına bağlı kalmadık. Latin alfabetesinin uygulandığı günlerden başlayarak aşağıdaki yılların gazetelerini kapsayan geniş bir tarama yapıldı:

1928	<i>Vakit</i>
1929	<i>Vakit, Cumhuriyet</i>
1930	<i>Cumhuriyet, Son Posta, Hizmet</i>
1931	<i>Son Posta, Tan, Anadolu, Yeni Asır, Hizmet</i>
1932	<i>Cumhuriyet, Anadolu, Hizmet</i>
1933	<i>Aşsam, Milliyet, Son Posta, Cumhuriyet</i>
1934	<i>Milliyet, Cumhuriyet, Son Posta, Vakit</i>
1935	<i>Tan, Son Posta, Cumhuriyet, Milliyet, Kurun</i>
1936	<i>Cumhuriyet, Yeni Asır, Son Posta, Tan</i>
1937	<i>Anadolu, Cumhuriyet, Tan</i>

Günümüzde olduğu gibi, araştırmancın kapsadığı dönemde de basının başkenti İstanbul idi. Ankara'nın daha sonra *Ulus* adını alan *Hakimiyeti Milliye* gazetesinde pek az okur mektubunun yer bulduğunu gördük. İzmir'in *Hizmet*, *Anadolu* ve *Yeni Asır* gazete-lerinde ise, okurların, genel konularla birlikte, yaşadıkları kentin özelliklerini yansıtan gözlemleriyle karşılaştık.

Gazeteler okur mektuplarını gerçekten önemsiyorlardı. Ge-cikmeli de olsa, gelen bütün mektupları yayımlamak, hatta ilgi-li kamu organları ile doğrudan iletişim kurup alındıkları yanıtları kendi yorumları ile birlikte okurlarına duyurmak çabası içinde bulunuyorlardı. Örneğin *Cumhuriyet* gazetesi 1929 yılında yaptı-ğı duyuruda, mektup gönderecek okurların başvuru yöntemini ve sonuçlarını aşağıdaki tümcelerle açıklıyordu:

“Her kariimizin vazih imzalı şikayet ve müracaati bu sütunda mutlaka mevzuu bahs olur, ancak mektuplar geldiği tarihe na-zaran sıraya tabi tutulur. Mektupların mutlaka kısa olması ve kâğıdın yalnız bir tarafına yazılması lazımdır.”

Milliyet gazetesi ise, İzmir'den “Bay Abdullah”ın sorularını ya-nıtladığı 30 İkincikanun 1935 günü sayısının “Karilere Cevap-lar” başlıklı bölümünde, asıl konuya ilgili açıklamalarına geç-meden önce, “Mektubunuza, yazımızın çokluğundan ancak bu-gün cevap verebildiğimizden özür dileriz” açıklamasına yer ve-riyordu. Gazeteler ile okurları arasında böylesine sıcak ve teke tek ilişkiler kurulabiliyordu.

Okurların isteklerine, mektupların içeriğine göre gazeteler, kendilerinde bulunan kişisel bilgileri saklı tutabiliyorlardı. Cumhuriyet'in ilk yıllarda kişilerin kendilerini tanımlama güçlüğü içinde oldukları gözlenmektedir. İleride görüleceği gibi okurlar, çoğu zaman geldikleri kasaba ve köyler, yaşadıkları mahalleler, geleneksel aile unvanları ve adres bilgileri ile kendilerini tanıtırlardı. 21 Haziran 1934'te kabul edilen "Soyadı Kanunu" ile, her yurttaşın öz adından başka, ailesiyle birlikte taşıyaçağı bir soyadı edinmesi zorunlu kılınmış, "ağa, hacı, hafız, molla, hoca, efendi, beyefendi, hanımefendi, paşa, hazret" gibi unvan ve lakapların kullanılması yasaklanmıştı. 1935 yılından sonraki mektuplarda okurların aşamalı olarak kimliklerini soyadları ile birlikte verdikleri görülmektedir.

Basımevlerinde harflerin tek tek dizildiği o yıllarda, gazeteler her gün sekiz ile on altı sayfa arasında yayımlanıyordu. Okuyucu mektupları her gün aynı sütunlarda yer almıyordu. Gazetelerin çeşitli sayfalarına serpiştirildiği gibi, köşe yazarlarına gönderilen ilginç mektuplara da rastlanıyordu. Dönemin sevilen yazarları şimdi olduğu gibi okuyucularıyla söyleşiyor, onlardan gelen eleştiri ve soruları köşelerinde yanıtlıyorlardı. Bu nedenlerle sayfaların tümünün gözden geçirilmesi gereki. Sonunda on binlerce yaprağın arasından süzülp gelen bu derleme ortaya çıktı.

Elinizdeki küçük kitaba bakıp, "Onca uğraşa değer miydi?" diye düşünebilirsiniz. Bence değer. Seçkileri derlediğimiz yıllarda, kitapları, makaleleri, yorumları yayımlanmış gazetecileri, ünlü yazarları yakından tanıyoruz. Gazetelerin siyasal gelişmeler karşısındaki tutumları, olaylara yaklaşımıları konularında genel bilgilerimiz bulunuyor. Bilemediklerimizi de, ansiklopedileri, tarih kitaplarını tarayarak öğrenmeye çalışıyoruz. Aynı yıllarda okurların genel nitelikleri ve gazetelere göre eğilimleri konularında ise elde hiçbir somut bilgi bulunmuyor. Bu çalışma, insanlarınımızın içtenliğini, yaşadıkları günlerdeki toplumsal duyarlığını sergiliyor. İlk bakışta kimi mektuplar sıradan veya içerişleri itici gibi görülebilir. Gerçekte onlar da dönemin özelliklerini sergiledikleri için bütünselliği sağlamak açısından önem taşımaktadır.

Yanılmıyorum sam böyle özgün bir çalışma ilk kez yapılıyor. Umuyorum ki ardından daha başkaları da gelir. Seçilen mektupları, üzerlerinde hiçbir değişiklik yapmadan gazetelerde yayılmış oldukları biçimde kitabı aldık. Çok uzun olanları biraz kısalttık. Yazım yanlışları, noktalama eksikleri düzelttilmedi. Mektupların diline dokunmamaya özen gösterdik. Öyle sanıyorum ki, genç hatta orta yaştaki okurlar bu küçük yumakları çözmek için zaman zaman kitabı eklediğimiz özel sözlüğe bakmak zorunda kalacaklar. Böylece yetmiş-seksen yıl öncesinin "yaşayan dili"ni görmüş olacaklar. Türkçenin nerelelerden kalkıp günümüzdeki arınmış, yalın niteliğine ulaştığını belgelemek için, bu mektuplardan güzel kanıt bulunamaz. Hani, "Çocuklarımızin, torunlarımızın ne dediğini anlayamaz olduk" yaygarasıyla dil devrimini karalamaya yeltenenler var ya, işte onlara yanıt. Osmanlıca dedikleri, sözcükleriyle, takılarıyla, tümce yapısıyla, kuralsız, karmaşık, anlaşılması güç bir yamalı bohça. Savundukları, özledikleri buysa, treni çoktan kaçırılmışlar. O günlerin diline dönmenin olanağı kalmamış artık. 1930'lardan sonra dilin yavaş yavaş arındığını görüyoruz. Kuşkusuz bu gelişmede Türk Dil Kurumu'nun büyük payı var. 1930'da başlayan görkemli atak, adım adım okuyucu mektuplarına da yansıyor.

Okuyucu mektuplarını incelerken, kimi sorunların "böyle gelmiş, böyle gider" sözünü hatırlatan biçimde, olumlu yönde bir arpa boyu yol almadan olduğu yerde durduğunu görüyorsunuz. Küçük yönlendirmelerle çözülebilecek yakınmaların zamanında el atılmadığı için, günümüzde nasıl devleşip içinden çıkmaz boyutlara ulaşlığını izliyorsunuz. Kendisi için varolan; çağlar, yönetimler değişse de her atılımı başarıyla yozlaştıran bürokrasının çarpık uygulamalarından örnekler buluyorsunuz. Doğanın tahrip edilmesi, çevre kirliliği, düzensiz kentleşme, toplu ulaşım güclükleri, gürültü gibi günümüzün can alıcı sorunlarının uç verdiği yıllarda okuyucu önerilerini değerlendiriyorsunuz. Halkın düşünce çeşitliliğini yansıtması bakımından birbirleriyle çelişen mektuplara da yer verdik. Zaman zaman bilimselliğe, çağın akışına aykırı düşen istemlerle karşılaşıyorsunuz. Önemli olan insanın toplumsal ve kentsel sorunlar üzerinde düşünüp ses verme kararlılığını ortaya koyması. Pay-

laşmadığınız önerileri, azınlığın sesini korumak zorundaki demokrasinin erdemlerinden sayıp hoşgörüyle okuyorsunuz.

Bir de İstanbul var. Yağmalanıp yok edilen nazlı kent. İhlamurların gölgelediği Boğaziçi iskeleleriyle, Şirketi Hayriye vapurlarıyla, tramvaylarıyla, hamamlarıyla, "sevdığınız sokak adlarıyla," anılarda kalan İstanbul. Yazın tozlu, kış gelince çamurlu sokaklarında zilli saticıların dolaştığı, gün kararırken havagazı fenerlerinin göz kırptığı, geceleri karga çığlıklarından insanların uyuyamadıkları İstanbul. Savaş yorgunu Anadolu'nun iş ve umut kaynağı. Kalpak Mustafa'nın Kalpak Ahmet'i yitirdiği, Batumlu Emrullah'ın İslam Sürmeli'yi aradığı kuşatılmış kent... Bakırköy, Yeşilköy, Feriköy, Ortaköy, Arnavutköy gibi mahallelerinde, adlarına uygun olarak kırsal yaşamın egemen olduğu bir dönem. Sabahları fabrika düdükleriyle uyanmaya alışamayan insanların şaşkınlığı. Ve İstanbulluların İstanbul sevgisi. Şimdi kaç kişi kaldı, İstanbul'da yaşadığı için mutluluğunu doyasıya haykiran. Bu gün buruk bir yurtsamanın imgeleriyle yetinenler, yakın geçmişin yerini bulamayan çağrılarına kulak vermelidirler. Elde avuçta kalanları da büsbütün yitirmemek için.

İş arayanların, gramofonunu, eşegini çaldıranların, çantasını, yakınlarını yitirenlerin son umutlarını gazetelere bağladıklarını gördük. O günlerin okuyucu yaklaşımını eksiksiz sunabilmek için, bu tür duyurulardan örnekler derledik. Birdenbire Elif Naci ile karşılaştık. Annesinin otomobilde unuttuğu bavulu on iki saat içinde bulununca, nasıl sevinip mutlandığını izledik. Okuyucuların gazetelere kendileriyle ilgili yayınları düzeltlen açıklamalar gönderdiklerini saptadık. Onların da çeşitliliği artıracığını düşündük. Sonunda Tarih Baba'nın umursamazlığını, ün tutkusunu kırabildik mi? Bilemiyorum. Bu yargıyı da okurlara bırakıyorum.

1928 harf devrimiyle birlikte gazeteler, yayınlarının çekiciliğini artırmak amacıyla görsel ögelere daha fazla yer vermeye başladılar. Dinsel baskıların azalması, karikatürcülere ürünlerini özgürce sergileyebilecekleri bir ortam sağladı. Dönemin düşünsel ve görsel gelişimini yansıtma açısından, ülkemizin karikatür sanatının öncüleri Cemal Nadir Güler, Ramiz Gökçe, Ratip Tahir Burak, Nemci Rıza Ayça, Hulki Onaran, Sururi Gümen'in

aynı yıllarda yayımlanan ve okur mektuplarıyla örtüşen çizimlerinden aktardığımız örnekleri de sunmaktayız.

Gazetelerin taranmasında, çok güç koşullarda önemli bir kamu görevini başarıyla yürüten İzmir Milli Kütüphane'nin birekiminden yararlandık. Altı ana bölüme ayırdığımız mektupları gazetelerde yayımlanış sırasına göre kitaba aldık. Daha nice ilginç mektuplar vardı ama, günümüzde okurları fazla sıkırmamak gerekiyor. Belki başka sefere...

Çok değil, daha birkaç yıl öncesine kadar, "Okur Mektupları" gazetelerde önemli bir yer bulurdu. Basındaki değişim, okuyucu mektuplarını da vurdu. Çok seslilik, giderek yerini ticari holdinglerin yönlendirmelerine bıraktı. Artık günlük yayınların çok azı, okurlarına yer açabiliyor. Karşılıklı gelişen bu ilgisizlik, tekelleşmenin insanları nasıl dışladığının somut göstergelarından birisidir. Kendi yazarlarına bile özgürlük tanımayan gazete patronlarının, okurlardan gelecek seslere kulak tıkamalarını doğal karşılamak gerekiyor.

Biraz ham umut oluyor ama, dilerim ki, "Bu millet adam olmaz; bizim halkımız zordan anlar" diyenler de okur mektuplarına ilgi duysunlar. Yakın geçmişin gerçekçi çağrılarını dinlesinler de, gözlerimizin içine baka baka, aynı yanlışlarında direnmesinler...

EKİN BAHÇESİ

-değişim, dönüşüm-

Mustafa Kemal, 1 Kasım 1928'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'ni açarken verdiği söylevde şöyle diyordu:

"Sevgili Arkadaşlarım,

Her şeyden önce, her gelişmenin ilk yapması olan soruna değinmek isterim. Her araçtan önce, büyük Türk ulusuna, onun bütün emeklerini kısrallaştıran çorak yol dışında kolay bir okuma yazma anahtarı vermek gereklidir. Büyük Türk Milleti bilgisizlikten az emekle, kısa yoldan ancak kendi güzel ve soylu diline kolay uyan böyle bir araçla sıyrılabılır. Bu okuma yazma anahtarı ancak Latin temelinden alınan Türk alfabetesidir. Basit bir tecrübe, Latin esasından Türk harflerinin, Türk diline ne kadar uygun olduğunu, kentte ve köyde yaşı ilerlemiş Türk çocuklarının ne kadar kolay okuyup yazdıklarını güneş gibi ortaya çıkarmıştır.

Büyük Millet Meclisi'nin kararıyla Türk harflerinin kesinlik ve yasallık kazanması, bu ülkenin yükselme savaşımında başlı başına bir geçit olacaktır..."

Güncelleştirilmiş biçimimle aktardığımız bu tümceler yalnız yazı devrimini duyurmakla kalmıyor, ardından gelecek olan dil devriminin de kaçınılmazlığını vurguluyordu.

Cumhuriyet yönetiminin ekinsel alanda Batı'ya yönelişini içtenlikle destekleyen bazı yayın organlarının, daha yasa çıkışından yeni Türk harfleri ile yayına başladıkları görülmektedir. Örneğin *Vakit* gazetesi, her gün "memleketimizde şahısları tanınmış birçok devlet adamının el yazılarından" örnekler yayımlayarak, bir okuma kitabı oluşturacağını açıklıyordu. Devlet De-

Hicret!..

Cemal Nadir, Akşam, 1. 12. 1928,

miryolları Cer Tahrirat Amiri Mehdi Bey ile Manisa Ziraat Fen Memuru Cevat Ekrem Bey, 26 Teşrinievvel 1928 Cuma günü *Vakit*'ta el yazıları yayımlanan ülkemizin ilk "devlet adamları" oluyorlardı.

Gazeteler ve okurları, yeni dönüşümlere uyum eğilimlerini yayınlarının içerikleriyle de ortaya koymaktadırlar. Gazetelerde, okurların da katıldığı ilginç tartışmalar yer almaktadır. 1929 yılı bu açıdan oldukça hareketli bir dönem olmuştur. *Vakit* gazetesiinin "Gençler, Okuyor musunuz?" sorusuna verilen "Ne verdiler ki, ne istiyorlar?" yanıtı, yaşadığımız günlerdeki gelişmelerle karşılaşırma yapmak açısından son derece önemlidir. Geçen zaman içinde, edebiyat, sanat ve düşün alanlarında yetişen, uluslararası toplumun da ilgisini çeken öncüleriyle Türkiye, artık çok farklı bir yerde bulunuyor.

Gazeteleri karıştırırken, dönemin ünlülerinin kendilerini eleştiren yayılara açıklama mektupları yazdıklarılığını gördük. Bir yandan gelişmişlik yaşanırken, farklı bir açıdan ülkeyi yılarda gölgesi altına alacak hoşgörüsüzüğün, düşünsel tutuculuğun örnekleri de aynı günlerde su yüzüne çıkyordu. *Cumhuriyet* gazetesiinin edebiyat sayfasını yöneten Peyami Safa'nın o sırada Ankara'da tutuklu bulunan Nâzım Hikmet'in "Yanardağ" adlı şiirini yayımlaması, yalnız sanat alanında değil, siyasal açıdan da çok önemli tartışmaların başlangıcı olmuştu. Ertesi gün aynı gazetenin birinci sayfasında yer alan bir yazında, "Mahkûm bir adamın kaleminden çıkışmış olan bu manzumenin yazı işleri müdürine gösterilmeden yayımlandığı" belirtilerek okurlardan özür dileniyordu. Nâzım Hikmet 1929 yılında özgürlüğüne

kavuştuktan sonra geldiği İstanbul'da, Peyami Sefa ve Necip Fazıl (Kısakürek) ile, düşünsel farklılıklarına karşın dostça ilişkiler içine girmiştir. Nâzım Hikmet'in 1929 yılında yayımlanan "835 Satır" adlı şiir kitabı çok büyük bir ilgiyle karşılanmıştır. Yeni oluşumlar karşısında Yakup Kadri (Karaosmanoğlu) *Milliyet* gazetesinde Nâzım Hikmet'i ve genç kuşağın sanatçlarını çok ağır nitelemelerle yeren yazılar yayımlamıştı.

Peyami Sefa'nın yayımladığı *Hareket*, Zekeriya ve Sabiha (Sertel)'in çıkardıkları *Resimli Ay* dergileri bu saldırılara karşısında dirençlerini sürdürdürüyorlardı. Ancak olayı edebiyat tartışmasından çıkararak, "komünizm propagandası ve Bolşeviklik" suçlamalarına dönüştüren Hamdullah Suphi Bey'in yazılarının Yönetim Kurulu Başkanı olduğu Türk Ocağı'ndaki gençleri etkilemesi, tartışmayı çok farklı bir alana kaydirmiştir. 7 Temmuz 1929 Pazar günü, aralarında birkaç sivil polisin de bulunduğu otuz kadar genç, *Resimli Ay*'nın yönetildiği basimevine geldiler, araç ve gereçleri kırıp döktüler yöneticileri tartakladılar. Çevrede kimsenin olmaması, halkın ve polisin olaylara karışmaması için özellikle bir pazar günü seçilmişti.

Olayların ardından *Resimli Ay* dergisinde yazıları yayımladığı için yoğun tepkiler alan dönemin gençleri Halit Fahri (Ozan soy) ve Peyami Safa, *Vakit* gazetesine gönderdikleri mektuplarında, "Biz bütün hayatımızda hiçbir siyasi teşekkürle girmemiş yazarız" tümcesi ile kendilerini savunmaktadır. Komünistlik suçlamaları yöneltilen Sabiha Zekeriya ise, açıklamalarında, "Abdülhak Hamit dahi değil, Mehmet Emin milli şair demekle komünizm arasında hiç alaka yoktur. Bu bir fikirdir. Bir iddiadır. Eğer bu iddialar yanlışsa aksini ispat edin" tümcesiyle duruşunu korumakta ve saldırının haksızlığını vurgulamaktadır. Aynı günlerde, komünistlere Rusya'ya gitmelerini öneren daha başka mektuplara da rastlanabilmektedir.

Diğer önemli bir olay da, 23 Aralık 1930'da Menemen'de yedek subaylığını yapmakta olan öğretmen Kubilay'in Cumhuriyet karşıtı şeriat yanlıları tarafından öldürülmesidir. Çok sesliliğin gereğine inanan kimi okurlar, siyasal yaşamın yalnız Cumhuriyet Halk Fırkası (Partisi) ile yürütülemeyeceğini ve yeni partilerin kurulması gerektiğini yazıyorlardı. Kubilay Olayı'nın,

1930'da Ali Fethi Okyar tarafından Atatürk'ün önerisiyle kurulan ve hukuksal varlığını kendi kararıyla sonlandıran Serbest Fırka ile birlikte değerlendirilmesi, daha uzun yıllar tek parti li yaşamın sürdürülmesi sonucunu getirecekti. Böylesine olumsuz gelişmelere karşın okurlar, "Memleketin artık cumhuriyeti tamamile benimsediği..." inancı ile, "irtica tehlikesi olamayacağını, ... gericilerle mücadele edileceğini..." kararlılıkla belirtmektedirler.

Gazeteler önem verdikleri daha başka güncel konularda da okuyucuların görüşlerini soruyorlardı. *Son Posta*'nın 1930'da "Yeni Çıkan Gazeteler," *Cumhuriyet*'in 1932'de Yunus Nadi'nin sunuşıyla başlayan "Hafta Tatilinin Pazara Alınması" gibi daha birçok tartışmaya gelen yanıldardan ilginç bulduklarımıza kita ba aldı. *Son Posta*, hemen her gün, üç ya da dört ayrı başlık altında açtığı soruşturmalarla bu konudaki önceliği elinde bulunuyordu.

Türkçenin, yazım ve konuşma dilinde Rumca, Arapça, Frenkçe sözcüklerden arındırılması okurların çok sık vurguladıkları istekler arasında. İşyerlerinin tabelalarındaki yabancı sözcüklerle birlikte yanlış yazılar da kiyasiya eleştirilmekte, doğrusunun ne olması gerekiği örneklerle anlatılmaktadır. Özellikle *Son Posta* gazetesinin Türkçeye yeni sözcükler kazandırılması, ezanın Türkçe ye dönüştürülmesi, kütüphaneler, müzeler açılması, var olanların geliştirilerek korunması, bilimsel yayınların artırılması gibi konularda açtığı anketler okuyuculardan yoğun ilgi görmüştür. Okurlar yeni sözcükler türeterek bu dönüşümlere katılmışlardır.

1928 yılında Muhsin Ertuğrul tarafından yapımı gerçekleştirilen *Ankara Postası* adındaki filmde, Kuvva-i Milliyecilerle çalışan bir kuryenin katkıları sonunda başarıya ulaşan bir sadırının öyküsü anlatılıyordu. 1933 yılında Sovyet sinemacıları tarafından hazırlanan ve genç yapımcı Sergey Yutkoviç'in ürünü olan *Ankara Türkiye'nin Kalbidir* adlı yapım ise, Atatürk'ün isteği üzerine Cumhuriyet'in onuncu yıl kutlamaları kapsamında çekilen bir tanıtım filmiydi. Kurtuluş Savaşı sonrasında gerçekleştirilen kalkınma ve batılılaşma girişimlerinin Ankara özeline ele alındığı filmde, Türk-Sovyet yakınlaşmasına da yer veriliyordu. Kimi okurlar, *Ankara Postası* ve ardından gelen Anka-

ra Türkiye'nin Kalbidir filmlerinin, yaşadıkları kentlerde de gösterilmesini istemektedirler. *Ankara Türkiye'nin Kalbidir* filminde, Onuncu Yıl marşının yanı sıra Sovyetler Birliği'nin simgesi olan Enternasyonal'in de seslendirilmesi, izleyen yıllarda komünizm karşıtlarının yoğun tepkilerine ve giderek filmin yayından kaldırılmasına neden olmuştur.

Sinemaların, tiyatroların özenli çalışmaları, radyoların güclü ve herkesi kapsayacak yayınlar yapmaları, çeşitlenip sayıları artan gazetelerin özellikle doğru bilgiler vermeleri, telefon kullanımının yaygınlaşması, okurların bekłentileri arasındadır. Kısaca diyebiliriz ki okurlar, Cumhuriyet'in ekinsel dönüşümlerini beğenisi ve kararlılıkla desteklemekte, modern bir yaşam özlemyile çağdaş açılımların daha da gelişmesini istemektedirler.

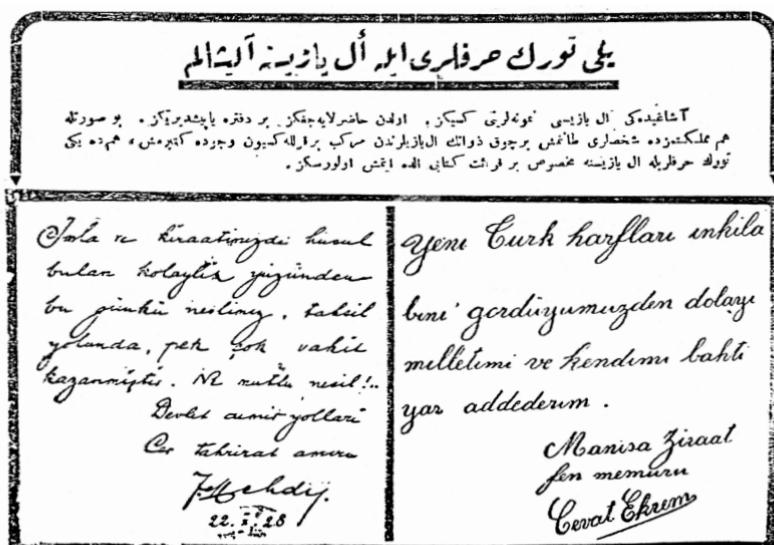
İleriki sayfalarda verilen örneklerin yayımlanması sürecinde, Harf Devrimi günlerinin ve sonrasının henüz kesinleşmemiş imla dağınıklığını aynen göstermesi açısından orijinal metinlere hiç müdahale edilmemiştir.

YKY

26 Teşrinievvel 1928 Cuma

Yeni Türk Harfleri ile Yazınız, Alışalım

"Aşağıdaki el yazısı numunelerini kesiniz. Hazırlayacağınız bir deftere yapıştırınız. Bu suretle hem memleketimizde şahısları tanınmış bir çok devlet adamının el yazılarından mürekkep bir koleksiyon meydana getirmiş, hem de yeni Türk Harfleriyle el yazısına mahsus bir kiraat kitabı elde etmiş olursunuz."

"Devlet Demiryolları Cer Tahrirat Amiri Mehdi Beyin el yazısı" ve
"Manisa Ziraat Fen Memuru Cevat Ekrem Beyin el yazısı"

VAKIT
Kari Mektupları

4 Mayıs 1929

Ankara Postası Ne Zaman Gösterilecek?

“Ankara Postası filimi ramazana yetişecekti. Halbuki kurban bayramı geldi. Hala ortada bir şey yok. Acaba film ne oldu!”

Cevap: Mevzuu bahs filimin bir çok mühim aksamı bitirilmiştir. Darülbedayı san'atkarlarının Anadolu turnesinden avdetinde ikmal edilecek ve önümüzdeki kişinema sezonunun ilk haftalarında, irae edilecektir.

Bir İddia

4 Temmuz 1929

*Gençlik Okumuyor! Diyorlar
Soruyoruz: Gençler, Okuyor Musunuz?*

Bir müddetten beri bazı fikir adamları şu cümleyi mütemadiyen tekrar edip duruyorlar:

Gençlik okumuyor !

Acaba bu iddia doğru mudur, yoksa eski nesil genç nesle bütuhan mı ediyor?

Doğrudan doğruya gençlere müracaat ediyoruz:

Gençlik okuyor mu? Okuyor musunuz?

Okuyorsanız hangi eserleri tercih ediyorsunuz niçin?

Bu suallere vereceğiniz cevaplarla eski neslin iddiasını ya kabul, yahut da reddedeceksiniz. Gençlik okuyor mu, bunu ancak en doğru olarak sizden öğrenebiliriz.

Mektuplarınızı gençlik sayfasında neşredilmek üzere geciktirmeden gönderiniz, kısa ve kağıdın bir tarafına yazınız.

Avrupa matbuatının süprüntüleri İstanbul'a dökülüyor!

Seyyah – (Tercümana) Yanlış yere çıktı galiba... Burası Türkiye değil mi?
Ramiz Gökçe, Akbaba, 1934, S. 51.

Vakit

Vakta Gelen Mektuplar

11 Temmuz 1929

Okumuyoruz Çünkü...

Gençlik hakkındaki iddialar objektif bir görüşün mahsülü olmakla beraber birçoğu isabetsiz değildir. Gençlerin okumadığı hakkında iddia gayet yerindedir. Bunun sebebini çok gerilere, harbi umuminin tevlit ettiği buhranlara atfedecek yerde daha yakın ve daha maddi olan sebeplerine bir çare göstermek daha iyi değil mi?

- 1) Gençlik Türkçe yazılmış masalları okumakla vaktini sarfedemez.
- 2) Lisan bilmediğinden garptaki ciddi eserleri okuyamaz.
- 3) Mekteplerdeki okutma usullerinin köhneliği okuma ya meydan bırakmıyor. Muallim ve müderrislerin çoğu talebenin muayyen bir kitabı ezberlemesinden ve imtihanda bunları aynen tekrarlamasından başka bir şey istemez. Çünkü ötesini kendi de bilmiyor. Bu tedrisatin büyük bir serbestlik olmasına ve talebenin hususi tetkik ve tetebbüllerine mani oluyor.
- 4) Garpta çıkan en mühim eserleri ihtiva etmesi ve herkesin istifade edebilmesi için gece yarısına kadar açık kalması icap eden kütüphanelerimiz ne halde olduğunu söylemeye hacet yok.

En son olarak şunu söylemek istiyorum: Genç neslin terbiyesini cahil ve hantal ellişen alıp inkılabin ruhunu anlıyan okumuş gençlere tevdi etmelidir.

Yüksek Mühendis Mektebi
Yusuf Ziya

Okuyoruz, hem de...

Bizden evvelki nesle nazaran bu günü gençlerin daha okumuş olduğu muhakkaktır. Bu da hiç şüphesiz okumakla olmuştur. Yüksek tahsil talebesi kültür itibarile dünkünden çok yüksektir. İlim, felsefe ve sanat vadisinde ve bilhassa teknikte dünküllerden çok yükseğiz. Bunun en büyük delili, bugünkü müesseselerin, neşriyatın hatta mekteplerin şimdiki gençliği hiçbir zaman tatmin edememesidir. Tatmin edilemeyen bu zümrət hiç şüphesiz fikir gıdasını daima garbin eserlerinden almaktadır.

Edebiyat Fakültesinden
Hüseyin Cahit

Ne Verdiler Ne İstiyorlar?

Vakit, gençlik okuyor mu diye soruyor. Çok güzel. Memleket gençliğinin okuyup okumadığını anlamak ve bunun için endişe etmek mütefekkirlerimizin hakkıdır. Fakat her şeyden evvel gençliğin okuyamadığını iddia eden mütefekkirlere de biz soralım. ‘Gençliğin okuması için kaç ciddi ve kıymetli eser vücuda getirdiniz?’ Edebiyat diye önumüze sürülen roman ve kitaplarandan hangisine yüksek bir eser diyebilirsiniz? Kaç senedir çikan kitaplar vekayii bir az süsledikten sonra piyasaya sürülen alelade eserler değil de nedir? Kitap okumak, mutlaka Fransızca, Almanca ve yahut İngilizce bilenlere münhasır kaldıkça elbette okuyan kısım pek mahdut olacaktır. Dört sene evvel Hüseyin Cahit Beyin Avrupa lisalarından tercüme ederek mevkii intişa-ra natamam olarak koyduğu eserleri istisna edersek mütefekkirlerimizin hiç biri gençliğin okumasına yardım etmemiştir. Bina-enaleyh ben de onlara sorarım: Ne verdiler, ne istiyorlar?

Ayvalık
H.K.

Vakta Gelen Mektuplar Üzerine

Bir mecmuada Abdülhak Hamit ve Mehmet Emin Beylerin edebi şahsiyetine yapılan hücumun siyasi bir mahiyeti haiz olduğunu Hamdullah Suphi Bey gündelik bir gazetedede yazdığı makalede söylemiş biz de bunu kaydetmiştik. Bu yazımıza –Edebiyat münakaşası siyasi bir mahiyeti de haiz midir?– serlevhası konulmuştu. Son zamanlarda bazı edebi münakaşalara giren Peyami Safa ve Halit Fahri Beyler evvelki gün bu münasebetle gazetemize şu mektubu göndermişlerdir:

10 Temmuz 1929

“Muhterem (Vakt)a

Efendim

İkdam Gazetesinde çıkan bir beyanattan anlıyoruz ki son edebi mülahazalarımıza siyasi bir mahiyet atfedeler var. Evvela *Resimli Ay*'nın edebi hücumları bizim edebi davamızdan büsbütün ayrıdır. İkincisi de, biz bütün hayatımızda hiçbir siyasi teşekküle girmemiş ve edebi saha haricinde bir kelime yazmamış insanlarız. Bu yazınlarda biz de kasdediliyorsak edebi vadide söylenecek sözü kalmışların davayı siyasi bir sahaya çekmeleri mes'uliyeti bize raci değildir, bizim bu vadide söylenecek sözümüz yoktur.

Halit Fahri – Peyami Safa”

*Sabiha Zekeriyanın Mektubu:
Resimli Ay'daki Neşriyatı Protesto Eden Gençlere:*

“Efendiler,

Resimli Ay'nın intişarı gündünden bugüne kadar bir cephesi vardır: O da Demokrasiyi müdafAADır. Parasızlığa her türlü kahra tahammül ederek çıkardığım mecmuada ben kuvvetimi bu ide-alden aldım. Bugün mecmuamızdaki neşriyata komünizm süsü vererek efkarı umumiyyeyi aldatanlara karşı söylenecek söz şudur: *Resimli Ay* sahifelerini sadece edebi münakaşa açmıştır.

‘Abdülhak Hamit dahi değil, Mehmet Emin millî şair’ demekle komünizm arasında hiç alaka yoktur. Bu bir fikirdir. Bir iddiadir. Eğer bu iddialar yanlışsa aksini ispat edin. Demokrasi içersinde her fikir müdafaa ve münakaşa edilebilir.

Nümayiş ve gürültü ile fikir boğmak, yirminci asır gençliği için çok geri bir harekettir. Putları kiran, yeni fikirleri, yeni cereyanları kuran gençliktir. Yıkılacaklarını hissederek kalplerindeki korkuyu gençlerin kanatları altına siğınarak ortalığı ateşe verenler, hem gençliği, hem efkarı umumiyyeyi aldatıyorlar. Mecmuamızda yer verdiğimiz böyle basit bir edebiyat münakaşasını sun'ı bir heyecan ile boğmak isteyenler, bizden kelam ve fikir hürriyetini alıyorlar. Mecmularımızda bunu yazmak ve münakaşa etmek için bile hürriyet ve imkan vermek istemiyorlar. Bizden bu hürriyeti almağa çalışanlar demokrasiye hiyanet ediyorlar.

Darılfünun gençleri,... Ben sizi, mazi olmağa mahkum fikirleri ve insanları müdafaa eden cephede değil, bizim cephede, demokrasiyi yıkanlara karşı heyecan duyan cephede görmek isterdim.

Sabiha Zekeriya”

**VAKIT
Kari Mektupları**

21 Temmuz 1929

'Nea Ağora !'

"Şu küçük şikayetnameme serlevha olarak koyduğum ve (nea)sindan başka şeyinin manasını bilmediğim isim Galatasaray'da İngiliz sarayı önünden geçenlerin muhakkak gözlerine çarpmıştır.

Hemen hemen 31/2,4 metre uzunluğunda yarımetre genişliğindeki bu tabela bana, kendi memleketimde Türk harflerine bürünerek, Rumca haykırıyor.

Sokaklarda satıcıların Rumca haykirmaları menedildi. Açıba bu mavi beyaz tabelaların yaygarası ne zaman susturulacak?

Bir kariniz."

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

2 Kanuni Sani 1930

Komünistleri Rusyaya Göndermeli

Memleketimizde arasında komünistlik hadiseleri oluyor. Zabıtamız ve mahkemelerimiz bunlarla günlerce meşgul oluyorlar.

Düşünmek ve söylemek serbestse benim aklıma şöyle bir şey geliyor:

Bu adamları hemen yakalamalı, doğru fikirdaşlarının bol bulunduğu Rusyaya göndermeli. Orada komunizmin ne demek olduğunu gözlerile daha iyi görsünler.

Karilerinizden
Nafiz

CUMHURİYET
Halk Sütunu

3 Şubat 1930

Radyo Propaganda Aletidir

İstanbul radyosu sustu. Şirket heyeti umumiyesi ise devam edilip edilmeyeceğine karar verecekmiş. Ankara istasyonu neştiyat- ta bulunuyorsa da, İstanbul gibi kuvvetli değildir. İstanbul merkezi Türkiye için bir propaganda aleti idi. Ezcümle Avrupalılar musikimize rağbet ediyorlar idi. Bütün dünya merkezleri işlerken bizimkinin susması izzetnefsimlimizi incidecek bir haldir. Fikrime kalırsa hükümet buna müdafahale etmeli ve radyo susmamalıdır.

Bir Kari

4 Mart 1930

Tuzağa Diüşmüş

İstanbul'a geldiğimin 5. günü bir takım mütavassıtlar tarafından Beyoğlu'nda bir kumarhaneye düşürüldüm. 800 lira'dan ibaret servetim üç gecede elimden alındı. Ben mahvolduğum için başkalarının bu felakete maruz bırakılmamalarını temenni ediyyorum.

Adanada Terzi Kemal

12 Mart 1930

Göze Batan Yanlışlar

Bir karımız pek haklı olarak diyor ki; Eski harflerle yazılan bazı dükkân levhalarında ve ambalaj kağıtlarında lisanımızın şivesine hiç uymayan hatalar görülmüyordu. Bu hatalar şimdide aynı ile tekerrür ediyor. Mesela Galata'da bir mağazanın ambalaj kağıtlarında (Havyar Hanı İttisalinde) cümlesi (Haviyar Hanı ittisalinde) diye yazılıdır. (Örme eşyalar) terkibi de (Orme Eşialar) şeklinde çıkmıştır. Çok ayıp değil mi?

SON POSTA Kari Gözile Gördüklerimiz

2 Kanunuevvel 1930

Asri Kumar

Bazı yerlerde bir takım makineler koymuşlar; muayyen bir usul dahilinde içine beş kuruş atılınca bu para fazlası ile iade olunuyor. Görüyorum ki birçok mektep çocukların bu gibi yerlere toplanmış, büyük hararetle bu kumarı oynuyorlar. Küçük çocukların ve gençleri hem işlerinden, hem de paralarından eden bu işe bir çare bulunmalıdır. Aksi halde, sokak köşelerinde şemsiye açıp kumar oynatan adamları takip etmekte ne mana vardır?

N.

SON POSTA
Yeni Çıkan Gazeteler ve Halkın Fikri

5 Kanunuevvel 1930

Hürriyeti Sevmemek Ne Mümkün

Hürriyet gazeteleri doğurur, gazeteler halkın fikrini söylerler, memleketimiz güzel idare edilir. Doğruyu yazan gazeteler ne kadar çok olursa o kadar iyidir efendim.

İstrato Ef.
(Kumkapıda Taşçılar Sokağı 16)

Gazetelerin Coğalması

Memlekette gazetelerin coğalması halk efkari umumiyesinin te-kamülünü gösterir. Gönül arzu eder ki, gazeteler tamamile halkın hissiyatına tercuman olabilsin. Her sınıf halk kütlesi arzu ve ihtiyaçlarını kendi gazetelerinde bulabilsinler.

İsmet B.
Darülfünunda asistan

Hürriyet Olan Yerde Fikirler Çarşıtır

Bir memlekette gazete ne kadar çok olursa, orada o kadar çok hürriyet var demektir. Hürriyet olan yerde fikirler çarşır, haki-kat meydana çıkar. Bu itibarla ben, son günlerde çıkan ve çıkmak üzere olan gazeteleri memnuniyetle karşılıyorum.

Anastas Efendi
(Yenikapı Aralık Sokağı 18)

Çoğalması İyidir

Memleketimizde, milletimizin haklarını müdafaa eden gazeteler ne kadar çok olursa o kadar iyidir.

Murat B.
(Okçularbaşı 43)

SON POSTA Kari Gözile Gördüklerimiz

7 Kanunuevvel 1930

Bir Sinemadan İstenenler

Pangaltıda bir sinema vardır ki haftanın yalnız salı ve cumartesi günlerinde bazı tiyatro kumpanyaları ziyaret ederek o civarın sakinlerinin hoşça vakit geçirmelerini temin ederler. Fakat yalnız bir cihetten çok canları sıkılmakta ve müşkülat karşısında kalmaktadırlar. Burası küçük olduğundan pek çabuk dolmakta ve bir çok kimseler ayakta kalmaktadır. Bu cihetin, hiç olmazsa iskemle verilmek suretile teminini rica ederim.

İyi kalpli zade
Adil

SON POSTA
İrticanın Önüne Geçmek İçin
Halk Ne Düşünüyor?
(Menemen Hadisesi ve Halkın Fikri)

27 Kanunuevvel 1930

Camilerde, Evlerde İbadet Etmelerine Mani mi Olunuyor?

Menemen hadisesi haiyane bir harekettir. Mütecasirler şiddetle ve ağır bir surette cezalandırılmalıdır. Bu adamların 'Şeriat isteriz' diye bağırmaları ne demektir? Kanun ve hükümet onların camilerde ve evlerinde ibadet etmelerine mani mi oluyor; vicdanlarını tazyik mi ediyor? Şüphesiz ki hayır! O halde?

Vedat Bey
(Kambiyo Borsasında)

İrticaların Tehlikeli Olmayacağı Kanaatindeyim

Memleket artık cumhuriyeti tamamile benimsemiştir. Şurada, burada kalmış bir iki köhne tekke müritlerinin arkasından gitmeyen kimse yoktur. Ben memleketimiz için bundan sonra böyle irticaların tehlikeli olamayacağı kanaatindeyim. Hükümet iktisadi buhranı gidermekle cumhuriyeti her türlü tehlikeden korumuş olur.

Doktor Mustafa Bey
(Üsküdar, Selami Ali, 27)

**SON POSTA
Halk Ne Düşünüyor?**

26 Kanunuevvel 1930

Demokrasinin Muhafazası

Demokrasi mefküresinin muhafazası için Halk fırkasına alınacak kimselerin, mefküreci kimseler olması; fırkanın bazı menfi unsurlardan kurtarılması.

Demokrat muhalif fırkaların yaşamasına yardım.
Hükümet ticaret işlerini serbest bırakmalıdır.

Amerika, Şikago Darülfünunu
Şimendifer İdare Kısmı Mezunlarından
Osman Enver

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

14 Kanunusani 1931

Yeni Yeni Gazetelere Dair

Memleketimizde son iktisadi buhran münasebetile yeni gazete çıkarmak lüzumsuzdur. Beyhude masraf. Yeter ki çıkan gazeteler tamamen satılsın ve okunsun. Bunun için de ucuz olmak lazımdır. Gazete ve mecmuatlık ticaret değil, halka yardımıdır. Bizde bir nevi ticaret halini almış, çıkan gazeteler azami iki ay yaşıyorlar, sonra bittabı ölüyorlar. 40 sayfa olacağına iki sayfa olmalı, temiz ve ucuz olmalı.

Şişli Halaskar Gazi Caddesi No. 20,
Doktor Kemal Os.

Rumca Reklamlara Dair

Beyoğlu'nda mahdut bir iki sinema var. Bunlar Rumca reklamlar yapıyor. Ala... Fakat mütekabil olması lazımgelen bu gibi cemilekarlıklar yalnız bir taraftan beklenemez. Seyriseum idaresi Pire'de bir acentalık tesis etti. Levhasına değil Türkçe, Fransızca yazı bile yazdırıamadı. Bu vaziyet karşısında ve haklı olarak:

"Yetişir yahu!" dersek hata mı etmiş olurum.

Hukuk Talebesinden

NİHAT

12 Şubat 1931

Resmi İşte Eski Harfler

"Bendeniz kesekağıtçılığı ile istigal ediyorum. Dün dükkanımın yanındaki kunduracıya icra memuru gelerek maliye şubesine olan borcum hakkında bir pusula bırakmış ve bu pusula mucibince yarına hacze geleceğini bildirmiştir. Bir defa icra memurunun bu kağıdı dükkanıma bırakmak vazifesi değil midir? Sonra bu mesele resmi bir iş olması dolayısıyle eski harflerle nasıl ifade ediliyor. Alakadar makamın nazarı dikkatini celpederim Efendim.

Küçükpaşa'da kesekağıtçı
Ekram"

25 Şubat 1931

Manasız Sokak İsimleri!

Aksaray'da Kazganisani mahallesinde bir "Sülüklü" caddesi vardır. Rica ederim, bu ne biçim isimdir ?

Lisanımızda güzel ve manali isimler yokmuş gibi tutmuşlar da caddeye bu ismi koymuşlar. Kimbilir, bilmemişim nice mahallelerde bunun gibi manasız isimler vardır. Bu mahallelerden bu gibi biçimsiz isimleri kaldırarak yerlerine büyük alim adamlar ile, meşhur vatan kahramanlığımızın isimleri konsa daha iyi değil mi?

Aksaray, Kazganisani Mahallesinde
Adnan

2 Mart 1931

Yobazlarla Mücadele Edilmeli

Kadın memelerine ayet yazan hoca münasebetile aklıma bir fikra geldi.

Bir hoca ile talebesi oturuyormuş, bu yobazlar gaipten haber verirlermiş. Günlerden bir gün komşunun kazı medresede gezinirken tutmuşlar ve temizliyerek ateşe koymuşlar. Komşu kazın kaybolduğunu görünce hocaya müracaat etmiş. Ve ikisi oda-da oturlarken, yemeği pişirmekte olan talebesi kazın kabardığını görünce, bağırmış:

Kazkabaruhaa

Hoca da:

Kepçellezi basbasuha.

demiş. Zavallı komşu bu muhavereyi dine ait bir şey zannetmiş ve hocanın tarif ettiği yollarda kazı aramıya gitmiş. Dini alet ittihaz ederek din perdesi altında halkımızın cehaletinden istifa-de ederek avurtlarını şişiren bu yobazlarla epeyce mücadele etmek zamanı gelmiştir.

Ahmet

Onların İlmi!

- Terimsiz, lûgatsız, sade halk dili ile konuşmak yaygınlaşırsa
meramımızı daha kolay anlatabilmişiz...
– Öyle ama hazret, bu sefer de herkese âlim olduğumuzu anlatamiyacağız!
Ramiz Gökçe, Akbaba, 27 Eylül 1934, S. 39.

HİZMET
Halkın Dilekleri, Fikirleri

1 Mart 1932

*Orta mektepte mektep talebesinden bir efendiden
aldığımız mektupta hülasaten deniliyor ki:*

-Birkaç ay evvel mektebimiz yandı. Her şeyden evvel burasının tamiri lazım gelirken, Karataşta muallim mektebi divarına 30 bin lira sarfiyatla, liseye duş mahalleri yapıldı. Ticaret mektebine 5 bin lira tahsisat verildi. Biz ise askeri makamatın hımaye ve alakası sayesinde kışlada ayrılan yerlere nakledildik. Her sınıfta 50 kişiyiz. Sınıfların ikişer penceresi vardır. Bunları merdivenle açıp kapayabiliyoruz. Zemin tahta, divarlar ratiptir. Hasta olmağa mahkumuz. Biz de bu memleketin çocuklarıyız, bizim de babalarımız maarif vergisi veriyorlar. Niçin bizim sıhhatımız, iyi mektep ihtiyacımız düşünülmüyor ve acil tedbirler alınmıyor?

Hizmet – İnsafın yok mudur, bu yerde nasıl talebe okutulur?

**ANADOLU
Muhabirin Ricası**

11 Kanunusani 1932

Kendime Şeyh Denmesinden Nefret Hissediyorum

Aydın hattı seyyar muhabirimiz Mehmet Nuri Beyden şu mektubu aldık:

“Mektep hayatının öyle tuhaftıkları vardır ki hemen hepimiz bu tuhaftıklardan kendimizi kurtaramamışızdır. Mektep arkadaşlarım bana ‘Şeyh’ ismini takmışlardır. Büyüdüm, bu yaşa geldim, hala... Ben ne şeyhim, ne de şeyhlikle en ufak bir alakası olan bir aileye mensubum. Şeyh olmamış ve gelip geçen ailesi efradı arasında şeyhlikle hiçbir alakası bulunmamış bir kimseye, ‘Şeyh’ demenin manası olamaz. Bahusus kendime Şeyh denilmesinden nefret hissediyorum. Binaenaleyh beni tanıyanlardan halisane olarak şunu rica ediyorum.

– Benim adım Mehmet Nuri'dir. Bana yalnız (Mehmet) desinler.

Aydın Gazetesi Aydın Hattı Muhabiri
Mehmet Nuri”

CUMHURİYET
Halk Sütunu

8 Teşrinievvel 1932

*Naşit Efendinin Tiyatroseverlere Yaptığı!
Varakanın hulasasıdır:*

Kızıltoprak, Kalamış ve Kadıköy halkı haftanın bazı gecelerinde İhlamur'daki Karagöz Hüseyin Beyin tiyatrosuna gideriz. Geçenlerde komik Naşit Beyin bir veda müsameresi tertip ettiği ilan olundu. Kalktıktı gittik. Kalabalık ziyade idi. Mutat gece fiatalarından 20 kuruş ta fazla alındı. Fakat Naşit Efendi sahneye çıkacak yerde Faik Efendi isminde bir aktör perdenin önünde göründü. Halka Naşit Efendinin kum sancısından rahatsız olduğunu, bu sebeple yerine başka arkadaşının çıkacağını söyledi. Naşit Efendinin yerine davulcu çıktı. Naşit Efendi rahatsız ise hastalığını böyle halk tiyatroya dolduktan sonra bildirmemeli ve daha evvel ihbar etmeli idi. Gişeler açıldığı zamanda bu haber verilebilirdi. Perde açıldıktan sonra Karakaş Efendi Naşid'in hastalığının doğru olduğuna dair namus ve Ermeni dinine yemin ederek halkı inandırmak istediler. Halk sizi istemiyoruz diye bağırdı. Karakaş halkı sinirlendirecek sözleri söylediginden tiyatrodada umumi bir galeyan oldu. Naşit ismi ileri sürülerek halktan fazla para alındı. Bunun üzerine ahali karakola müracaatle kumpanyadan davacı olduklarını bildirmişlerdir. Bu bapta Belediyenin de nazi dikkatini celbeder bundan sonrası için böyle hallere meydan verilmemesinin temini isteriz.

Kastamonu Lisesi almanca muallimi Osman,
Maltepe piyade atış mektebi diş hekimi Ahmet Şükrü,
Fener yolunda Eczacı Şükrü,
Ünyon sigorta grubu başkatibi Galip,
Doktor İhsan,
Eczacı Ahmet.

**SON POSTA
Halkın Sesi**

15 Kanunusani 1933

Harf İnkilabının feyizleri

Birkaç senedendir uzun ve ilmi yazılar göremiyorduk. Şimdi gazetelerde ilmi yazılar arıyoruz. Geçen gün çıkan Yeni Türk mecmasındaki uzun tetkik ve ilim yazılarını seve seve ve yorulmadan okudum. Harf İnkilabı feyizlerini göstermiye başladı.

Mustafa Nuri Bey
Muallim Nuri Osmaniye Halk Apartmanı

16 Kanunusani 1933

Kütüphanelerimiz, müzelerimiz korunmalıdır

Kiymetli kitaplar arasında kurtlar yuva yapmış. Kütüphanelerimiz, müzelerimiz tarihin analarıdır. Bugün kuvvetli bir tarih cereyanı vardır. Milli tarihimizi ve dilimizi tetkik için hummalı faaliyetler sarfediliyor. Bu işlerde bize rehberlik edecek olan eserlerin kurtlar tarafından kemirilmesi affedilmez bir suçtur. Maarif vekaletinin alakasını takdir etmemek mümkün müdür?

Remzi B.
Fındıklı tramvay caddesi 34

18 Kanunusani 1933

Söz Derleme Heyeti Faaliyete Başladı

Dilimiz çok zengindir. Medeni ihtiyaçlara cevap verecek hazine-ler hala içyurdumuzda ve köylülerimizin dilinde yaşıyor. Bunn-lardan istifade etmek için seferberlik ilan edilmiştir. Kendisi-ne fiş verilen her vatandaş bu işi çok ehemmiyetli telakki etmeli canla başla çalışmalıdır.

Saraçhanebaşı 7
Sait

18 Kanunusani 1933

Türkçe "kamus" hazırlanıyor

Her milletin bir kamusu vardır. Arapların bile asırlarca evvel ha-zırlanmış muazzam kamusları vardır. Dilimiz şimdkiye kadar ih-mal edilmiştir. Süzdürülme faaliyeti mazisi hilkate dayanan li-sanımızın öz cevherlerini ortaya koyacak ve lisanimizi yüksek medeni diller arasına sokacaktır. Bana öyle geliyor ki kamusu-muz hazırlanınca bugünkü Arapça ve Acemce kelimelerin artık dilimizde yaşamasına imkan kalmiyacaktır. Çünkü bütün bun-ların öz Türkçe karşılığı bulunduğu anlaşılacaktır.

Hasırcılar 24
Şerif

18 Kanunusani 1933

Cahilane şeyler uyduranlar.

Dil faaliyeti başlangıcında bazı bedbahtlar suluzırtlak, kazıklamak, kiç yumurtası ila... gibi uydurma şeylerle bu yüksek gayeyi basit göstermek istediler. Kat'iyen raizaha ve hezele taham-mülü olmuyan bu mevzuu üzerinde cahilane şeyler uydurdular. Moğolca ve Tatarcayı kabul edeceğiz dediler. İşte nihayet derleme komiteleri faaliyete başlamıştır. Derleme işi ana yurdumuzda halk kütleleri arasında yaşıyan öz kelimeler üzerinde yapılacaktır. Bugünkü hudutlarımız içinde dilimizde yaşıyan kelimelerle münakaşamız yoktur.

Sadık B.
Sultanahmet Üçler Mahallesi 7

19 Kanunusani 1933

Basilan kitap sayısı yetersizdir

Müddeiumumiliğe bir senede (600) kitap verilmiş. Bunların içindeki mühim eserlerin miktarı yüzde ikiye bile geçmemiştir. Yani İstanbul'da bir senede (12) kadar ilim kitabı basılmış. Bizde en mühim kitap azami iki bin basıldığına göre demek ki bir senede Türkiye'de (48) bin adet ciddi kitap okunmuştur. (14) milyon nüfusa göre bu miktar çok azdır.

Hakkı Nihat
Samatya Caddesi 83

9 Şubat 1933

Ümmilik ayıptır

Maarif vekaleti ümmiliğe karşı bir cidal açmıya azmetmiştir. Yirminci asırda okuyup yazar olmamak kadar ayıp bir şey yoktur. Hele bizim gibi yeni bir rejim kuran ve yaşamıya azmeden bir milletin içinde ümmilerin bulunması cidden ayıptır. Çabuk yükselmemiz için çok okuyup yazımıya ihtiyacımız vardır. Köylerde çocuk pansionları açmak fikri çok muvafiktir. Esasen İsmet Pş.da bir beyanatında “köylü çocuğunu köylülükten çıkarmadan okutacağız” demiştir.

Şakir
Tepebaşı Tozkoparan 24

14 Şubat 1933

“Arkeoloji Enstitüsü Açılıyor”

Ankarada bir milli müze, bir arkeoloji enstitüsü açılacaktır. Bu hususta halkımız diyor ki:

Saltanat devrinde bizim her şeyimiz gibi, tarihimiz de ihmali edilmişti. Sultanlar parlak ve göz kamaştırıcı tarihimizin önüne kara perdeler örterek Türk tarihini yalnız şahıslarında görmek ve göstermek istiyorlardı. İnkılabımızın mühim ve en kıymetli hizmetlerinden birisi de kuvvetli bir tarih hamlesi yapmış olmasıdır. Tarihin mehası ve anası olan eski eserlerimiz de tarihimiz kadar ihmali edilmiştir. Maarif Vekaleti şimdi Ankarada bir milli müze ve arkeoloji enstitüsü açacakmış. Bu mühim teşebbüsü memnuniyetle karşılarım.

Fazıl
Cinci Meydanı 23

**SON POSTA
Kari Mektupları**

15 Şubat 1933

*Gelibolu Türkçe Konuşturma Birliği'nden
Milas Türkçe Konuşturma Cemiyeti Reisi Yakup Kemal Beye:*

Türkçe konuşmanın luzum ve faydası hakkında birliğimize hitaben Milliyet gazetesinde neşrettiğiniz makale birliğimiz azaları üzerinde çok derin bir tesir bırakmış, bütün azalarımızın minnet ve şükranlarını mucip olmuştur. Bütün Türk Musevileri Türkçe konuşacak ve Türk harsını benimseyeceklerdir. Birliğimiz bu gaye ile teşekkür etmiş ve sizin kıymetli teşcilerinizden kuvvet almıştır. Muhakkak ki gayesinde muvaffak olacaktır.

*Gelibolu Türkçe Konuşturma
Birliği Reisi Vitali M. Varan*

9 Mart 1933

Türkçe Ezanla Uyanış

Yorgun ve argın yatağa kendimi nasıl attığımı bilmiyorum. Ne kadar uyudum onun da farkında değilim. Derinden ve uzaktan kulağıma bir ses geliyor. Ruya mı acaba bu?

Saba makamı ile ılık bir nefes gibi ruhu okşayarak yanık yanık söylenen bu kelimeler ne kadar hoştu. Yabancı bir dille dinlediğim ezan bu sabah benim anladığım, benim konuştuğum ve çok sevdiğim öz dilimle okunuyordu. Ben de her Türk gibi bunu anlıyordum. Evet bu sabah ben ilk defa türkçe uyanıyordum. Bir lazıda düşündüm. Acaba ben şimdkiye kadar Türküm de Müslüman değil miydim? Şüphesiz Müslümandım da, benim dini-

mi yabancı bir dilden anlatan bu karışık dile bir türlü ısrınamamıştim. Kendimi sokağa dar attım, koşa koşa tanrıının evine girdim. Sureleri de türkçe okudum. Namaz bitmiş sıra duaya gelmişti. Beni dinleyen ve gören ulu tanrım. Bu sabah sana en temiz bir ruhla geldim. Mazideki hatalarımı affet. Bundan ben mes'ul değilim. Benden evvelkiler bunu bana öğretmediler ki kabahatlı olayım. Türk milletinin bu asil ve necip kavminin üzerine kurtarıcı olarak yolladığın o büyük dahi olmasaydı seninle bu kadar açık konuşmama imkan olmayacaktı. Oooh bir tüy kadar hafilemiştim. Dışarı çıktım yuvama dönerken tan yeri ağıriyordu

M.N.

11 Mart 1933

Musevi Vatandaşların Türkçe Konuşması

Bursa Musevi Uhuvvet kulübü reisi Kemal Levi Beyin Bursa'daki Musevilerin öz türkçe konuşmaları hakkındaki mesaisini takdir ve teşekkürle karşılığım. Bütün Türkiyedeki Musevilerin ana dili olarak öz türkçeyi kabul etmeleri lazımdır. Kemal Levi Bey gibi bütün Museviler bu uğurda çalışmalıdırular.

Bozöyük sarraf Albert

SON POSTA
Halkın Sesi

12 Mart 1933

Öz Türkçe Hareketi:

Dilimizin ecnebi kelimelerden, arapça ve acemceden, kurtulması için büyük bir hamle yapıldı. Bu hususta halkımız diyor ki:

Siyasi kapitülasyonları kırdık. Fakat dilimiz hala arap ve acemin sultanatından kurtulamadı. Yaradılıştan beri büyük devletler kuran Türkün çok zengin bir dil hazinesi vardır. Sultanlar devrinde öz dilimiz ihmali edilmiş bunun yerine Babialının çetrefil dili kaim olmuştu. Son dil hamleleri İstiklal Savaşı kadar mühimdir. Düşmanı Akdenize döktük. Arapça ve acemce kelimeleri de adem deryasına atacağız.

Faik Bey
Beşiktaş Serencebey yokuşu 16

**SON POSTA
Kari Mektupları**

18 Mart 1933

Yeni Türkçe Ezan Nüümunesi

Beş vakitte minarelerden yükselen Türkçe ezanı özenerek dinliyoruz. Yalnız ezanı ifade eden kelimeler (Osmanlı) kelimeleridir. Daha sarih halk kelimelerinden bir ezan nüümunesi yaptım. Bunu daha güzelleri de yapılabılır:

Uludur Tanrı uludur – Tanrıımız birdir , uludur – Muhammet, Tanrı kuludur – Tanrıya elçi, hem kuldur – Yönetdim (1) durdum uğruna – Yozmadım gönül nuruna – Koşun namaza – Yoz (2) olan gelmez namaza – Durudur namaz uykudan (sabah ezanlarına ilave) - Tanrıya tapın duygulan – Uludur Tanrı uludur – Yolumuz Tanrı yoludur.

Edirne kız mektebi musiki muallimi
Ahmet Yekta

SON POSTA
Halkın Sesi

20 Mart 1933

Dil ve Tarih Hamlesi

“Rusyadan şehrime iki dil ve tarih alimi gelmiştir. Bu alimlerden dil ve tarih hamlesinden istifade edilecektir. Bu hususta halkımız diyor ki”

Şimdiye kadar bir Türk tarihi yazılmamıştır. Sultanat zamanında tarih diye mekteplerde çocukların eline verdığımız kitaplar hep vak'anüvis isimli resmi padişah dalkavuklarının methiyelerinden çıkarılmış şeylerdi. Dilimiz de Arap ve Acem kelimelerinin sultanatı altında eziliyordu. Tarihimize gibi dilimiz de zengindir. Şimdi yapılan anketlerden anlıyoruz ki öz dilimiz henüz kapısı açılmamış bir hazinedir. Tarihimize ve dilimizi tedin ederken, büyük Rus alimlerinin ihtisaslarından da istifade edecekmişiz. Bu fikir pek doğrudur.

Süleyman
Aksaray Kazgani Sadi mahallesi 34

22 Mart 1933

Toprak Bayramı

Dün memleketin her tarafında ve şehrime toprak bayramı yapıldı. Bu hususta halkımız diyor ki:

Eski Türkler Nevruz tebcil ederlermiş. Nevruzda türlü türlü tatlılar yaparak kırlarda eğlenirlermiş. Bu güzel adet son zamanlarda unutulmuştu. Şimdi bu eski adetimizi bir bayram halinde tes'it ediyoruz ve şüphesiz çok iyi yapıyoruz.

Ali

MİLLİYET

Karilere Cevaplar

29 Teşrinisani 1933

İhtimal Aleti İyi Kullanamıyorsunuz

I.Tahsin Beye:

Mektebinizdeki aletin markası ile kaç lambalı olduğunu bilmeden Paris merkezini niçin almadığını tayin etmek mümkün değildir. Fakat ihtimal aleti iyi kullanamıyorsunuz. Paris merkezi iki tanedir. Birisi 1724 metre tulde ve Königsvusterhausen Alman merkezinin bir az daha üstünde, diğerinin de Breslau merkezinin tam yakınında çıkar. Bunu Breslau istasyonuna karşıtırmak için oldukça yeni sistem bir aletle çalışmak lazımdır. Zira pek yakınında olan Breslau araya girer.

MİLLİYET
Kari Sütunu

6 Kanunuevvel 1933

Radyo Şirketine Açık Mektup

Bandırma karilerimizden aldığımız 36 imzalı bir mektupta, İstanbul radyosu kiş neşriyatının mühim bir kısmının alafranga ile plak neşriyatına hasredildiğinden teessüf ile bahsolunmakta ve programda yer almayan eski artistlerimizden Münür Nurettin Bey, Safiye H. ve Eftalya Hanımların tekrar radyoya getirilmelerile alaturka neşriyatın fazlalaşması temenni edilmektedir.

Karilerimiz ellerindeki mükemmel radyolarla arzu ettikleri ande Avrupa'nın her yerinden en mükemmel beynelmilel musikiyi dinleyebileceklerini beyan etmektedirler.

Karilerimize fikrimizi beyan etmek isteriz; En tanınmış artistlerimizden Münür Nurettin Bey ile Eftelya Hanım her hafta radyoda konserlerine devam ediyorlar. Diğer bahsettiğiniz bazı artistler de senelerce radyoda iştilmiş ve şimdi değişiklik olmak üzere yerlerine başkaları getirilmiştir. Radyoda muayyen üç beş artisti daimi olarak angaje etmek doğru olmaz. Telsiz telefon şirketi ara sıra artistleri değiştirmekte pek isabet ediyor.

Alaturka müziğinin azlığına gelince; Bir haftanın programı şöyledir; On bir saat alaturka, üç saat orkestra, on bir saat gramafon plağı, bir saat ders ve kırkbeş dakika temsil. Plakların yarıya yakını alaturka olduğuna göre programın da büyük bir kısmını alaturka teşkil etmiş bulunuyor. Haftalık programın mecmuu 26 saat olduğuna göre daha fazla tenevüy olabilirdi. Şikayet etmek bizce doğru değildir. Çünkü küçük aletleri olan bir çok kimseler mükemmel Avrupa radyolarından istifade edemediklerinden bu gibi aboneleri tatmin etmek te icap eder.

Gazetelerden: Radyo ile masallar söylenmeye başladi...

— Bir şey mi istiyorsunuz valde hanım?..

— Evet oğlum... Masal söylemeye geldim!..

(İstanbul Radyo Şirketi Müdürü Mes'ut Cemil Tel), Akbaba, 1934, S. 8

**SON POSTA
Kari Mektupları**

15 Şubat 1933

Tiyatrocuyuz Diye Gezenler

Bir adam yanına üç beş kadın alarak tiyatro kumpanyası namı altında buraya gelmiş ve 3-4 aydan beri maalesef çirkin bir tarzda çalışmış, gençler arasında hoş görülmiyecek hadiselere meydan vermiye başlamıştır. Tiyatro sanayii nefisedendir ve hergün kıymeti yükselmektedir. Halbuki bu gruplar tiyatronun kıymetini ve ehemmiyetini küçülmektedir. Bu gruplara müsade edilmese iyi olur.

Dörtyollu Sabri, Nuri, Abdurrahman,
İdris, Nuri, A.Rahmi

MİLLİYET

Kari Şikayetleri

7 Kanunusani 1934

“Bir Çok Hareketlerimizde Garplilaştık”

Garplılar gibi gülüp eğleniyor, oturup kalkıyor, yiyp içiyor, misafir kabul ediyor, süsleniyoruz. Yalnız ne yazık ki hala garplılar gibi selamlaşamıyoruz. Bir kere, herseyden evvel muayyen bir selam tarzımız yok. Tanıdık birine rastlayınca; ya teklfisizce sırtarak: “-Yahu !..Nerelerdeydin” diye laf kapısı açıyoruz, yahut ta ; yüksek bir şahsiyet karşısında isek şapkamızı başımızdan yarı metre yukarıya kaldırıyoruz. Dilimize hangisi kolay gelirse, “bonjur!”, “sabahlar hayrolsun!”, “merhaba!” yahut düpedüz frenkçe “salut!” diyoruz. Aramızda selam alırken züppelik olsun diye faşist usulü kolunu havaya kaldırınlar, elini göğsü üstüne kapayıp “huu...” diye eğilenler, beş parmağını dimdik tutarak askerice başına götürürenler vardır. Biri arapça başlar, frenkçe bitirir. Öteki frenkçe başlar, türkçede karar kılar. Hala kandilli selam usulünü bir türlü bırakmadık, – vaay efendim – Selamımız “merhaba!” diyemeyiz. Çünkü herkes merhabalaşmaz. “Bonjur, bonsuvar, bonnüvi” gibi kelimeler bizim değil frengin malıdır. Biz bu gidişle anlaşlıyor ki ömrümüz oldukça doğru dürüst selamlamayacağız. Bari çocuklarımız birbirlerinden selamı sabahi kesmeseler....

Milliyet Köşe Yazarlarından
M. Salahattin”

Nasıl Selamlasak?...

"Bugünkü sayınızda M.Salahattin Beyin yazısı cidden Türkluğun yaradıcılığı içinde pek mühim bir eksikliğine parmak koymıştır. Pek doğrudur: Bir dostumuzla karşılaşsak duygumuzu, dileğimizi anlatacak (karıncalara varincaya kadar bir selam tavrı olduğu halde) ne bir söz, ne de bir öz tavrimiz kalmıştır, nedense kaybetmişiz. Bunu yine yaratmak için bir anket açsanız:

'Türk nasıl selamlasmalıdır?' Sorgusuna verilecek cevaplar toplanarak en kolay ve en kısa olanını alsak.

Mesela ben şu cevabı verirdim: -Günüğür !, -Tunuğur !, -Uğurola !,-Sağol !

Ali Riza

*Sinema Çocukların Fikirlerinin
İnkişafına Yarayan Yüksek Bir Mekteptir*

"Çocuklara gösterilecek filimler iyi seçilemiyor. Bugün sizlere merciin nazarı dikkatini ehemmiyetle celp için pek mühim ve çocukların ahvali sıhhiye ve ruhiyelerine tesir eden sinemalardan bilhassa Kadıköy sinemalarından şikayet edeceğim. Köyümüzün her iki sineması da belki bilmeyerek veya hatta farkında olmuyarak mektep çocuklarına pek fena bir harekette bulunmaktadırlar. Müsaadenizle anlatayım:

Oğullarımın birisi sekiz diğer 12 yaşındadır ve ilk mektebe devam ediyorlar. Köyümüzün her iki sineması da mekteplilerre mahsus birer gün ayırmışlardır. 'Mektepliler Günü' Bu çok güzel, fakat gösterilecek filimler ahlaki fikirlerini inkişaf ettirecek, müfit filimler olmalıdır. Bence sinema mektepten daha pratik ve

bilhassa çocukların fikirlerinin inkişafına yarayan daha yüksek bir mekteptir. Aksi olunca mes'ele değişir. Bundan bir müddet evvel sinemalardan birisi "Meçhul Doktor iki yüzlü Doktor" filimini mektepliler günü mektep talebelerine göstermiş. Malumatim olmaksızın yavrularım sinemaya gitmişler. Fakat bir çocuğum gece, korkunç rüyalarla kanter içerisinde 'baba Doktor geliyor' avazile karyoladan kendisini atmıştır. Tamam on beş gün müddetle çocuk aynı haldedir. Sap sarı, gözleri dönmüş bir halde. İlaçlar ve doktorların tedavisi neticesi iyileşmişti. Fakat çocuk bu durur mu ya, yine mektepliler günü şimdi diğer sinemaya gider: aksi tesa-düf burada da 'King Kong' filmi görmesin mi? Gece yine aynı hal. Yavrulara böyle korkunç ve açıkane filimler gösterilebilir mi?"

Moda Caddesi SELİME

CUMHURİYET Bunu Da Sormıyalım Mı?

25 Temmuz 1934

Belediye Tiyatro ve Bahçesinin Bir İmtiyazı mı Var?

Gazetemize gelen bir şikayet mektubunda deniliyor ki:

"Şehir tiyatrosu san'atkarlarının Tepebaşı'nda oynadıkları revü, gazetelerde her akşam 21.30 da başlar diye ilan edildiği halde tam 22 de başlıyormuş, bir.

Her seyirciden bir lira duhiliye alınmasına rağmen bir de konsumasyon mecburiyeti ihdas olunuyormuş, iki. Bunların ilki, ilan 22 ye tahvil olunarak düzeltilmiş, ikincisine de artık Belediye mi karışır, ihtikar komisyonu mu, yoksa rüfaiyer mi? Bilemeyeceğimiz için geçiyoruz. Asıl mesele şu: Dahiliye vekaletinin emri üzerine tadil edilen Belediye talimatnamesi mucibinde alelulumum eğlence yerleri (barlar müstesna) Saat onbirde mutlaka kapanırlar ve sıkı fıkı takip edildikleri için de on

biri beş gece bu gibi yerler derin bir karanlığa gömülüp giderler.

Peki ama, Şehir Tiyatrosunun kooperatifî namına ve artistleri tarafından oynanan bu revünün saat 10 da başlayıp 12 ye kadar sürmesi imtiyazı nasıl ve kimden alınmıştır? Bizde idari içtimai ve saire.....bozukluklar hep disiplin meselelerinin havaya ve bunun bir nev'i olan keyfe tabi olmasından ileri gelir. Bahçelerin, revü oynanan yerlerin, sinemaların ve emsalinin on birden sonraya kadar sürmesinde bir mahzur varsa veya halkın rahatı düşünülerek bu şekil menedilmişse ondan (lisebebin minelesbap) Belediyeye bağlı olan bir yer niçin istisna edilmiştir?

Madem ki Belediye tiyatrosu veya bahçesi bu kararlar haricinde kalabiliyorlar, o halde niçin aynı vaziyette olan milli müessesattan bu hak nezedilerek hem onlar mutazarrır edilmiş, hem de tiyatroya sinemaya gideceğiz diye alemin ayağı bir pabucu sokulmuştur."

CUMHURİYET

11 Ağustos 1934

Pompei'den İstanbul'a

Avrupaya giden arkadaşlardan birinden aldığım mektupta diyor ki: Pompei harabelerinden ve orada Vezüvün kustuğu küllerin altında asırlarca uyuduktan sonra tekrar güne kavuşan eşyadan bahsediyordu.

Arkadaş, kudurmuş bir yanardağının bir an içinde mahvettiği mamureyi baştanbaşa dolaşmış....Oradan, asırlarca sonra bozulmadan, meydana çıkarılan medeniyet eserlerinin öününde hayretle ve ibretle durmuş. Lav sellerinin ve kızgın kül tabakalarının gafil avladığı bu medeniyete şahadet eden muntazam taş döşeli yolları, yaya kaldırımları, heykelleri, parkları, bahçeleri söyleye söyleye bitiremiyor.

Şehrin muntazam bir planı mevcutmuş. İki bin senelik olan

bu planda, sokakların iki tarafına yapılacak binaların irtifası, mimari üslubu, kanalizasyonu hep işaretli imiş. Yer altında, geniş mecralar inşa etmişler. Her eve bir kulak uzatmışlar. Bu mecralar, şehrin en ötelerine uzanıormuş.

Düşünün: İki bin sene evvel!

Kendi kendime sordum: Acaba, Allah vermesin, yakınımızde bir yerde, ansızın bir volkan feveran edip te, Pompei gibi İstanbul'u da lav ve kül ile örtse... İki bin sene sonra ahlafın karşısına ne yüzle çıktı?..

Bunu okuyunca, ben de şaşirdım. Lakin beni şaşkınlığa ve düşünceye sevkeden, bu iki bin senelik terazinin el'an hassasiyetini muhafaza etmesi değil. Bizim, yirmi asır evvelki biçimde, köhne terazileri hala kullanacak kadar muhafazakarlık göstermemiz oldu!

Ercüment Ekrem

MİLLİYET
Karilere Cevaplar

30 İkincikanun 1935

İzmirde bay Abdullah:

Mektubunuza, yazımızın çokluğundan ancak bugün cevap verebildiğimizden özür dileriz.

Bir makine almak istediğinizden memnun olduk. Ancak tavsiye etmekliğimizi istediğiniz makinenin markasını sütunlarımıza bildiremeyiz. Bunun için bize adresinizi bildirdiğiniz takdirde memnunen ise elverisli bir alet tavsiye ederiz.

TAN
Okuyucu Şikayetleri

2 Mayıs 1935

Şehir Bandosu Nerde?

Bir okuyucumuz yazıyor:

Eskiden Gülhane Parkında tatil günlerinde askeri bando konserler verir, halk ta bir iki saatini hoşça geçirirdi. Halbuki şimdi bu yok. Bari yılda bir defa sesini duyduğumuz şehir bandosu Cuma, Pazar günleri konserler veremez mi?

Bu bando nerede?

Gören yok!

CUMHURİYET
Halk İstekleri

30 Mayıs 1935

*“Ankara Türkiye’nin Kalbidir”
Filmini Görmek İstiyoruz*

Göynük’tे Nejad Akgün imzası ile aldığımız mektubda deniliyor ki:

“Türkiye’nin kalbi Ankara” çok canlı bir esermiş. Herkesin bu filmi görmesi gereklimiş. Fakat herkes İstanbul ve yahud Ankara’ya gidemiyor. Herhangi bir kurum bu filmi içellere kadar yollayamaz mı? Harcanacak paranın karşılığı filmin gösterildiği ellerde temin edileceği gibi yapacağı propaganda tesiri de çok büyük olacağı düşüncesindeyim. Bu işe onayak olabileceklerin dikkat nazarını çekemez misiniz?”

CUMHURİYET

Okuyucularımız Diyor Ki

31 Mayıs 1935

Bu Yanlışlıklara Ne Zaman Son Vereceğiz?

“Bilmem neden, Türk grameri o kadar kolaylaştığı halde hala çok büyük yanlışlıklar yapılıyor. Hele bizim en medeni bildiğimiz Beyoğlu’nda. Dün tramvayda gelirken Gülhane parkının büyük kapısı üzerinde türlü renklerle yazılmış bir yazı bakışlarımı çekti. Okumak istedim. Yanılmıyorum: “Dünyanın en güzel hava ve manzarası: Saray Park” buraya kadar bir bakışta okudum. Ötesini bir türlü biceremedim. Çünkü biz bir kelimeyi, başındaki ve sonundaki hecelere bakmak suretile okuyuveririz. Ortadakilere hiç ehemmiyet vermeyiz bile. Bir daha uğraştım hecelerini baştanaşağı birer birer gözden geçirdim. Bu sefer de telafifuz edemedim. Çünkü bu kelime “gazinosıdır” diye yazılmıştı. Türkçede (o) hecesinden sonra gelen eklentinin sesli harfi, mutlaka (u) veya (a) olabilir. Başka olamaz. Zaten şivemiz de buna müsaид değildir. Acaba böyle yanlışlıklara ne vakit son verilecek?”

Okuyucularımızdan Beyazidda
Suphi

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

10 İkincikanun 1936

Kumar iptilası

Kumar iptilasının artması, memlekette başka şekillerde eğlenmek imkanlarının azlığındandır. Bu imkanlar çoğalmadıkça, insanlar, boş vakitlerini, iskambil kağıtlarının heyecanile tutuşturmakтан kurtulamayacaklardır.

Taksim Valdeçeşmesi sokağı
Ankara apartmanı, 5 numaralı daire,
Ferda

**CUMHURİYET
Halk Sütunu**

22 Haziran 1936

Telefon Süs İçin midir?

Kütahya'nın Ftrafiş Nahiyesi Eyinli Köyünden Musa Oğlu Nebi Altan imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki; "Her köyde olduğu gibi köyümüze de komşulara yalvarıp para toplamak sureti ile bir telefon kurarak bunu jandarma ve merkez karakolu-na bağladık Geçenlerde muhtarımız şehre gitmişti. Vazifeten bir şey sormak icap etti, şehri bulduk. Fakat oradan "böyle konuşma olmaz" diye bizi azarladılar ve muhtarla konuşmadık. Bu kadar zora girerek yaptığımız telefon süs için midir?

- Ulan gece yarısı sokaklarda kumar oynamaya utanmıyorum musunuz?
- Ne yapalım bayım, biz kuluplerde oynayamayız ki!...

Ratip Tahir Burak

**YENİ ASIR
Okurlarımızın Dilekleri**

17 Eylül 1936

İzmir Maarif Direktörlüğüne

Bir zamanlar ilmin Aristokrat olduğu iddia edilerek maarifin nimeti ancak yüksek tabakalara tahsis ve ibzal edilirdi. Bugün demokrasi prensiplerini şiar edinen Cumhuriyet Hükümetimiz bu kötü zihniyeti kafalardan tamamıyla söküp atarak memleketin çocuklarının hepsini asırın ihtiyacına göre yetiştirip memleketi yükseltmeye çalışırken bu yüksek görüşe karşı gözlerini ve hatta mektebin kapılarını kapayanlara tesadüf etmek çocuk babalarında acı hisler uyandırmaktadır.

15.9.1936 sabahı bir ayağı sakat arkadaşım Mehmedin kız çocuğu Eşrefpaşa mevkiiindeki Tinaztepe mektebine kayde götürürken sevinçli idim. Orada hayal suikutuna uğradım. Zira çocuğun kaydını yaptıramadım. Başmuallim sebep olarak kadrosunun dolduğunu söylemiştir.

Halbuki hükümet fazla talebe için her mektepte müteaddit şubeler açmakta ve bu husus için de azami gayret ve faaliyet sarfettmektedir. Böyle olduğu halde alil

Mehmedin kız çocuğunun bu mektebe niçin kabul edilmeyeğini anlayamadım. Alakadarların yardımını reca ederim.

İzmir Gümrük Komisyoncusu
Hasan Yamut

CUMHURİYET Halk Sütunu

7 İkincikanun 1937

Bandırma Halkevinden Bir Temenni

Bandırma'da Arasta içinde 23 numarada kunduracı Şahin oğlu Ahmet Özşenol imzalı mektupta deniliyor ki:

"Benim gibi gerek kitap, gerekse her türlü malumatlı gazeteleri her vakit alamayan işçi ve fakir gençler Halkevinin okuma salonuna devam ederek ancak geceleri saat 7 ile 8 arasında okuyabiliyorduk.

Bu kısa zamanlarda da ekseriyetle şubelerin toplantıları yapılıyor ve gürültüden okunmuyor. Bu işin düzene konulması için tavassutta bulunmanızı rica ederiz."

8 İkincikanun 1937

Gene Kitapsızlıktan Şikayet Ediliyor

Kağızman'da Necati imzalı mektupta deniliyor ki;

"Yeni seneye girdik, çocuklar hala çantaları kitapsız bir halde mekteplerine devam ediyorlar. Paralar iki ay evvel toplandı. Bir yere gönderilmiş mukabilinde kitap bekleniyormuş. Eskisi gibi pazarda kitap satılmadığı için temin edemiyoruz. Vaziyetin bu şekil olduğunu maarif vekaletinin dikkat nazarlarına arz etmenizi rica ederim."

29 İkincikanun 1937

Radyo İdaresinin Nazarı Dikkatine

Beyazidda Veznecilerde Bozdoğan Kemerî sokak 6 numarada Ni-yazı Bektaş imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki:

“Dün gece saat onda da radyoda haberler okunuyordu. Milli davamızın Milletler Cemiyetinde konuşulduğunu bildiğimiz için sabırsızlıkla, İskenderun – Antakya meselesini bekledik fakat maalesef bir tek kelime öğrenemedik.

Anadolu Ajansına bu hareketi yakıştırıyor ve Cenevre havadislerini geç alıyorsa ayrıca bir emisyon bekliyoruz.

Saygıları.”

TAN Okuyucu Mektupları

14.2.1937

Kütüphane İstiyor! Edebiyat Fakültesinden Guri Kalantayevski yazıyor:

“– İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi talebesindenim. Fakat ne yapayım ki eski, toplanmış kitapları karıştırmaktan hoşlanmam. Bilakis son eserleri, son fikirleri, içerde ve dışında cereyan eden siyasi ve içtimai hareketleri bir an evvel öğrenmek isterim. Bu ihtiyaç modern bir münevverin en tabii ihtiyacıdır. Amma pek az kimseler istedikleri mecmua ve gazeteleri, yeni çıkan kitapları tedarik edebilirler. Üniversite gençlerinden bir çokları bir gazete bile almak iktidarında değildirler. Bunlar nerede okuyorlar? Benim bildiğim kütüphanelerde ancak tarihi geçmiş bazı mecmular var. Memleketimizde bütün gazete, mecmua ve kitapları gününe, taze taze okuyuculara, okumaya hevesli halka arzeden ve icabında bunların kolleksiyonlarını her vatandaşça açan bir kütüphane lazımdır.”

Antepte Eğlence Yerleri

Gaziantep Mahdutdayı hanında, imzasının mahfuz kalmasını istiyen bir okuyucumuz yazıyor ;

“– Gaziantep 50 bin nüfuslu bir vilayet merkezi olduğu halde, mevcut sinemalardan başka, 3 tane fevkalade büyük bar, iki tiyatro ve birçok tuluat kumpanyaları vardır.

Maksatları sadece ticaret olan bu küçük kazanç yerleri son günlerde o kadarraigbettedir ki, genç talebelerden birçoğunu da kendisine çekmektedir. Bu vaziyet sık sık kontrol edilemediği için, gençlerimiz her gün biraz daha sefahate alışıyorlar. Gerçi eğlenmek onların da hakkıdır. Fakat evvela çalışmak ve hayatı kazanmak şartı...

Kadrosu mahdut zabıtamızın işini güçleştiren, memleketin umumi hayatına mahsus menfi tesirler yapan bu gibi kazanç yerlerinin bu kadar çok açılmasına müsaade edilmemelidir.”

CUMHURİYET
Halk Sütunu

22 Haziran 1937

Bir Mektep Talebesinin Şikayeti

İstanbul Erkek Lisesi talebelerinden ismi bizde mahfuz bir kariimizden aldığımız mektupta deniliyor ki:

“Başbakanımız İsmet İnönü Ankara Stadı’nı açarken İstanbul’da ve yurdumuzun diğer şehirlerinde de böyle stadların yapılmasına yardım edeceklerini vaid buyurarak Türk gençliğini sevindirdiler. Büyüklereimizin spora verdikleri bu ehemmiyetin karşısında hepimizi çok müteessir edecek tezadlar doludur. Mesela ders yılı başlayalı üç ayı geçtiği halde biz jimnastik mualliminin yüzünü geçen hafta görebildik. Hem de nasıl? Spor Salonu en alt kattadır ve içerişi dışarıdan soğuktur. Buraya indik. Muallim bizi bir sporcu kıyafetiyle görmek istedğini söyleyince arzusunu yerine getirerek ceketlerimizi ve boyunbağlarımızı çıkardık. Derse başladık. Fakat az bir zaman sonra salonun içi tozdan gözü görmez bir hal aldı...”

**ANADOLU
Halkla Başbaşa**

7 Teşrinisani 1937

Kitapsızlık Derdi

Sayın Bayım:

İlkokul dördüncü sınıfında bir çocuğum okumaktadır. Tedrisata başlananlı iki ay olduğu halde hala Tabiat Kitabı kütüphanelere gelmemiştir. Bu hal yalnız bu sene olmuş değildir. Seneler var ki, böylece devam edip gitmektedir. Tedris zamanına yetişti- rilmeyen bu kitapların gecikmesinden kimse mesul değil midir?

Topaltında
Naci Al

11 Kanunuevvel 1937

Türk Çocuklarına Arapça Ad Konmasın

Yeni doğan Türk çocuklarına artık Arapça ad konmaması hakkındaki fikriniz çok yerindedir. Bunu kanunlardan ziyade milli terbiye ve duygular emretmelidir.

“Adı Arapça olmayan Türk göstermek mümkün değildir” sözünüzü yerinde buluyoruz. Yavaş yavaş olacak şeylelerden birisinin bu olduğunu unutmayınız sayın bayanımız.

Aydında Bn.H. Tuga

HEP O ŞARKILAR

Dayak, insanlarımızın değişmeyen yazgısı... Okulda dayak, karrakolda dayak, sokakta dayak... Zabıta'nın tekmelediği simitçiler. Kırlarda, kentlerde, trenlerde horlanıp küçük düşürülen insanlar... Borcunu anımsama alışkanlığı olmadığı halde, yıllar da geçse alacaklarını hiç unutmayan bir devlet. Saygılı yurttaşlar hep borçlu, devlet her zaman alacaklı. Yeni uniformalarını giyince, mahalle bekçileri bile, hangi evden ne kadar para toplayacaklarına kendileri karar veriyor.

Kamusal ilişkiler insana dönük bir süreç izlemeyince, tutarsızlıkların ardı arkası kesilmiyor. Karşısındaki hastanın gözlerinin rengine bile bakmadan reçete yazan hekimler, bitmeyen evladiyelik davalar, Danıştay'ın dolabında, yargıçların incelemesi için sıra bekleyen dosyalar... Çanakkaleli Ali Efendinin para kazanmak için borçla satın aldığı 51 teneke pekmezin başına gelenler ise, hukuksal sürecin ağır çalışlığına ilişkin tüm yakınmaları haksız çıkarıyor. Hiç tanımadığı Niyazi Efendinin arsasına geçici olarak bıraktığı pekmezlerinin iki saat içinde arsa sahibinin borcuna karşılık haczedilip satılarak parasının da yediemine verilmesi... Gerçekten olacak şey değil...

Bir de öykülere konu olan on beş kuruşluk pul sorunu var. Devlete bir dilekçe verecekseniz, önce pulu yapıştıracaksınız. Pulun zamkını yalamayanlara, yanıt da yok. Okurların yakınlamalarını doğrudan ilgili bakanlığa iletten gazeteden konunun incelenmesi için, öncelikle pulun yapıştırılması istenince, şaşırıp kalmış yönetmen. "O halde bu iş maalesef kırtasiyeciliğin 15 kuruşluk pul merasimine feda edilmiş demektir" diyor.

Bütün bunlar yetmiyormuş gibi, ufukta karabulutlar belirmiş. Silahlanma yarışı, Çin-Japonya gerilimi derken, insanlık olanca hızıyla yeni bir felakete doğru koşuyor. Barışı korumak

adına kurulan Milletler Cemiyeti'nin daha ilk sınavda bir işe yaramadığını gören okurlar, yaklaşan büyük savaşın kaçınılmazlığını vurguluyorlar. Beşiktaşlı Hayri'nin 1933 yılı başında öngöryüle vurguladığı gibi, "Haberler çok fena... İhtiyar dünyanın bir çıkmaz sokağa saptığını anlamamak için insanın gözleri kör olmalıdır..."

VAKIT
Vaktin Akıl Hocası

4 Kanunuevvel 1928

Mekteplerde Dayak:

İlk Mektep Muallimlerinden A.K. imzası ile alınmıştır:

“Efendim mekteplerde talebeye dayak atmak kat’iyan yasaktır. Esas itibarile dayağa ben de taraftar değilim. Fakat ‘dayakla terbiye usulü aileler arasında hala revaçtadır.’ Talebelerden bir kısmı sabahleyin evde kahvaltı yerine temiz bir dayak yemeden mektebe gelmezler. Çocuklardan birininbabası bana her tesadüfünde ‘Asri mekteplerde dayağın yeri yoktuır. Oğlum bir kabahat işlerse siz dövmeyin. Bana haber verin, ben eşek su-dan gelinceye döverim,’ der.

Çocuklar dayak yemeden kendilerine gelemiyorlar siz bennim yerimde olsanız ne yapardınız?”

CEVAP: Yeni terbiyede dayağın yeri yoktur. Fakat evde dayağa alışan çocuğu da mektepte lakkırdı ile terbiye etmek mümkün değildir.

Ben de vakte mektep hocalığı ettim. Dayak tiryakileri vardı. Fakat ne çare ki elim kolum bağlı idi. Çocukları döversem hem azledilir, hem de aylarca mahkeme kapılarında sürünlürdüm. Şöyle bir usul icat ettim. Dayağı kendi elimle değil, baş-kalarının elile atmak. Mesela çalışan bir talebe ile tembel çocuk arasında bir rekabet kavgası çıkarır, tembeli çalışanca dövdürürdüm.

Çocuk kavgasına kimse bir şey diyemez değil mi?

Ya da çocuğu karşımıza alır boks öğretmek bahanesile istedigimiz gibi döğer ve insafınızdan başka hudut tanıtmazsınız. Neticede çocuk, çocuğun ailesi ve hatta maarif idaresi size teşekkür edebilir.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

3 Kanunusani 1929

Tütün İdaresinin Nazarına

Düzce'de tütün korucularının, yanlarına mahalle bekçilerini alarak köy yollarına çıktıkları ve herkesi cebri surette muayene ettiğleri ve üzerlerinde bir iki sigaralık tütün bulundurana yapmadık hakareti bırakmadıkları bildiriliyor.

11 Kanunusani 1929

Şehremaneti'nin Nazarı Dikkatine

Selami Paşa nezareti fenniye ahırında kapıcılık eden kadir ağa isminde birinin bazı çirkin muamelesinden şikayet ediliyor. Bu hususta Şehremanetinin nazarı dikkatini celbederiz.

18 Şubat 1929

Polis Müdürü Bey'in Nazarı Dikkatine

Bundan bir ay evvel oğlum Behçet'i Şehremini Merkezinde fena halde dövdüler. Ağzından burnundan kan geldi. Adliyece istidam zabıtaya havale edildi. Oğlumun muayenesinde dayak ese ri görülmüşen diye kendisini 10 gündür merkezden merkeze do laştıriyorlar. Polis Müdürü Bey'in nazarı dikkatini celbederim.

Silivri Kapı'da Karabaş Mahallesinde
Karagöz Sokak Numara 17
Validesi

9 Mart 1929

Gramafon Ne Oldu?

İki ay evvel odamızdan çalınan bir Odeon gramafonu Bedestan'da satılırken yakaladım. Zabıtaya teslim ettim. Makineyi hala bana iade etmediler. Bu bapta polis müdürüyetinin nazarı dikkatini celbederim.

İzmit'te bozacı hanında
Halit Kaya

26 Mart 1929

Bir Mektepten Şikayet

İnegöl kız mektebi müdürü 13 yaşındaki kız kardeşimin göğsüne tekme ile vurmuş kardeşim hastalanmıştır. Nazarı dikkati celbederim.

Cuma Mahallesinde Hacı Mehmet
E mahtumu A.Remzi

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

28 Kanunuevvel 1930

Fen Bu Demek Değildir

Mektep doktorumun verdiği rapor üzerine gözlerimi muayene ettirmek üzere müdüriyetten aldığım mektubu hamilen hastaneye gittim. (hastanenin ismini burada kaydetmedik) Sertabip Bey göz doktoru Beye havale ettiler. Saat onbire kadar bekledikten sonra göz doktoru Bey geldiler ve bana:

- Geçen gün de söyledim. Muayene günleri Pazartesi ve Çarşamba'dır. Bu defalik ta yapayım da bir daha yapmam. diyerek, gözlerimin rengine bile bakmadan bir reçete yazdılar.

Mülkiye Mektebi Talebesinden
Zühtü Faik

17 Mart 1931

Evladiyelik Dava

Devlet şurasının tesisindeki gaye, anladığımı göre şu olacak:
Hakkı adaleti en kısa bir zamanda tecelli ettirmek!

1527/8470 No. Dosya (928) in 8 inci ayı mebde olmak üzere 2 inci yaşını bitirmiş, 3 üncüye ayak basmaktadır. Bu hal insanda sukutu hayal uyandırıyor. 25.1.1930'dan beri evrak kaleminden daavi dairesine gidemeyen veya götürülmek istenmiyen bu dosyanın halli ne kadar çetin oldu.

Lozan muahedesinin aktı bile bu kadar uzun sürmemiş ve güç olmamıştı. Alakadar riyasetlere soruyorum, müsbet, menfi daha ne kadar beklemek lazımdır.

Üsküdar Sultantepe, No. 58 hanede
S. Hayri

ANADOLU Kari Mektupları

3 Nisan 1931

Polis Nezarethanesi

Polis müteferrikasındaki nezarethanenin camı, çerçivesi yoktur. Herhangi bir sebeple nezarete alınan vatandaşlar, işlerinin vakitile bitirilmemiş olmasından burada sabahlamaktadırlar. Camsız, çerçivesiz bir yerde sabaha kadar durmak bir mes'eedidir. Binaenaleyh burasını derhal tamir ettirerek cam ve çerçeve yaptırmalıdır. Polis müdürü Feyzi Beyin nazarı dikkatini celbederiz.

MİLLİYET Kari Sütunu

9 Haziran 1931

Bu Dava Daha Ne Kadar Sürecek?

"926 senesinde Kayseri tüccarlarından Çingillizade Ömer Fevzi ve mahdumları şirketi aleyhine bir alacak davası yapdım. 930 senesinde hüküm kesbi katietet etti. Şirketin malını tahti hacze aldırdım. Tam satacağım bir sırada yine şirket azasından biri yani diğer şerikin pederi istihkak davası yaptı. Bir buçuk senedir de onunla uğraşıyorum. Muhakimin tatili geliyor. Altı senedir istihsal edemediğim hakkımı istirdat için artık sabır ve tahammülüm kalmadı. Formalitenin bir an evvel ikmal ve hakkının süratle file isali için lütfen merhameten mercii aidinin nazarı dikkatini celbe delalet buyurmanızı rica ederim."

İstanbulda Çakmakçılar yokuşunda
Zümbüllü handa 2 numarada
Mehmet Sait

**ANADOLU
Kari Mektupları**

25 Haziran 1931

Manisalı Polisin İşgüzarlığı

Salihli Belediye oktruya memuru Sıtkı Beyden bir mektup aldık. Mektupta İzmir – Kasaba şimdider kumpanyasının Kirkağaç çamlığına tertip ettiği tenezzühe Salihliden de 29 kişinin iştirak ettiği, fakat Salihliden hareket eden tren Manisaya muvasalat ettiği zaman Manisa polis erkanından bir zatin Salihli yolcularını vagondan çıkardığı ve yerlerinin başkalarına verildiği Manisa istasyon memurunun da buna göz yumduğu şikayet edilmektedir. Manisa valisi Fuat Beyle, Kasaba kumpanyası müdürlüğünün nazarı dikkatini celp ederiz. Mes'ele tahkik edilmelidir.

28 Haziran 1931

Zabıtanın Görevi Tekmelemek Değildir!

Bir karımızdan aldığımız mektupta deniliyor ki:

“Perşembe günü iki Belediye zabıta memuru hükümet parçasında dolaşan zavallı bir seyyar simitçiyi zorla sürüklemek istemişler ve tablasına vurdukları bir tekme ile simitlerini de kamillerin yerlere dökmüşlerdir. Birisinin numarası 49 olan bu belediye memurları, vazifelerinin sadece menetmek ve dinlemeyenleri ancak ceza ile tecziye etmekten ibaret olduğunu acaba bilmeyolar mı? Zavallı bir vatandaşın belki de yegane sermayesini teşkil eden simitlerini yerlere dökmeğe ne hakları var. Sezai Beyin nazarı dikkatini celbederiz.”

HİZMET

Halkın Dilekleri Fikirleri

27 Mayıs 1932

Cevap Mektubu

Aynen:

Anadolu gazetesinin 23 Mayıs 1932 tarihine müsadif Pazarlesi nüshasında (**Armutlu belediye reisi İbrahim Hakkı bey bir tecavüze uğramıştır**) serlevhası altında Armutludan yazılmış bir mektubu ancak bugün okuyabildim. Mektup münderecatı baştan aşağı hilafı hakikattir. Belediye dairesine borcum vardır, ahval dolayısıyla bu borcumu veremedim. Pazar günü kasa- ba medhalindeki kahveye Sarı Mustafa efendi oğlu Emin efendi ile gidiyordum. Kayın pederinin hanesinden çıkışip gelmekte olan reis İbrahim efendi ile karşılaştık. Mumaileyhin asabyetle (**Ulan borcunu neye vermiyorsun**) demesi üzerine,

Şahsiniza borçlu değilim. Daire kanunu yollardan alabilirim. Cevabını verdim.

Bu sefer daha ziyade kızarak (**seni bu memlekette yaşatmam herif**) demesiyle beraber bir tokat vurdu. Ben de mukabele ettim. Emin efendi, kasap Mehmet çavuş araya girdi. Tokat hadisi bu suretle cereyan etmiştir. Her ikimiz de resmen adliyeye müracaat ettik. Yakında adalet meydana çıkacaktır. Resmi tahkikat arzettiğim şekilde tesbit olunmuştur. Cumhuriyet idaresinde bütün vatandaşlar aynı hak sahibidir. Bir belediye reisine vatandaşlara söküp saymak selahiyetini şüphesiz kanun vermemiştir. Bu cevabımızın neşredilmesini rica ederim efendim.

Armutludan Süleymanoğlu Halil

**SON POSTA
Halkın Sesi**

4 Kanunusani 1933

Kapalıçarşı'daki Altın Kaçakçıları

Kapalıçarşı'daki hurdacılar her gün birçok altın alıyorlarmiş. Bunların hepsini İstanbul, dışçilik ve saire ihtiyaçlarında istihlak edemez. Buna şahsi servetler tahammül edemez. Sonra altın kaçaklılığı zenginlerin harcidir. Eğer kaçakçılık yapılyorsa bunu mutlaka zengin ecnebi kumpanyalar ve müesseseler yapıyor demektir. Hükümetin bu husustaki şiddetli tedbirlerini çok muvafik buluyorum.

Halis B.
Sultanahmet 24

**AKŞAM
Kari Mektupları**

22 Şubat 1933

Üç seneden beri çıkmayan evrak

Davutpaşa iskelesinde 239 numarada oturan mürettip Yusuf oğlu Ömer Vasfi efendiden bir mektup aldık. Maluliyet evrakı üç seneyi mütecaviz bir zamandan beri Ankara harp zayıat komisyonu riyasetinde bulunduğuandan ve elan bir muamele yapılmalıdırından bahsediliyor.

Ömer Vasfi efendi 929 tarih, Fatih askerlik şubesinin 1638 numarası ve üçüncü kolordu heyeti sıhhiyesinin 209 numarası ile müracaat etmiştir.

CUMHURİYET

Halk Sütunu

1 Kanunuevvel 1932

Haczedilen Pekmezler

Çanakkaleli Ali Efendi isminde bir köylüden dün şu açıklı mektubu aldık.

“Üç gün evvel beş on lira borç para bularak 51 teneke pekmez yaptım ve Çanakkale’den buraya getirdim. Eşyaları vapurdan çıkardım, koyacak bir yer ararken önume birisi çıktı ve ‘sana yer buldum’ diye mallarımı Yemiş’tे 14 numarada Niyazi Efendinin arsasına koydurdu. İki saat sonra Niyazi Efendinin mağazasına gittiğimde bana ‘malların haczedildi, satıldı. Parası da yediime teslim edildi’ dedi.

Düştüğüm hayreti tasavvur edemezsiniz. Sebebini sordum, dükkân sahibinin borcu varmış, ona mukabil benim pekmezler satılmış! Muameleyi Eminönü haciz memurluğu yaptığı için Eminönü Kaymakamlığına bir istida ile halimi bildirdim. ‘bize ait değil müddeiumumiliğe müracaat et.’ dediler. Müddeiumumilik defterdarlığı git dedi. Bu gün de oraya gideceğim. Fakat burada yaşယacak ne param, ne böyle bir sürü muameleelerle uğraşacak vaktim, ne de memlekete donecek yüzüm var. Elim böğrümde kaldı. Ne yapayım bilmiyorum.”

Gazetenin Tepkisi

Hadise çok gariptir. Dükkançı borçlu ise bu köylüye ne, ve onun mali niçin satılıyor. Haciz memuru sattığı malın kime ait olduğunu tahkik etmeden eline geçeni nasıl satar? Alakadar makam neresi ise sür’atle bu işe vaziyet edip biçare Ali Efendinin hakkını eline vermelidir, diyoruz.

2 Kanunuevvel 1932

Kütahya'lı Simitçiye Haksızlık

Kütahya'dan simitçi Mehmet imzalı bir mektupta deniliyor ki: Belediyenin açıkta simit satmasını menettiği, bu emir üzerine camekanlı bir dolap yaptırip bu suretle simit satarken gene Belediye memurlarının, malını alıp götürdüklerini ve kendisine hiçbirşey söyletmeklerini bildirmekte, bu haksızlığa mani olunması rica olunmaktadır. Alakadarların nazarı dikkatini celbederiz.

CUMHURİYET

25 Kanunuevvel 1932

15 Kuruşluk Pul Merasiminin İhmal Ettirdiği İş

Anadolu kazalarından birinde bulunan karilerimiz gazetemize hitap eden bir şikayet mektubu yolladılar. Haberi neşremekten se alakadar vekalete yollıyarak nazarı dikkati celbetmeği daha muvafık bulduk ve öyle de yaptık. Biz bu halk içinde tatbikat beklerken ne cevap alsak beğenirsiniz? Aynen şöyle:

“Melfuf varakanın kanunen ılsakı lazım gelen pulun yapıştırılmamış olması hasebile muameleye konulmak üzere on beş kuruşluk pulun ılsak ile iadesi rica olunur efendim.

“...Vekaleti evrak Müdürlüğü.”

Bir defa bu varaka, vekalete verilmiş bir istida değil, bize gönderilmiş bir şikayet mektubudur ve bizim tarafımızdan da vekalete istida olarak değil, nazarı dikkati celbetmek maksadile yollandı adeta bir ihbar vesikasıdır. Binaenaleyh pula ihtiyaç ve mecburiyet gösteren bir mahiyeti haiz değildi. O halde bu iş maalesef kırtasiyeciliğin 15 kuruşluk pul merasimine feda edilmiş demektir.

SON POSTA
Halkın Sesi

8 Kanunusani 1933

Çin – Japon harbi

Çin – Japon harbi tekrar başlamış. Harp insanlara sulhün tadını ve zevkini sunan bir mefhumdur. Harpsiz ve mücadelelesiz beşeriyet tasavvur edilemez. Dümdüz suluş içinde yaşamanın da melal verici bir şey olduğunu herkes bılır. Cemiyeti Akvam istediği kadar uğraşın. Maalesef insanların ve milletlerin tabiatını değiştiremez. Hayat mücadele ve harptir.

İsmail Ef.
Beşiktaş, Akaretler 78

8 Kanunusani 1933

Akvam Cemiyeti Harbi Önleyebilir mi?

Bugünkü çektiğimiz sıkıntılar, felaketler hep umumi harbin neticeleri idi. Bu harbin beşeriyete neye mal olduğunu bilmeyen yok. İşte afetin bir daha tekerrür etmemesi için (Akvam Cemiyeti) teşkil edildi. Bu cemiyet milletler arasında uyuşma ve anlaşma temin edecek, harplerin önüne geçecekti. Garibi şu ki Çin ve Japon bu cemiyette birer iskemle sahibi oldukları halde bir sene-den beri boğazlaşıyorlar da cemiyet bunun önüne geçemiyor. Yarın bu harp sahasını genişletse mücavir bir iki memlekete daha sirayet etse o vakit bu cemiyet ne yapacak bilmem.

Şefik
Ankara Işık Mağazası sahibi

8 Şubat 1933

Silahlar Bırakılmazsa Harp Gelir

Azizim koca dünyanın temelini sarsan öyle hadiseler karşısındayız ki, ben bunların öyle müzakerelerle, münaşalarla halledileceğine hiç inanamıyorum. Baksanıza bir yandan silahları bırakıp diyorlar, bir taraftan da habire silaha sarılıyorlar. Bu karışık vaziyetin içinden çıkana aşk olsun.

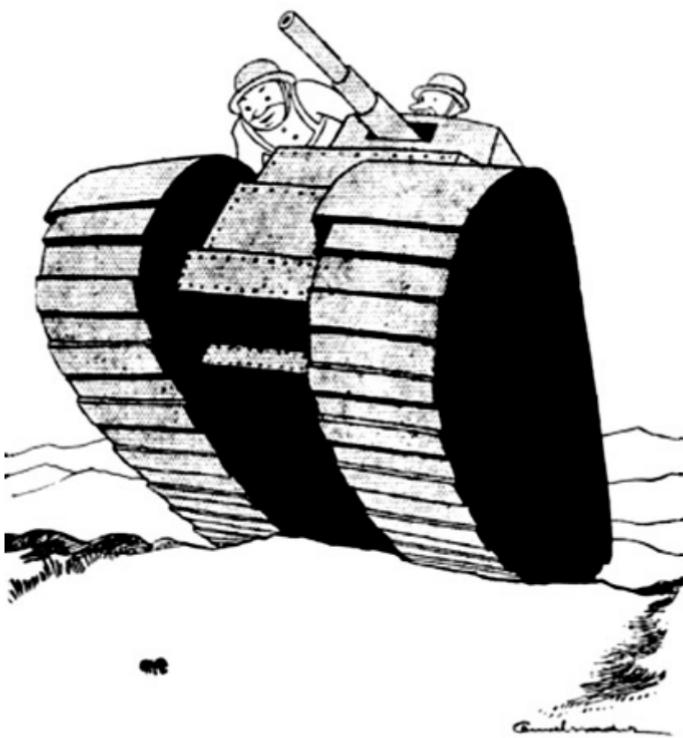
Halit B. Adliye memurlarından

11 Mart 1933

Avrupa Haberleri Çok Fena

Gazetelerde okuduğumuz Avrupa haberleri çok fena. İhtiyaç dünyanın bir çıkmaz sokşa saplığıını anlamamak için insanın gözleri kör olmalıdır. Fakat dünyaya sükün vermek bence mümkün olmayacak şey değildir. Elverir ki milletleri idare eden diplomatlar hüsnüniyet sahibi olsunlar. Dünyanın düzene girmesi için birinci şart budur ve ötesi kolaydır.

Hayri: Beşiktaş Kılcalı

— Neden durduk?
— Bir karınca geçiyor!
Cemal Nadir, *Akşam*, 1938

CUMHURİYET
Halk Sütunu

2 Ağustos 1934

*Maliyenin İki Defa Alıpta
Üçüncüü Defa Almağa Hazırlandığı Para:*

Beşiktaş Şenlikdede'de Kireçhane sokağında 11 numaralı hane-de oturan mütekait binbaşı Ahmet Beyden bir mektup aldık. Bu mektupta deniliyor ki;

"Hükümete 988 kuruş borcum vardı. Bu borcumu beş sene evvel Van'da askerlik subesi reisi iken ödemistīm. Bu defa Be-şiktaş Maliyesinden maaş alırken bu parayı bir kere daha kes-tiler. Elimde makbuz olduğu halde derdimi anlatamadım. Mal-müdürlüğüne çıktım. Müdür bey makbuzu aldı, arkasına maaş kayıt numarasını yazdı ve parayı emanete alıp aybaşında iade edeceğini söyledi. Aybaşında müracaat ettim. Malmüdürrü bey hastalanmış, hastanede olduğunu ve makbuzu nereye koyduğu-nu bilmediklerini söylediler. İkinci hafta gittim Malmüdürrü ve-fat etmiş, yeni gelen Malmüdürüne çıktım. Makbuzu istedim. 'YOK' dediler. Merhum Malmüdürrü, tabii bunu yemedi, ya ma-sasının gözüne koydu yahut ait olduğu memura verdi.

Elimde Van'dan aldığı ikinci bir muvakkat makbuz vardı. Gösterdim kabul etmediler. Ne yapacağımı, hangi makama mü-racaat edeceğini şaşırdım, kaldım. Bu parayı bir ay sonra tekrar keserlerse bunu tediye ettiğini ne ile ispat edeceğim?

Eski Malmüdürrü öldü diye onun zamanındaki işler hemen kesilir, bir devir mi kapanır? Mali işler memurun hayatile mi ka-imdir?,,

Uluslararası Hukuk
Cemal Nadir, 1944

11 Ağustos 1934

Mektep Hüviyet Varakası Ne işe Yarıyor

Yüksek İktisat ve Ticaret Mektebi ikinci sınıf talebesinden 887 numaralı Ali Ekrem Beydenaldığımız bir mektupta;

“Nufusa yeniden kaydolmak üzere ilmühaber almak istiyen bir arkadaşımı şahitlik etmek için Alemdar nahiyesine gittim. Nahiye müdürü bey, hüviyetimizi ispat etmemizi emretti. Üzerimde nufus kağıdının musaddak suretini ve fotoğrafını taşıyan, mektep tarafından verilen hüviyet varakamı gösterdim. Müdür bey, hüviyet varakama bakmadan bizi huzurundan kovdu ve muhakkak nufus tezkeresi lazım olduğunu söyledi. Mektebin verdiği musaddak hüviyet varakası, hüviyetimi tayine yaramadıktan sonra acaba bunun kıymeti nedir?” demektedir.

13 Ağustos 1934

Pul Parası

Üsküdar'da Neş'e berberi Hayrettin Efendiden aldığımız bir mektupta sekiz sene evvel ehliyetname aldığı halde şimdi bu ehliyetname için yeniden pul parası istendiğinden şikayet edilmektedir.

TAN
Okuyucu Şikayetleri

10 Mayıs 1935

Bekçi Parası

Kalyoncukulluk'ta oturan Memduh adındaki bir okuyucumuz yazıyor:

"Bekçilerin kıyafetlerini düzelttik. Fakat şu bekçi parası denen acayıp para tahsisatını bir türlü yoluna koyamadık. Bazı bekçiler var ki hangi evden ne kadar para alacaklarını kendi kafalarındaki matraha göre ölçüyorlar. Yirmibeş kuruştan aşağı olmamak üzere her evden her apartman katından topladıkları paralarla bekçilik vazifesini üzerlerine almış vaziyettedirler. Lakin üniformayı giydikten sonra çögünün kafalarındaki bu matrahan genişliğini de gördük. Bunlar aldıkları paraya mukabil hiçbir makbuz da vermezler. Halbuki her evin böyle bir para vermek mecburiyeti varsa, alınan paraya karşı bir makbuz vermek lazım değil midir? Fakat bu makbuzu kim verecek bekçi mi?

Şehrin asayiş ve inzibatından polise bir çok zamanlarda yardımını inkar edemeyeceğimiz bekçilerin bu para tahsilatı işini de üniformaları gibi yoluna koymalıdır. O zaman bekçi de alacağını bilir, aile de vereceğini...

BİTMEYEN KAVGA

–çalışma yaşamı–

Osmanlı İmparatorluğu sanayi dönüşümünü gerçekleştirmiş bir devlet değildi. Coğunluğu iletişim ve taşımacılık alanlarında kümelenen çok az sayıdaki yatırım da yabancı girişimcilerin elindeydi. Bilindiği gibi çalışma yaşamı, her ülkede ve her dönemde toplumsal sınıfların etkinliği altında gelişen bir alanıdır. Genç Türkiye Cumhuriyeti ise, ekonomik gelişmesinin önünü açmak için toplumsal yapılanmasını aşan girişimler yapmak zorunda bulunuyordu. Tarih araştırmacıları için yasalar, en önemli kaynaklar arasındadır. Uzun savaşlarının ardından siyasal bağımsızlığını kazanan, kapitülasyonları kaldırılan Türkiye Cumhuriyeti'nin 1928-1937 yılları arasında yürürlüğe giren yasalarını taradığımız zaman, ilginç görüntülerle karşılaşıyoruz. Örneğin, 31 Ocak 1928 günlü 1375 sayılı yasa ile onaylanan sözleşmeye göre, Anadolu-Mersin-Tarsus-Adana demiryolları ile Haydarpaşa Limanı 133 milyon Fransız Frangı karşılığında devlete satın alınmıştı. İzmir Rıhtım Şirketi'nin 7.827.480 Fransız Frangı ödenerek ulusa kazandırılması 12 Haziran 1933 günü ve 2309 sayılı yasa ile gerçekleştirilmişti. 1934 yılında İzmir-Afyon-Bandırma demiryolu 162.468.000 FF, İstanbul Rıhtım, Dok ve Antrepo Şirketi, 31.580.138 FF ödenmesi karşılığında 2487 ve 2665 sayılı yasalarla ulusallaştırılmıştı. 1935 yılında Aydın Demiryolu Şirketi 2745 sayılı yasa ile 1.825.840 İngiliz lirasına, 1936'da İstanbul Telefon Şirketi 3026 sayılı yasa ile 800.000 İngiliz lirasına, 1937'de Ereğli Limanı, Zonguldak-Çatalağzı Demiryolu ve Kömür İşletmeleri 3146 sayılı yasa ile 3.500.000 TL'ye, Şark Demiryolları Şirketi 3156 sayılı yasa ile 20.760.000 İsviçre Frangı karşılığında ulusal değerlerimiz arasında katılmışlardı. Devletin dövizle ve taksitlerle ödediği bedeller karşısında yabancıların elindeki varlıkların satın alınmasını öngören, bu tür daha pek çok yasa çıkarılmıştı.

Cumhuriyet'le birlikte, çalışma yaşamını düzenleyen yasalar birbirini izlemiştir. 1924'te Hafta Tatili Kanunu, 1926'da Borçlar Kanunu, 1929'da Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 1937'de İş Kanunu yürürlüğe konulmuştur. Göreceli de olsa çalışanları koruyan, iş türlerine göre olağan çalışma sürelerini ve fazla çalışma koşullarını belirleyen kurallar saptanmıştır. İşçi ve emekçilerin sosyal güvencelerini sağlayacak yasalar ise gecikmiştir. Çalışma yaşamıyla ilgili düzenlemeler genellikle, bu haklardan yararlanacak toplumsal sınıfların baskısıyla değil, iktidarı ellerinde bulunduran yöneticilerin, Cumhuriyet'in nitelikleri olarak belirledikleri siyasal ilkeler doğrultusundaki kararlı tutumlarıyla gerçekleştirilmiştir.

Döneme damgasını vuran olumsuzluklar arasında ekonomik kriz, işsizlik ve yaşam pahalılığı gelmektedir. Değindiğimiz tüm gelişmelerin okur mektuplarına da yansığını görmekteyiz. Yabancı uyruklu patronlarınca işten atılmalarından ya da olumsuz çalışma koşullarından yakılanlar, otobüs ve tramvayların işsiz bıraktığı arabacılar, Baro'nun engellemesine takılan arzuhalciler, ucuz ilaç edinebilmek için eczaneler ve ilaç depoları arasında koşuşan hasta yakınları, yeni gelişmelerden beklediğini bulamayan küçük esnaf, gazeteler aracılığıyla kamu organlarına lettikleri sorunlarına çözüm aramaktadırlar. Hele işinden çıkarılan Lazar Sinatı'nın yakınmalarını anlatırken "Kemal'in muvafakatı için ailece dua ettiklerini" açıkladığı mektubu, alışmadık bir içtenlik örneğiydi.

Ekonomik kriz çalışanları iki kez vurmaktadır. İşverenler çalışanların ücretlerini azaltırken, tüketmek zorunda oldukları ürünlerin bedeli hızla yükselmektedir. Osmanlı döneminin gelen uygulamaya koşut olarak hafta tatili cuma günleri idi. Ekonomik krizin etkisi ile özellikle işveren çevrelerinden gelen istemler hafta tatilinin tümden kaldırılmasını amaçlıyor, gazeteler bu konuyu okurları ile tartışıyorlardı. Sonuçta hafta tatili kaldırıldığı gibi, Batı ile koşutluk sağlanması amacıyla 27 Mayıs 1935'te çıkarılan 2739 sayılı yasa ile tatil günü "Pazar" olarak değiştirilmiştir.

Tarımsal alanlarda çalışanlar da yakınmalarını dile getiriyorlar. Ancak, Cumhuriyet yönetiminin ekonomik açıdan yete-

rince gelişme sağlayamadığı kırsaldan gelen sesler oldukça zayıf çıkıyor. Okurlar ürünlerini bozan zararlılara karşı bilimsel yöntemlerle savaşmak için devletin uzman ziraatçılar göndermesini, Ziraat Bankası'nın yalnız varlıklılara değil, yoksul köylülere de kredi vermesini istiyorlar. Dönemin etkili kurumlarından olan Halkevleri'nin yayımladığı *Ülkü* dergisinin açtığı "Köy Dertleri" başlıklı ankete gönderilen yanıtlar da, köylülerin sorunlarının kısa sürede giderilemediğini gösteriyor. Gazetelere ulaşan mektupların en ilginç olanı da, besicilerin karışıgırlarını aşlamak için sürüye kattıkları boğaları görevli memurların vurup öldürmeleriyle ilgilidir. Başkaca geçim kaynağı bulunmayan Tekirdağlı besiciler, birkaç yıl sonra karışıgırların soyunun tüketeceği korkusunu yaşıyorlardı.

Derlediğimiz ilk mektuplarda çalışma yaşamına ilişkin kişisel yakınlamar dile getiriliyor. Zaman ilerledikçe okurların ekonomik içerikli toplumsal sorumlara öncelik tanıdıklarını gözlemektedir. Ellerininkin altındaki kamu gücünden yararlanarak kişisel çıkarlarının ardına düşen bencil politikacıların girişimlerini Cumhuriyet yönetimi de önleyememiş. Önleyemediği gibi, hukuk tanımazlara yeni yeni soygun kapıları açmış. "Kanun suiistimali, para suiistimali, dayıcılık" gibi yakınlamar, daha 1930 yılında, halkın Hükümet'e karşı güvensizliğinin başlıca nedenleri arasında sıralanıyor. "Mebusluğu bedava yaşamın yolu" olarak görenlerin, "bin bir şirketin idare meclislerine sokularak aslı vazifelerini unutmalari ve milletin kendilerine verebildiği parayla" yetinmemeleri eleştirilmektedir. Okur mektupları, izleyen yıllarda daha da büyüyecek olan güncel hastalıkların temellerini sergilemektedir. Ne demeli ki? Hep böyle oluyormuş...

CUMHURİYET
Halk Sütunu

3 Kanunusani 1929

Maliye Vekilinden Rica

Kuponlar meselesi halledildi. Düyünu Umumiyenin İstanbul'daki memurlarına tazminat verildi. Milli mücadelede Anadolu'da kalan memurlar bundan mahrum bırakıldı. Muhterem Maliye Vekilinden senelerce hizmet etmiş olan bizim gibi mağdur memurların hukukunu da nazarı dikkate almasını istirham ederiz.

Sabık Memurlardan
Sabri

27 Kanunusani 1929

İktisat Vekaletinin Dikkatine

Bakırköyünde Selim Bey isminde bir zatin yağ fabrikasında, amelenin kanunen muayyen olan zamandan pek fazla çalıştırıldığı haber veriliyor. Hiçbir fabrikatörün aylık veya gündelik mukabilinde ameleyi öldüresiye çalıştırmasına mesağ olmadığı için bu hususta nazarı dikkati celbeylemek istedik.

30 Kanunusani 1929

At arabasına binmek pahalanınca...

Otobüsleri iş başına davet eden şey gene arabacılardır. Çünkü araba ücretleri herkesin veremeyeceği bir dereceye çıkarılmıştır. Bir-naenaleyh arabacılar da toplanıp müsterek otobüsler almaları, rekabet yapmalıdır. Üsküdar tramvayları yarın Kadıköyüne işlemeye başlarlarsa ne olacaktır. Yaşamak için başka çare yoktur.

Ali, Şakir, Mehmet, Hüseyin

19 Şubat 1929

Çok Haklı Talep

Eczacılar depolardan halka ilaç verilmemesini istiyorlar. Hazır ve bilhassa ziyansız ilaçların depolardan alınmasında hiç bir zarar yoktur. Halkın bunda istifadesi vardır. Daima kullandığım İngiliz meyve tozunu deposundan 170 krş.a tedarik ettiğim halde bu mühtahzarı eczaneler 200 krş. halka satmaktadır. Yalnız eczacıların menafi düşünülmeyerek halkın da istifadesi nazarı dikkate alınmalıdır.

B.Yüzbaşı A.Rıza

9 Mart 1929

Küçük Esnafa Açıyalım

Kapalı Çarşida senelerden beri icrayi sanat eden ve ekseriyetle ayakta hazır ve kullanılmış elbise satan yüzlerce küçük esnaf bu suretle alış veriş yapmaktan menedilmişdir. Bundan bir çogunun imzalarını havi olarak aldığımız bir varakada iki üç Musevi dükkancının şikayetü üzerine menedildikleri bildiriliyor. Bu zavallı adamlar memnuiyeti vakiadan sonra bir lokma ekmek parasını bile çıkaramadıklarını söylüyorlar. Vilayetin bu bapta nazarı dikkatini celbederiz.

14 Nisan 1929

Mersin Elektrikinden Şikayet

Mersinimizde beş senedir teşekkürül etmiş bir elektrik şirketi vardır. Şehri idare edecek tarzda tesisat yapılmamıştır. Bütün şehir halkı müştqidir. Gayri fenni tesisattan dolayı bir kaç kişi kurban olmuştur. Bu da kafi gelmemiş gibi fabrika iki ecnebi istihdam etmektedir. Bu işleri görecek daha usta Türkler varken ecnebilerin istihdamında ne mana vardır?

Turhan Kamil

14 Nisan 1929

İktisat Vekaletinden Rica Ediyorlar

Diyorlar ki, "Alaşehir'e tabi İnegöl nahiyesi muhtelif ve çok mahsul alan bir nahiyyedir. Arpa, buğday ve afyonların arız olan bir kurt mezruatin %70 ini mahvediyor. Halkın sayını sıfıra indiren bu haşere ile nasıl mücadele edileceği bilinmiyor. Ahaliye yol gösterecek bir ziraat fen adamına ihtiyacımız var.

24 Nisan 1929

Hayat Pahalılığı Arasında

Hayat pahalılığından cümlemiz müştekiyyiz. Bu meyanda ecza fiyatlarının da çok yüksek olduğunu inkar etmeyelim. Rahatsız olan çocuğum için Kadıköyünde Doktor Emin Beyden aldığım reçeteyi Altiyol ağzında Kemal Rifat Eczanesinde 180 krş.a yaptılar. Numarası 29 – 4200 – 2 dir. Bir Eczacı bunun 130'a yapılacağını söyledi.

VAKIT
Kari Mektupları

22 Ağustos 1929

Yerli Mallar ve Gazeteciler

Bir kariimiz şayanı dikkat bir teklifte bulunuyor.

“20 tarihli Vakit gazetesinde ‘İş ve Propaganda’ hakkındaki baş makalenizi dikkatle okudum. Bu hususta bir vatandaş sıfatı ile bazı tekliflerim vardır. Bu teklifler memleket gazeteciliğine- dir. Kısaca arzediyorum:

Ticaret aleminin can noktası olan ilanlığın ehemmiyetinden bahsedeyecek değilim. Yalnız şunu zikretmeden geçemeyece- ğim ki bizim memlekette ilanı zorla okutmak usulü Avrupaya nazaran çok geridir. Bu da şekil ve renk meselesidir. Buraları- ni satır sahipleri düşünsün. Makalenizin sonlarına doğru yerli mallardan bahsediyorsunuz. Ben de mektubumu bu bahs dolay- sile gönderiyorum. Memleketin yerli mallarını, memleket adam- larına tanıtmak için gazeteler çok güzel vasıtadır. Fakat gazete- lerin sayfa ücretleri, bilhassa birinci sayifa ücretleri çok pahali- dır. Ben söyle düşünüyorum. Gazeteler yalnız yerli malı ilanları- ni sıra ile günde ikiyi aşmamak ve kırmızı veya hatta başka renk- le birinci sayfaya dercetmeli ve ilan sahiplerinden sonuncu say- fa ücreti almalıdır. Böyle yapılrsa gazeteciler bir şey kaybederler mi? Etseler ne olur? Memlekete yardım etmiş olurlar.

Ben bu memleketin adamıyorum, maalesef yerli mal olarak ne çıkar iyice bilmem. Hamdolsun şu “Yerli Malları Sergisi” saye- sine birkaç şey öğrenebildim. Diğer gazeteci arkadaşlara hiç olmazsa bir münakaşa zemini olması için mektubumun aynen dercini rica ederim.”

M.Bedri

CUMHURİYET
Halk Sütunu

17 Kanunusani 1930

Sebebi Ne ki?

Ayasofya karşısında tramvay mahallinde Evkafa ait çeşme mahalli arsayı ücretsiz olarak bir sebzeci işgal ediyor. Bu defa tayyare biletini satmak üzere beş seneliğini bin lira bedeli icarla talip olduğum halde, Evkaf idaresi kabul etmemiştir.

Hulusi

SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz

22 Kanunusani 1930

Avrupa ve Biz

Hemen bütün Avrupa hükümet merkezlerini gezdim, şehrimizdeki tramvay, vapur, şimendifer, sinema, elektrik, havagazı, su şirketleri gibi pahalılığı arttıran müessese görmedim. Bu işsizliğe, bu parasızlığa nisbeten bu fiyatlar dehsettir. Halkın menfaati için behemehal bunların çaresini düşünmek elzemdir.

Ruşen
Sıraselviler No.12
TAKSİM

HİZMET Okuyucu Şikayetleri

13 Şubat 1930

Arzuhalcinin Şikayeti

Bu şikayet mektubunda, deniliyor ki:

“Burada teşekkür eden Baro, avukatlardan başkasının arzuhal yazmasına mani olmaktadır. Hatta geçen gün yazdığını bir istidayı icra memurluğu bu karara istinaden kabul etmemiştir. Yanlış bilmiyorsak arzuhal yazmak için mutlaka avukat olmağa hacet yoktur. Bu işte bir yanlışlık olacaktır tashihini rica ederiz.”

Akhisarda Arzuhalci
İsmail Hakkı Efendi

CUMHURİYET Halk Sütunu

22 Şubat 1930

Çok Haklı Bir Sual

Ben Yedikuledede Refail Avram Biraderler Dabağhanesinde Makinist muavini idim. Bir ay evvel ustam Yunanlı Vasil bana nahak yere yol verdi. İşime nihayet verildiğinde değilim. Fakat böyle bir adamın Türk toprağında çalışması ve bir Türkün ekmeğine mani olması doğru mudur?

M.Cemal

22 Şubat 1930

Yunanlı Berberler

Beyoğlu'nda İstiklal Caddesinde, Berber Niko Yasemidis dükkanında çalıştığı Türk kalfaları çıkardı ve bunların yerine Yunanistan'dan üç kalfa getirtti. Bu vaka bize iyi bir ders veriyorsa da acaba ibret alır mıız dersiniz?

Berber Kalfası Köprülü
Ömer

12 Mart 1930

Yüzde On

Galatada bir lokantada yemek yedim. Benden yüzde 10 hesabı ile garson hakkı aldılar. Belediye Merkezine gittim şikayet ettim. Bu namla para almaya hakları yoktur. Şehremaneti bunun memnuniyetini ne için halka ilan etmiyor.

Bursali Komisyoncu
Feyzullah

15 Mart 1930

Seyyahları Rahatsız Edenler

Sultanahmet Cami civarında dolaşan ve oraya gelen seyyahlara oyma baston ve uydurma kartpostallar satan Museviler son zamanlarda işi azittilar. Gelen seyyahların üzerine adeta hücum edercesine saldırıyorlar. Türk sanayiinden diye sattıkları şeyler de hiç kabilindendir. Seyyah celbedelim diye her gün bağırıyoruz, fakat kendiliğinden gelenleri rahat bırakmıyoruz. Bunlara bakacak yok mu?

Y.Z.

24 Mart 1930

İtibarı Umumi Sandığından Şikayet

İtibarı Umumi Sandığına bende elli üç lira tediye ettim. Makbuzlar yedimdedir. Daha benim gibi bir çok vatandaş bu bankaya para vermişlerdir. Nazarı dikkati celbederim.

Karadeniz Ereğli Baş Muallimi
Sırı

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

1 Kanunuevvel 1930

Bir Vatandaşın Mütalaası

Samsundan Hüseyin imzasile hiç bir fırkaya mensup olmadığını bildiren bir vatandaştan mektup aldık. Hüseyin Efendi bu mektubunda bazı gazetelerin hadisatı pembe renkte göstermekte olduğunu şikayet etmekte, millet dertleri ile meşgul olmalarını istemekte ve iktisadi buhrana bir an evvel çare bulunmasını rica eylemektedir. Mektup sahibi Samsunda bir batman tütenin (7) liraya düşmesine rağmen alıcı bulunmamasını şayani dikkat göstermektedir.

5 Kanunuevvel 1930

Bir Musevi Vatandaşın Şikayeti

Ben Musevi milletindenim. Birçok senelerden beri tütin inhisarıının cibali fabrikasında memur sıfatile çalıştım. Mücadelei milliye zamanlarında ve İstanbul'un İngiliz ve Fransız işgali altında bulunduğum vakit burada çalışan Türk amelesine karşı gösterdiğim vatandaşlık hissi ve fedakarlık pek az kimsenin yapmış olduğu bir şeydir. Diyebilirim ki adeta hayatı ve çocuklarının rızkını tehlikeye koydum. Bu fedakarlığını şahit göstererek ispat edebilirim. Ailece (Kemal) in muvaffakiyetleri için de yaptığımız duayı biz biliriz. (Kemal) diyorum. Kusurumu affetsinler. Çünkü Mustafa Kemal Hz., o zaman hem Gazi değildi, hem de paşalık sıfatını üzerinden atmışlardı. Şimdi tensike uğradım, işimden çıktıdım. Bu, benim gibi çalışmış bir adama layık bir akibet midir?

Ortaköyde Portakalpaşa Çiftliği, Sokağında (20) No.
Lazar Sinati

19 Kanunuevvel 1930

Tasarruf Bu mudur?

Geçen Cuma günü bilumum benzin mağazaları kapalı idi. İhtiyacımız olan benzini birtakım gizli eller vasıtasisle yüzde yirmibeş zam ile tedarik eyledik. Tasarruf bu mudur? Ertesi günü benzin mağazalarını niçin kapadıklarını sorduk, belediye memurları yirmi beş lira ceza yazdıklarından dolayı mecburiyet karşısında kapadıklarını söylediler. Biz zavallı şoförler 385 kuruşa aldığımız benzini 500 kuruşa alındı. Makamı aidinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim.

Feriköyde, Ayazma Caddesinde
63 Numaralı hanede No. 2197
Saip

19 Kanunuevvel 1930

Bazı Sinemaların Uygunsuzluğu

Geçen cuma günü akşamı Şehzadebaşında bir sinemaya gittim. Mevki bilet bedeli verdim; biletimi verecek olan zatin sinema kapısına doğru bakarak aynı zamanda bana da başile geçiniz işaretini verdiğini farkettim. Parasını verdiğim için bilet istedim, bu itirazım karşısında bilet kesip verdi. Bu defa da kapıda biletin yarısını bana vermeden almak istediler.

Darıulacaze memuru kapıda dururken böyle bir şeye tesadüf edilmiyor. Beyoğlunda da diğer bir sinemada aynı hal göze çarpıyor ve bittabi bu yüzden hazine çok ziyan ediyor. Nazarı dikkati celbederim.

Şehzadebaşı 16 Mart Şehitler Cad.
11 Numarada
Ahmet Adil

25 Kanunuevvel 1930

Halkın Emniyeti Kazanılmak İsteniyorsa:

Halkta hükümete karşı görülen emniyetsizliğin sebeplerini anlamak istiyorlarsa bundan kolay bir şey yoktur. Çünkü bütün memlekette herkes tarafından görülen üç hastalık hüküm sürüyor:

Kanun suistimalı,
Para suistimalı,
Dayıcılık.

İşte halkta bütün fena fikirlerin doğmasına sebep bunlardır; eğer hükümet halkın emniyetini kazanmak istiyorsa bu hastalıkları tedavi edecek ilaç keşfetmeliye çalışmalıdır?

Muallim Sabri

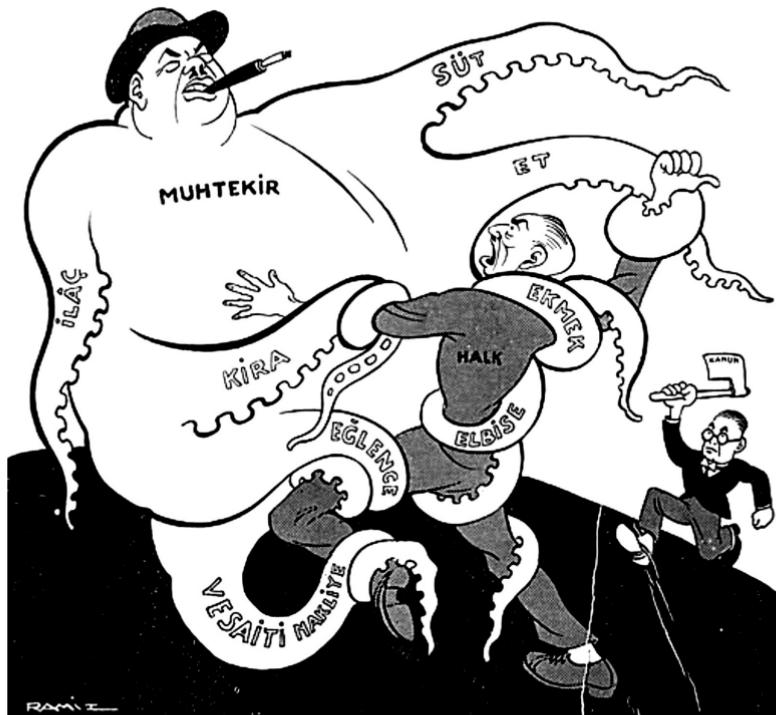
14 Kanunuevvel 1931

Ziraat Bankası Ağalara Yardım Ediyor!

Ciftçi yardım istiyor, zavallı çiftçiye bankalar ümit ettiğimiz kadar yardım etmiyor. Ziraat bankası köylüye ve çiftçiye ehemmiyetli surette yardım edemiyor. Ziraat bankası ağalara yardım ediyor, bu bankanın yerine çiftçiye hakikaten müfit olacak bir banka yapalım. Yahut, bu bankayı o hale getirelim.

Sandıklı karilerinizden
Arif

Ucuzluk Mart'la birlikte tatbik edilmeşe başlanacak:

Hükümet (Halka) – Mart'a kadar dişini sık kurtarmaya geliyorum!..

Ramiz Gökçe, Karikatür, 27 Ocak 1938, S. 109

Not: Elinde balta ile koşan kurtarıcının; dönemin İktisat Vekili Celâl Bayar olduğu anlaşılmaktadır.

**SON POSTA
Halkın Sesi**

Berberlerin Cuma Tatili ve Halk

19 Kanunusani 1931

Tatile İhtiyacımız Var

Azizim biz de insanız; bizim de bir Cuma tatiline ihtiyacımız vardır. Hükümetin ve Büyük Millet Meclisinin bizden bu hakkı esirgemeyeğine kaniim.

Kamil B.
(Nuriosmaniye Caddesi, 98 numarada berber)

19 Kanunusani 1931

Yanlış Bir Yola Dökülüyورلار

Berberler cuma tatili istemekle yanlış bir yola dökülüyورلار. Berberler cuma tatili yaparlarsa halk cuma günleri traşsız kalacaktır. Cuma günleri traşsız kalanlar jilet makinesi kullanmayı itimat edeceklerdir. Berberler de bundan mutazarrır olacaklardır.

Faik Efendi
(Kırkçeşme Bulgaristan Muhacirlerinden)

19 Kanunusani 1931

Berberler İnsan Değil mi?

Bütün insanlar haftada bir gün istirahate muhtaçtırlar; berberler insan değil mi ki istirahat etmesinler. Fikrim, berberler için bir Cuma tatili elzemdir.

Yahya B.
(Kadıköy, Yeldeğirmeni Karakol Sokak 71)

19 Kanunusani 1931

Berberler Cuma Günü Tatil Yapmamalıdır

Halk Cuma günü istirahat eder, gezer tozar, gezmeden evvel de traş olur. İşte bunun için berberler Cuma tatilinden istifade etmemelidir.

Şakir Efendi,
Nuriosmaniye 28

SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz

26 Kanunuevvel 1931

Ecza Farkları Neden?

Ufak sermayeli bir seyyar satıcıyım. Günde en fazla (100) kuruş kazanıyorum. Yedi küçük kardeşim var. Pederim hasta. Geçen gün doktorun verdiği reçeteyi yaptırdım (60) kuruş aldılar. Dün gece Sirkecide diğer bir eczane nöbetçi imiş oraya gittim. (90) kuruş istedi. Bu fiyat farkı bize ağır geliyor. Sebebi nedir?

Balıkpazarında seyyar satıcı
Hakkı

SON POSTA: Sıhhiye Müdürlüğüne şikayet ediniz.

10 Mart 1931

Meb'uslardan İstediklerim

Müstakbel Meb'uslar ve bir kari:

Gazetenizde gördüğüm bir fikra, beni de müstakbel meb'uslarımız hakkında mütaleamı bildirmeye sevketti. Ben ve benim gibi düşünenler, meb'us olarak öyle adamlar istiyoruz ki bunlar bedava vazife ele geçirmek hevesine düşmesinler, maaş ihtiyacında olmasınlar, meb'us olur olmaz binbir şirketin idare meclislerine sokularak aslı vazifelerini unutmasınlar ve milletin kendilerine verebildiği paraya kanaat etsinler.

Bittabi, iş görmek ve hizmet etmek esas vazifedir.

İzzet

*Millet Meclisi müzakerelerinden: Resmî otomobiller şahsî işlerde kullanılıyormuş!
Ahçıbaşı— Pirasayı aldık... Şimdi de iki limon alacağız... Çek bakkala şofer efendi!..*
Cemal Nadir, Akbaba, 1939, S. 281.

**ANADOLU
Kari Mektupları**

12 Mart 1931

Arzuhalcıların Tavzihî

Hükümet avlusında arzuhalcılık yapan Cemal ve Tevfik Efendilerin Afyonkarahisarlı İsmail oğlu Yaşar namında bir şahis-
tan nüfus cüzdanı çıkarmak için otuzbeş lira aldıkları hakkın-
da Müddeiumumiliğe şikayette bulunulduğunu yazmıştık. Dün
Cemal ve Tevfik Efendilerden aldığımız bir mektupta hadisenin
başka şekilde olduğu zikredilerek filhakika Yaşar'dan otuz lira
alındığı, fakat bu paranın yalnız bir nüfus cüzdanı çıkarmak için
alınmadığını, aynı zamanda, evlenme işlerinin de takip edildi-
ğini, fakat bilahara Yaşar'ın nişanlısının firar ettiğini bildirme-
si üzerine takip ücreti ve yaptıkları masrafı çıkararak müteba-
ki para için müştekinin eline bir senet verdiklerini ve mes'elenin
bundan ibaret olduğunu bildirmektedirler.

SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz

24 Mart 1931

Ecnebi ve Türk İşçileri

Sizden şu suallerin cevabını bekleriz:

- Bütün dünyanın alicenap olarak tanıdığı Türk, kendini Avrupaya hoş göstermek için daha ne zamana kadar fedakarlık yapacaktır?

- Bütün Avrupa, Fransa dahil olduğu halde kendi tebasının yapabileceği işi başkasına vermiyor. Kendi tebaasının kifayet etmediği işleridir ki başka memleketler efradına yaptırıyor. Geçenlerde bir vatandaşımız Fransada, bir şoför vesikası almak istemiş. Red cevabı almış. Halbuki bizim memlekette yüzlerce ecnebi şoför, binlerce ecnebi garson adeta cirit oynuyorlar. Buna ne dersiniz?

Beşiktaş:
Ahmet Nazım

SON POSTA: Denecek birşey yok. Hakkınız var.

CUMHURİYET

25 Teşrinisani 1932

TATİL GÜNÜNÜN PAZARA NAKLİ LAZIMDIR

Kala kala iş buna mı kaldı demeyiniz. Bütün işlerimizde dünya-ya uymak luzum ve zaruretini kabul eylemiş ve pek de iyi etmiş olduğumuz halde şeklen ehemmiyetsiz fakat esasen çok ehemmiyetli bir mes'elenin tashihini geciktirip durmaktadır. Hafta tatili-nin bizde Cuma ve Avrupa'da Pazar günleri yapılması Avrupa ile olan işlerimiz bakımından büyük ve bizim için ziyanlı bir eksiklik teşkil etmektedir. Bakınız nasıl; Avrupa'da haftanın Pazar olan tatil günü hakikatte cumartesi öğlesinden başlayarak pazartesi öğlesine kadar devam eder. Hakikatte tatil günü pazardır. Buna ve-ekend diyorlar ki hafta sonu demektir. Hulasa Avrupa'ya cumar-tesi çekeceğimiz telgrafo pazartesi akşamından evvel cevap bekli-yemeyiz. Avrupa'dan bize çekilmiş bir telgrafta ise vaziyetin kari-şıklığı daha uzun bir zamanı kaplar. Bu telgraflara ancak cumar-tesi günü cevap verebileceğiz demektir. Halbuki o gün vereceğimiz cevaplar Avrupa da ancak pazartesi öğlesinden sonra ele alı-nabilecektir. Bu suretle arada kaybolan günler Perşembeden Pa-zartesiye kadar olmak üzere tam beş olur. Hele, kambiyo ve bor-sa noktasından mes'ele fevkalade büyük bir ehemmiyeti haizdir. Borsa bizde Cuma tatildir, Avrupa da ise Pazar günü. Borsa ale-minde kiyamet kopsa haberimiz olmaz. Ticaret ve maliyecilik iti-bariyle bazen hatır ve hayale gelmeyecek kadar büyük ziyanlara uğrayabiliriz. Bütün dünya muamelat itibarile bir memleket say-lacak kadar küçüldü. Yani dünya memleketlerinin münasebetleri o kadar arttı, bunun neticesi olarak Türkiye iktisadiyatı dahi Av-rupa memleketlerile sıkı surette alakalandı. O halde haftanın tatil gününde Avrupa ile birleşmek lazımdır. Bu mes'eleye 20 seneye yakın bir zamandır ikide bir temas olunur. Biz bugün en basit bir hal şeklini teklif ediyoruz: Bizce tatil gününü sadece pazara nak-letmekten başka yapılacak bir şey yoktur. Günler yerli yerinde ka-lacak iş noktasından bizde de Pazar günü tatil olacaktır, o kadar.

YUNUS NADİ

CUMHURİYET
Karilerimizden Gelen Cevaplar

2 Teşrinisani 1932

Cuma Yerine Pazar

“Yunus Nadi Beyefendinin birinci makalesinde zikretmiş olduğu mühim sebeplerden dolayı cevabım muhtasar olsun diye burada izah etmiyorum – cuma tatilinin pazara tahlili gayet doğru ve hatta elzemdir. Ticaret alemi için buhran sebebile hafta tatilinin muvakkaten olsun kaldırılmasına çalışmak istiyenler için yerinde bir tekliftir.

C.H.F.Beyoğlu dispanseri müdürü doktor
Nazım Hamdi Bey.”

Pratik Bir Çaredir

“Hafta tatili mes’esindeki teşebbüsünüze hararetle alkışlar siz tebrik ederim. Bu mes’ele memleketin iktisadiyatını şiddetle alakadar eder. Buna müteallik kanunun muvakkaten mer’iyetten kaldırılması en pratik bir çaredir.

Karilerinizden Zamanos.”

Bir Gün İstirahat Olsun da...

“Amele ve müstahdemler haftada bir gün istirahat isterler. Sahipleri de çalışmayı tercih ederler. Benim fikrimce çalışan insanlar için haftada bir gün istirahat olsun da hangi gün olursa olsun.

Yenişehir Dereboyunda
Demirci ustası Hiristo.”

3 Teşrinisani 1932

*Amele, Memur ve Saire
Hafta Sonu Tatilinden İstifade Etmelidir.*

"Mademki bütün medeni memleketlerde hafta tatili günü pazar günüdür, bilhassa ticaret noktai nazarından bizde de paza-ra çevrilmesi muvafiktir. Ancak hafta tatilinin ilgası doğru de-ğildir, çünkü bu tatil memurların, tüccarların ve alelulum her-kesin bir istirahat günüdür. İngiltere'de hafta tatili cumartesi öğ-leden sonra başlar ve pazartesi gününün öğle vaktine kadar de-vam eder. Bir çok yerlerde mesai saatleri kısaltılmış, ameleye ve halka iş temin etmek için muhtelif fabrikalar mesailerinde umu-mun menfaatini muhafaza için şekiller ihdas etmişlerdir. Zaten bir hafta didinen ve ancak bir kuru ekmek parası alabilen bizde-ki amele, memur ve saire bu hafta tatilinden istifade etmelidir.

Lütfi Sıtkı."

4 Teşrinisani 1932

Bir Gīnliik Tatili Neden Çok Görüyorsunuz?

"Ortada buhran olduğuna göre zaten alışveriş gürül gürül iş-le-yip durmuyor. Bu sıkıntı zamanında haftanın bir gününü dans-la mansla geçirmekliğimiz hiç olmazsa bir teselliidir. Kanun dur-sun fikrineyim.

Sultanhamamı: Jolyet bin Yenist."

8 Teşrinisani 1932

Köylü Çalışırken, Şehirliler Tatil Yapmamalı...

Köylümüz kış, yaz, yağmurda çamurda cuma demez, pazar demez çalışırken, şehirlilerin hafta tatili yapması muvafık değildir. Terakki yolunda önumüzde yürüyen Avrupalılara yetişmek için gece gündüz çalışmamız lazımdır. Buna azmettiğimizi hafta tatilini kaldırırmakla herkese anlatmalıyız.

Sivas Ticaret Odası başkatibi
Muzaffer

**CUMHURİYET
Halk Sütunu**

27 Teşrinisani 1932

Meslekim İcabi

İstanbul'a sık sık gelir giderim Yolum Kastamonu – İnebolu yoldur. Bu münasebetle İnebolu iskelesinde nazarı dikkatimi celbeden ve halkımızı aleddevam ızrar eden bir vaziyetten bahsedeceğim. Vapurlar İnedboludan İstanbul'a 150 kuruşa bilet kesiyorlar, fakat İnebolu iskelesinde gemiden karaya çıkmak için sizden istenen kayak parası 80 – 100 kuruştur. Bu da sakin havalarda. Deniz biraz rüzgarlı oldu mu bu ücret itirazsız 200 kuruştur. Motör ve kayakçılar aralarında bir cemiyet yaparak bu şaşmaz tarifeyi zorla tatbik ediyorlar. Mani olan da çıkmıyor, mesela İnebolu Liman Riyaseti hiç oralı değil. Bu ücret tahammül edilir bir şey midir? Ve halkın adeta cebren zarara sokulmasına niçin mani olunmuyor?

Tüccarlardan Kastamonu'lu Kamil Bey

29 Teşrinisani 1932

Hamalların Şikayeti

Mahmutpaşa Aşır Efendi Hanında çalışan beş hamal, cemiye-
te ve Belediye iktisat müdiriyetine kaydedilerek aidatlarını ver-
meye hazır oldukları bildirdikleri halde kaydolunmadıkları-
dan ve handaki hizmetlerinden menedildiklerinden şikayet et-
mektedirler. Hamallar 'biz vergimizi ve icap eden aidatı verdiği-
miz halde niçin çalışıp kazanmaktan menediliyoruz.' diye tazal-
lum ediyorlar. İktisat müdiriyetinin nazarı dikkatini celbederiz.

SON POSTA **Halkın Sesi**

5 Kanunusani 1933

Balık Konserve Fabrikası

Azizim memleketimizde hala bir konserve fabrikamız yok. Ana-
dolunun en ücra yerlerinde bile Avrupa balık konserveleri yeni-
yor. Biz de balıklarımızı denize döküyoruz. İstanbulda bir kon-
serve fabrikası yapılmalıdır.

Haşim B.
Çatladıkapı: 32

Saltanat devrinin mirası: 1.000.000.000 Lira borç

Türkiye: *Bu zinciri kırmadıkça ilerlemeğe imkân yok!*

Ramiz Gökçe, Akbaba, 13 Mart 1930, S. 754

5 Kanunusani 1933

Her şeyi hükümetten beklemek doğru değildir. Beş on balıkçı bir araya gelerek bir konserve fabrikası yaparlarsa hem kedi-lerine büyük bir servet menbaı hazırlarlar hem de memlekete hizmet etmiş olurlar. Bu suretle de balıklarımız heder olmak-tan kurtulur.

Nusret B.
Kumkapı Nişancası: 43

**SON POSTA
Halkın Sesi**

9 Kanunusani 1933

Osmanlı Borçları, İktisadi Buhran ve Pahalılık

Hayat çok ucuzladı. Yedi sekiz sene evveline nisbet edilirse fiat-lerde yarı yarıya bir fark var. İngiliz lirası da düştü. O vakit İngiliz lirası yükseldi diye imtiyazlı şirketler boyuna zam yaptılar. Telefon ve vapur ücretlerinin de indirilmesi lazımdır. Kömür ucuz, amele ücretleri azaldı. İngiliz lirası da düştü. O halde eski fiatlerde niçin ısrar edilmelidir.

Halim B.
Ayasofya kıraathanesi sahibi

12 Kanunusani 1933

Osmanlı imparatorluğu göçerken 161.500.000 altın liralık bir borç bırakmıştır. Bu bugünkü kağıt paraya çevrilirse miktarın azameti insanı hayretler içinde bırakır. Bu borçtan 107.500.000 altın lira-sı bizim hissemize düşmüştü. 928'deki mukavele mucibince biz bu parayı 64 senede verecektik ve her senede (1,5) tan (3) milyona kadar tediye yapacaktık. Her sene bu kadar altın lira vermek bizim bütçemiz gibi iktisadiyadımızı da sarsardı. Son itlaf çok muvafiktir.

Süleyman Sudi
Sultanselim Kiremit mahallesi 17

12 Kanunusani 1933

Her sene birbuçuk milyon altın lira borç vermek dünyanın şu buhranlı zamanında pek yıkıcı ve ezici bir şeydi. Alacaklılarla yapılan yeni itlaf bu tediye miktarını makul bir hadde indirmiştir. Sultanların sefahatine sarfedilen bu parayı sırf sözün namus olduğuna inandığımız için vereceğiz. Alacaklılar bu parayı elli senede alacaklarına (100) senede tahsil etseler daha iyi olurdu. Biz onlara vereceğimiz para ile iktisadiyatımızı yükseltir ve kazancımızla da borcumuzu seve seve verirdik.

Cemal Bey
Bakırköy Cevizlik mahallesi 34

26 Kanunusani 1933

İktisadi buhrana galebe çalmak ancak ithalatı azaltmakla mümkün olacaktır. İthalatı azaltmak için de yerli mallarımızdan ve yerli sanayimizden istifade etmek lazımdır. Eskiden Kütahyada pek güzel çiniler, tuğla ve kiremitler, vazolar vesaire zinet eşyaları yapılmıştı. Padişahların zamanında bu san'at himayesizlik yüzünden ölmüştür. Bazı yeni fabrikalar açılmıştır, bunlar teşvik ve himaye görürlерse bu san'at eski tekamül derecesini çabuk bulur. Sanayı programımızda toprak sanayiine de mühim bir yer verilmelidir.

Fahri, Üçler mahallesi 74

AKŞAM Kari Mektupları

29 Kanunusani 1933

Düzce Tütünleri

Düzce kazası çok nefis tütün yetiştirir bir memleket olup senevi istihsalatı dört milyon kiloya kadar balya olmuştu.

931 senesi mahsulatının çok dun fiatle, hatta yok pahasına satılması yüzünden bu seneki rekolte yedi yüz kusur bin kiloya inmiştir. Maamafih mahsul az olmakla beraber bu seneki Düzce tütünleri şimdide kadar hiç görülmemiş derecede nefistir.

Buna rağmen gene geçen seneki fiatlerle satış olursa memleketin vaziyeti iktisadiyesi fena halde sarsılacağı gibi 933 senesi rekoltesi de yarı milyon kiloya tenezzül edecektir.

Eğer idarei inhisariyemiz bu seneki tütünlerimizi iyi fiatlerle mübayaşa ederse tabiidir ki tüccarlar da idarenin nazımı bulduğu fiatları takip etmek mecburiyetinde kalacaklardır. Şu vesile ile hem Düzcenin vaziyeti iktisadiyesi düzeyecek ve hem de 33 senesi rekoltesi yükselecektir.

İktisadiyatımızın yükselmesinde muvaffakiyetli hatveler atan iktisat vekilimiz Celal beyefendinin yüksek himmetlerile memleketimiz tütün istihsalatının inkişaf edecekinden kuvvetle ümitvarız.

Düzce: Çiftçi Memet

**CUMHURİYET
Halk Sütunu**

1 Mart 1933

Yataklı Vagonlar Şirketinden bir şikayet daha

Karilerimizden Yedikule'de 73 numaralı hanede Aziz Beyden aldığım mektupta hulasaten deniliyor ki:

"Yataklı Vagonlar Şirketi, bu memlekette yalnız Türk'lüğü tahkir etmekle kalmıyorlar, Fransızca bilmeyen Türk memurlarını da işlerinden çıkarıyorlar. Ben bu şirketin yedi senelik memuru idim, vazifem Haydarpaşa'daki yataklı vagonların çamaşır kısmında idi ve vagonlara çamaşır veriyordum. Amirlerimin hüsnü teveccühünü kazanmıştım. Fakat günün birinde, Fransız müfettişi geldi ve "bu Türk memuru çıkarınız Fransızca bilmiyor" dedi. Fransızca bilmediğim bahane ittihaz edilecek işimden çıkarıldım. Yedi senelik memur olduğum ve bilasebep işimden çıkarıldığım halde bana on para bile tazminat verilmemiştir."

MİLLİYET
Kari Şikayetleri

5 Kanunuevvel 1933

Memurlar Soğukta Nasıl Çalışır?

Beyoğlu Posta ve Telgraf Merkezinin bir memuru yazıyor ; "Beyoğlu Posta ve Telgraf Merkezi bir müteahhide verilmiş yapılmakta idi. İdare para vermediği için ikmal edilemiyor. Biz dünyanın en hakik evlatları Köçeoğlu konağının en alt katındaki bodrumda titreye titreye vazife görmekteyiz. İdaremizi bilmem amma, bir sahibi vicdan merhamet eder, yevmiye ikişer okka kömür lütfeder."

İmza Mahfuz

13 Kanunuevvel 1933

Hilafi Hakikattir

Beyoğlu Postahanesi memurlarından 42 imza ile dün şu mektubu aldık. Aynen dercediyoruz ;

"Biz zirde vaziyelimza Beyoğlu posta ve telgraf gişe memurları muhterem gazetenizin 5.12.1933 tarihli nüshasında '**memurlar soğukta nasıl çalışır?**' başlıklı yazıyı hayretle okuduk. Gerçi Galatasaray telgrafhane binası tadilen tamir edilmekte ve tamir işi de biraz uzamiş bulunmaktadır. Fakat bizler postane binasında hergün idare tarafından yaktırılan ve yaktırılmakta bulunan mangallarla soğuktan muhafaza edilmektedir. Bunu icap ettiren sebepte sobaların tadil ve tamir edilmekte olan binaya kurdurulmuş olmasıdır. Bizler namımıza gazete idarehanelerine gerek tahriren gerekse şifahen müracaat için hiçbir kimseye vekalet vermemiş olduğumuzdan hilafi hakikat olan neşriyatın tashihini ve bu mektubumuzun gazetenizin aynı sütununda neşrinin rica etmektedir. Hizmetlerimizin kabulünü rica ederiz efendim."

MİLLİYET
Kari Sütunu

18 Kanunuevvel 1933

“Yemek dahil olmak üzere sekiz lira aylıkla hademe, garsonluk gibi vazifeler arıyorum.

Beşiktaş Zevki Hayat Kırathanesinde
Naim.”

VAKIT
Okuyucularımızdan Mektuplar

10 Şubat 1934

Elektrik İstihsaline Uygun Bir Su Var,

Ben Malatya vilayetinin Arapkir kazasına tabi Lülügen köyüne yarım saat mesafede Miran çayı üstünde su ile işler bir un değirmene malikim. Bu değirmenin üzerinde bulunduğu su ve mevkii elektrik istihsaline pek müsaittir. Fakat bu işi başarmiya benim gücüm yetmediği gibi maalesef köylüler de henüz bir şirket teşkili ile böyle büyük işleri başarmak seviyesine ermiş bulunmuyorlar. Burada kurulacak fabrika un, hizar veya tahta ve tenvirat ve sair münnasip kısımlara ayrılabilir. Sonra yarım ve bir saat kadar mesafede bulunan köylerin de kolaylıkla elektrikle tenvir olunması mümkün olabilir. Bu suyun kışın donmak tehlikesi yoktur. Bu itibarla sene-nin her mevsiminde fabrika faaliyeti muhafaza eder. Malatyadan gönderilecek bir elektrik mütehassisi meseleyi kolaylıkla anlayabilir. Dilerim ki hükümetimiz bu teşebbüsü ile mümkün umrani noktasından çok büyük bir adım atmıştır. Bu yazımın tetkikat yapacağı bildirilen heyetlere faydası dokunursa çok sevineceğim efendim.

Malatya Vilayetinde Cücüyen köyünde
Mehmet oğlu Etem efendi

VAKIT
Okuyucularımıza Cevaplar

10 Şubat 1934

Kibrit Fiyatları Ne Vakit Ucuzlaşacak?

Doktor İlhan Beye:

Kibrit fiatlarının ucuzlaşacağına dair gazetelerde çıkan haberde yanlışlık yoktur. Kibrit kutularının aynı fiata satılması esnafa ait bir ihtikar neticesi de değildir. Çünkü ucuzlama kararı nisandan itibaren tatbik edilecektir.

Kutuların açık olarak satılması neticesi içlerinden birer miktar alındığı bahsine gelince; bu vaziyet muhtelif zamanlarda çok yerinde şikayetleri mucip olmuş bir meseledir. Alakadarların bazı esnaf tarafından yapılan bu suistimale nihayet vermek için lazımlı gelen kati tedbirleri almasını sizinle beraber biz de temenni ediyoruz.

ANADOLU

8 Mayıs 1934

Postanededen Şikayet

Tepecik'te mukim kariimiz Agah ve Ziya Efendiden bir mektup aldık. Karımız hükümet postanesine saat dokuzu iki gece bir mektup vermiştir.

Memur:

Müsaadenizle kahvem soğumasın!.

Diyerek kendisini 2 – 3 dakika beklettikten sonra mektubu almıştır. Bizim bildiğimiz, saat dokuzda vazife başlar. İki dakikanın da bir ifadesi vardır ve memur, kendi keyfi ve kahvesi için vatandaşı bekletemez. Tekrar etmemesini istiyoruz.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

27 Temmuz 1934

Bereketli Senelerin Ceremesi

Samsuna tabi Sungurpaşa köyü muhtarı Recep imzası ile bir şı-
kayet mektubu aldık. Bu mektupta deniliyor ki:

“Harbi zailde Sinop’ta köyümüzün maliye kuyudat evrakı tamamen yanmıştır. Bunun üzerine tarlalara kıymet takdir edilmiştir. Bu kıymet takdir edilirken mal sahiplerine mallarının kıymeti sorulmuş, onlar da altın ve kağıt farkı gözetmeden bir bedel söylemişlerdir. Malmemurları söylenen kıymeti altın üzerrinden hesap ve kaydetmişler ve bu meblağı kağıt esasına göre altı defa büyülterek vergiyi ona göre tahakkuk ettirmişlerdir.

Bereketli senelerde köylü bunun farkında olmamış, fakat mahsul azalınca ve kıymeti düşüncce mesele anlaşılmıştır. Bu hı-
sustaki yanlışlığın tashihi için Vekalete müracaat ettik. Gelen ce-
vapta, ‘şimdiye kadar bu şekilde vergiye ünsiyet peyda etmiş-
lerdir, gene bu veçhile vergi tarhına devam edilsin’ diye cevap
gelmiştir. Evrakı yanmış olan köylerin vergileri bizim vergimizle
mukayese edilecek olursa aradaki nisbetsizlik derhal meydana
çkar. Bu yanlışlığın tashihi için Vekaletin bir defa daha nazari
dikkatini celbetmenizi rica ederiz.”

11 Ağustos 1934

Yazılıhane Katipleri De Erken Tatil İstiyorlar

Yazılıhanelerde çalışanlardan müteaddit imzalarla aldığımız bir
mektupta dükkanların erken kapanma saatinin yazılıhanelere de
teşmil edilmesi ve kendilerinin de geceyarılarına kadar kapalı
yerlerde çalışmağa mecbur olduklarından bu vaziyetten kurtar-
ılmaları rica olunmaktadır.

26 Ağustos 1934

Gazete Müvezzilerinin Kıyafeti

Sokaklarda, nakliye vasıtalarının durak yerlerinde gazete satan müvezzilerden aldığımız bir mektupta deniliyor ki ;

“Hep birden polise çağrıldık. Orada bize bir takım ögütler verildi. Bağırıp çağrılmayacağ..Kalabalık yerlerde halkın rahatça gelip geçmesine engel olmuyacağız..Bunlar ala. Elbet, hükümetimin emirlerine itaat edeceğiz. Lakin bizden bir şey daha istiyorlar ki, bir çögümüz düşündürüyor. Bize, “yarından tezi yok beyaz gömlek giyecek, kılık kiyafetinizi düzeltceksiniz yoksa size gazete sattırmayız” diyorlar. Bir defa çögümüz fikarayız. Satacağımız üç beş gazetenin bırakacağı karla bir lokma ekmeği güç buluyoruz. Kılığımızı bir günde ne ile ve nasıl düzeltelim. Sonra hadi bir gömlek giyelim, lakin bu beyaz olursa önmüz kiş, beyaz ceketle köprü üstünde donalım, hem de alemi kendimize güldürelim mi? Biraz mühleti uzatsalar, aynı zamanda başka başka bir renk gösterseler, hepimiz ne yapar ne eder bu emri yerine getiririz.”

Cumhuriyet: Biz bu çocukların dediklerini tamamen haklı bulduk. Emniyet Müdürlüğü de onlara hak verip dileklerini kabul etmelidir diyoruz.

27 Ağustos 1934

Rihtım Şirketinden Şikayet

İstanbul Rihtım Şirketi memurlarından bir zattan çok haklı şikayet mektubu aldık: Mehmet Reşat Bey 923 senesinde şirkete antrepo memuru olarak girdiğini 11 seneden beri çalıştığı halde şimdi açığa çıkarıldığını, fakat hizmet müddeti esnasında resmi kadroya dahil edilmediğinden bir aylık olsun bir ikramiye verilmemiğini söylemiş ve bu vaziyetten şikayet etmiştir.

Cumhuriyet: Şirketin, her ne sebeple mebni olursa olsun 11 senelik bir memurunu, en ufak bir ikramiye bile vermeden işinden çıkarması doğru değildir.

ÜLKÜ
Halkevleri Mecmuası
Sayı On dokuz, Cilt Dört, S. 76

Eylül 1934

Köylüniün Çift Hayvanlarının Haczedilmesi

“Meseleyi etrafıca ortaya koyabilmek için şu hadiseyi olduğu gibi yazmağa lüzum gördüm.

Kadınhanı'nın Konya ovasına açılan İttihadiye köyünde köy erkeklerinin yüzde doksanı ailelerini bırakmışlar Ankara'ya, Eskişehir'e, İzmir'e amelelige gitmişler. Bir kısmı gönderdiği para ile yol vergisini ödemmiş, bir kısmı kuraklık yüzünden açlık tehlikesine düşen çocukların birkaç aylık yiyyintisini aldırabilmiş.

Köyde icra memuru da var, zaten bu mevsimde haftada bir icra memuru görmiyen köy yok! Bu seferki geliş kölüyü can damarından vurmuştu. Bir köylü 930 senesinde '170' liraya bir çift öküz almış, '931' de borcun yarısını ödemmiş, '932' de kalanın üçte ikisini vermiş, üç senelik icra masrafi olarak '25' lira daha yükletmiş, şimdi '50' lira isteniyor.

Borçlu Ankara'da, karısı ve birkaç çocuğu ekmek parası bekliyorlar. İcra memuru, "borç öküz bedelinden doğmuştur" diye ellerindeki bir çift öküzü de haczetti. Köy kadını ağlıyordu... Bu sene mevzii kuraklık yüzünden açlık tehlikesiyle çarpışırken, gelecek senenin ekmeğini emeğinden beklediği öküzleri de ellerinden gidiyordu. Bir çift öküz için bugüne kadar (140) liradan fazla para verdiği halde el'an borçtan kurtulmamış, öküzleri de elinden alınmıştır. Diğer taraftan icra dairesi tarafından hacz edilen öküzlerin çifti (20) liraya satılıyordu. Bunlar da (20) liraya satılacak,

köylü 30 lira daha borçlu kalacak!..Gelecek senelerdeki icra takip masrafları da yüklenenecek, bu borç belki de varislere devredilecek.

Bu haldeki köylümüz çift hayvanlarının haczi karşısında sükkuttan başka bir şey yapamıyor. Her devirden fazla cumhuriyet devrinde düşünüldüğüne inandığım köylümüzün çift hayvanlarının hiçbir günü haczine kanuni cevaz olmamasını ummak ve istemek köylünün menfaatini yurdun umumi menfaati sayan her Türk için bir hakikattir.

Yalçın

**Halk Evleri Mecmuası
Sayı Yirmi, Cilt Dört, S 107**

Birinci Teşrin 1934

Köy Anketi

"Giresun'a 4 saat uzaklıkta bulunan kendi köyüm Paya'da günden güne mısır istihsali azalmaktadır. Bunun yegane sebebi domuzlardır. On yıl önce beliren domuzlar bugün memleketin her bucagini sarmışlardır. Köylüler Ağustos ve Eylül ayları içinde ancak evlerinin önündeki tarlaları kurtarabilirler. Gündüzün yorgunluğunu gece giderecek olan köylü sabaha kadar tarlasında uykusuz kalır. Fındık yetişmeyen yüksek köylerin hali acınacak bir şekildedir. Buralarda domuz daha çok olduğu için köylünün mahsülü birkaç saat içinde harap edilir. İki yıldanberi yüksek köylüler nispeten daha emin olan alçak köylere göç etmeye başladılar. Domuz afeti yalnız mısır için değildir, onlar fındıklara daha çok musallat olurlar, çok geniş olan fındık bahçelerini beklemek imkansızdır. Fındık olurken domuzlar ilk önce küçük ocaklı bahçelere zarar verirler. Daha sonra büyük ocakların fındıkları yere düşerken onları yemeğe başlarlar. Bu yüzden fındık istihsali de yıldan yıla azalmaktadır. Gererek Giresun mintikasında, gerek Türkiye'nin başka yerlerinde, domuz bulundukça köylülerimizin yaşaması gittikçe güçleşecektir

Kemal Turan

SON POSTA
Halkın Sesi

22 İkinci Teşrin 1934

İş Kanunu Projesi ve Halkın Düşünceleri:

Tetkik edilmekte olan iş kanununun işçinin sigortaya ait kısmının tekrar gözden geçirilmek lazımu duyulmuştur

Bizim bir iş kanunumuz yoktur. Şimdi Mecliste bir İş Kanunu projesi vardır. Amelenin sigortası için yeni bir proje teklif edildiğinden kanunun bu toplantıda çıkması ihtimali yoktur. Öyle anlaşılıyor ki bu kanunu çıkarmak şerefi yeni toplanacak Meclisin olacaktır. Avrupa'da işçiyi sigorta eden milletler vardır. Biraz tâdilatla biz de bunlardan iktibaslar yapabiliriz. Garpta halledilmiş meseleleri yeni bir iş gibi alarak uzun müddet üzerinde durmak ve işlemek doğru değildir. Bazı fabrikalarda henüz çalışma çağına gelmeyen birçok zavallı genç kızlar ve erkek çocuklar günde on iki, on altı saat çalışmaya mecbur tutuluyorlar. Sermayedarlar, işsizlikten istifade ederek işçiye çok az para veriyor, onların sıhhatları istismar ediliyor. Yeni kanun bunlara mani olacaktır.

Adil
Eminönü Balıkpazarı 38

Biz Garp medeniyetini yeni aldık. Bu medeniyeti garpta yükselen ve büyütlen amil disiplin ve programdır. Ne kadar kudret ve kuvvet sarfedilirse edilsin programsız çalışmalar muvaffak olamaz ve iyi netice veremez. Biz işçişi çok olan bir milletiz. Fakat işçilerimizin çalışma tarzları, sıhhatları ve patronlarla karşılıklı hakları, bir kaza halindeki vaziyetleri henüz tesbit edilmemiştir. Mecliste yakında müzakere edileceğini duyduğumuz yeni iş kanunu işte bütün bunları halledecektir. Bu kanun işçiler kadar patronları da memnun edecektir. Bir an evvel çıkışını bekliyoruz.

Mehmet
Galata Mumhane Caddesi 132:

Trikotaj fabrikalarında gece saat dokuza kadar genç kızları çalıştırıyorlar. Henüz kemikleri teşekkül halinde olan bu yavruların ağır makinelerde çalıştırılması onların sıhhatlerini bozar. Bunların aldıkları yevmiye de 40 – 50 kuruşu geçmez.

Bunların mesai saatlerini ve yevmiyelerini intizam altına koymak için bir kanun müeyyidesine ihtiyaç vardır. Geçenlerde 17 yaşında bir işçi çalıştığı fabrikada elektriğe tutularak kömür kesildi ve öldü. Ailesine verilen tazminat 200 lirayı geçmez. 200 lira ile delikanlı bir çocuk yetiştirlmez. Eğer bir İş Kanunu ve işçi sigorta usulü olsaydı hiç olmazsa bu zavallının malul annesi tatmin edilmiş olurdu.

Ramazan
Samatya Manastır Sokağı 7

TAN Okuyucu Şikayetleri

5 Mayıs 1935

Gündeliği Kışan Fabrika:

Mersin'den Zihni imzalı bir mektupta deniliyor ki:

“Biz işçiyiz. Çalıştığımız fabrika, amelesini sekiz saatten fazla çalıştmak, bunu yapmazsa üç kişinin işini iki kişiye vermek gibi buna benzer kararlarla bizleri eziyor. Evvelce 65 kuruş gündelik verirdi şimdi bunu 56 kuruşa indirdi. Zaten kit kanaat geçinirdi, şimdi büsbütün sıkıntı içindeyiz. İtiraza hakkımız yoktur. Çünkü bize ‘beğenmiyorsanız, başka yerde çalışınız’ derler. İş darlığında kolayca iş bulamadığımızı bilirler. Fabrikayı yüksek maaşlı iki ecnebi kullanıyor. Halbuki bunların ihtisasını onlardan daha iyi görecek çok Türkler var. Eğer onların kanaatince böyle ihtisas sahibi Türk yoksa, bu ecnebilerin yanında çalışacak Türk muavinler koymak lazım değil midir? Üstelik te izzeti nefsimizi kıracak ağır lakkırdılar söylüyorlar. Biz Türk işçisiyiz. Öz vatanımızda temiz çalışmak ve temiz yaşamak istiyoruz..”

14 Mayıs 1935

Kapıcı Saltanatı

Bir Lastik fabrikasında çalışan işçilerden kadınlı erkekli dokuz kişi diyorlar ki:

“Biz fabrikada üç senedir çalışıyoruz. Her sene gündeliğimizin artmasını beklerken, onlar blakis her sene gündeliğimizi kesiyorlar. Sonra fabrikamızda acayıp bir usul vardır. Yüznumaraya çıkmak için mutlaka marka beklemek lazımdır. Markayı da sanki dağlara hükmediyormuş gibi saltanatından yanından geçilmeyen kapıcı veriyor. Eğer gönlü olmazsa marka yok diye bizi bırakmıyor.

Geçen gün civilerde asılı olan ceketlerimizi hiç sebep yokken kapıcı pis bir odaya attı. Müdüre şikayet ettik. ‘Kapıcıdır istedığını yapar’ dedi. Gündeliğimizin kesildiğine müteessir değiliz fakat kapıcının keyfini beklemek kasıklarımızı çatlatıyor. Kendimizi esarette zannediyoruz. İşçinin hevesini kırın bu hiç lüzumsuz saltanata nihayet verilemez mi?...”

CUMHURİYET Halk Sütunu

10 Haziran 1935

Küçük San'atlar Kanunundan Şikayet Eden Esnaf

Sıvacı ve boyacı esnafı namına dün matbaamıza on kişilik bir heyet gelerek bize bazı şikayetlerde bulundular. Bunlar diyorlar ki:

“Küçük San'atlar Kanunu mucibince ecnebi tabiyetinde bulunan işçilere verilen mühlet bittiği halde bunlar hala işlerinde çalışmaktadırlar. Biz, Türk işçileri işsiz güçsüz oturuyor ve bunların gitmelerini bekliyoruz. Bu hususta alakadar makamların nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz.”

12 Haziran 1935

Çeşmebaşı Memuru

Şişhane Karakolu Hamidiye Çeşmesi su memuru Ahmed imzası ile aldığımız mektubda deniliyor ki:

“Bayramlarda bile tatil yapmadan, hergün sabahın altısından akşamın yedisine kadar çesmenin başında nöbet beklemekteyiz. Eskiden sıra ile izinli kalirdık. Belediyemizin bizleri de yeni tatil kanunundan istifade ettirmesini bütün arkadaşım namına temenni ederim.”

26 Haziran 1935

İnhisar İdaresi İkramiyeyi Kimlere Verdi

“Gazeteler verilecek ikramiyenin maaşı yüz liraya kadar ve idareye iyi randıman veren memurlara dağıtılaçğını yazmıştı. Halbuki iş böyle olmadı. İkramiyeler maaşı hem yüz liradan yüksek olanlara, hem de bununla beraber zamlı maaş görenlere verilmiştir. Bu dünyada görülmemiş bir adalet formülüdür. Rica ederim bu meseleyi gazetenizde yazınız. Bunu idarenin hem büyükleri görsün, hem de ilk havadisin neşrinden beri kapılarımı zi aşındıran alacaklılarımız okusun.”

İnhisarlar küçük memurlarından
Lütfi Tınaz

28 Haziran 1935

Bu gidişle Karasığırlar Ortadan Kalkacak

Tekirdağ Ortacami mahallesinde oturan inek sahiplerinden M. Emin imzası ile aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

“Burada üçyüze yakın karasığır vardır. Fakat bir tek boğaları yoktur. Boğa bulup sürüye katmak isteyince memurlar bunları vuruyor. Vilayet merkezinin çok yakınında hükümetin inanlı harası var, burada boğa dolu. Oradan da istifade edilmiyor. Bu gidişle bir kaç sene sonra Tekirdağında karasığır tamamen ortadan kalkacak. Tekirdağlıların bu husustaki derdinin aid olduğu makamın kulağına vardırılmasını buna mevsimi geçmeden bir çare bulunmak üzere, tedbir alınmasını rica ederim.”

TAN

Okuyucu Mektupları

3.2.1936

Şakirtlerin hakları kayboluyor.

“Üç seneden beri Eskişehir demiryolu fabrikasına şakirt olarak girdim. Şakirt nizamnamesine göre, her sene zam verilmesi lazımdır. Bu üç sene zarfında 18 lira gibi cüz'i bir maaş almaktayız. Halbuki hali hazırda maaşımızın 25 lira olması lazımdır. Sonra bu hazıranda da 35 lira verilmesi icap eder. Yeni çıkan barem kanunu göre 4 üncü sınıf şakirtlerin maaşı 45 lira olarak kabul edildi. Hazıranda da hali hazır kanuna göre ve ikinci sınıf şakirt olduğumuz için bize ikinci sınıf maaş verecekler. Önümüzdeki martta 4 üncü sınıf şakirt oluyoruz. Bizim iki senelik hakkımız kayboluyor. Bizden bir sene sonra giren şakirtler zam alarak bizimle beraber para alıyorlar. Bunun için terfiden de kaybetmiş bulunuyoruz. Demiryolları umum müdürügünün dikkatini celbetmenizi dileriz.”

Eskişehir D.Dyolları fabrikasında bir şakirt

SON POSTA
Okuyucu Mektupları

21 Şubat 1936

Köprüsüzlükten Zarar Görenler

Gaziantepen şoför Hacı Ali ve Hacı İsmail imzalarile şu mektubu aldık:

Biz iki kardeşiz, bir otomobil ile ikimiz çalışırız. Son zamanlarda karşılaştığımız müşküller, bizi perişan etti. Derdimiz şudur:

Gaziantep ile Maraş arasında Aksu üzerinde bir köprü vardı. Bu köprüden sular kuruduğu için yazın istifade edilmezdi. Fakat kışın çok işe yarardı. Sular geçit vermediği için yolcular bu köprüden geçerlerdi. İki sene evvel bu köprü yıkıldı. Yerine hala yeni bir köprü yapılmadı. Geçenlerde otomobilimizle bir dereden geçmek istedik, araba kuma saplandı. Tam dört gün çikaramadık. Bu yüzden 75 lira sarfettik. Nihayet arkadaşların yardım ile dört gün sonra otomobili kurtarabildik. Fakat makinemiz berbat olmuştu. Köprüsüzlük yüzünden bizim gibi zarara uğrayan daha bir çok adamlar vardır.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

15 Haziran 1936

On Bir Çocuklu Bir Babanın Dileği:

Zara kazasının Kaplan köyünden 318 tevelliüdü Ahmet Turhan Oğlu Mustafa matbaamıza gelerek, bize dedi ki:

“Halen Ortaköyde Ali Vafi inşaatında çalışıyorum. Fakat aldığım para ile beşi kız olan onbir çocuğumla karımı geçindiremiyorum. Türkiye'de hayır sahipleri çoktur. Bunların başında devletimiz gelir. Bana tarla ve öküz verilirse ben buradan ailemi daha mes'ud bir şekilde geçindirebileceğim gibi yavaş yavaş parasını da öderim. Yapılacak bu iyiliğe bir de evlatlarımı mektebe yazdırıp okuturlarsa kendilerine kul köle olurum.”

TAN
Okuyucu Mektupları

15.1.1937

Hazır İlaçlara Karşı Tedbir Almalı

Adapazarında Dr. Kamil'in arkadaşımız "Felek"in hazır ilaçlar hakkındaki yazısı münasebetile bize gönderdiği mektupta diyor ki:

"Meslekteki 35 senelik tecrübe istinaden bu hususta birkaç söz söylemek isterim: Hazır ilaçlar yüzünden doktorların ve yüzlerce eczacı arkadaşlarımızın fenni malumatımız günden güne zevale mahkum oluyor. Zira hastalarım, gazetelerin ilan sahifesinde okuduğuları falan ilaçın yüzlerce derde deva olduğuna inanıyor ve ismini tütün paketlerinin arkasına yazıyorlar. Ertesi günü de o ilaçtan aliveriyorlar. O ilaçlardan şifa bulacaklarını ümit ederek doktora gitmiyorlar. Halbuki çok defa bu hastalık bronşit yapıyor, arkasından zatürreye çeviriyor ve hasta o ilaçın kurbanı oluyor.

Biz doktorlar bile zamana ve modaya uymak mecburiyetinde kaldık. Hastalarımıza pahalı ve etiketleri yıldızlı ilaçlar yazmasak, eski kafalılık ile itham ediliyoruz. Hazır ilaçlara göstergelen rağbet yüzünden, mektepte senelerce dirsek çürüterek öğrendiğimiz tip derslerini, hatta esas ilaçların isimlerini unutuyoruz. Yine bu yüzden yüzlerce eczaci kan ağlıyor. Kavanozlardaki "edviyai basite" sürelemediği için bozulup atılıyor. Bundan başka eczacılar san'ati unutuyorlar. Anket açarsanız sabahтан akşama kadar terazi kullanmayan eczacılarınızın adedini anlaysınız. İhitiyacı olanlar sermayesi 100 kuruş olan bir müstahzarı 300 kuruşa alıyorlar. Eczaneler, bu ilaçların bırakıkları yüzde on karla masraflarını kapatabilirler. Bugün herhangi bir hazır ilacı elinizde alsanız, bunu reçete ile İstanbulun en lüks eczanesinde, hazine olarak satıldığı fiyatın yarıdan aşağısına yaptırabilirsiniz.

Her şehrin belediyesi ekmek kilosuna on para zam için, meclisinde saatlerce münakaşaada bulunur. İlaç, et ekmek gibi mübarem ihtiyaçlardan değil midir?

Milyonlarca vatandaşın keselerini ziyana ve sıhhatlerini tehdİYE sokan, doktorluğu ve eczacılığı iflasa sürükleyen bu işin önüne bir an evvel geçmek lazımdır."

CUMHURİYET
Halk Sütunu

15 İkincikanun 1937

Çöpülerin Bir Dileği

Kadıköy nezafet amelelerinin birinden aldığımız mektupta:

“Biz çöpüler, onbeş lira maaşlıyız fakat elimize onuç lira geçer. Bu para ile ev bark geçindirmeye çalışırken son defaki ma-aştan bir de elbise parası kesmeye başladılar. Bu kış kiyamette yırtık ayakkabı ve elbise ile kifafinefs ediyoruz. Alakadarların merhamet nazarlarını üstümüze celbederek bizi bu perişan halimizden kurtarmağa vesile olmanızı yalvarız.”

20 İkincikanun 1937

Ereğli Liman İşçilerinin Şikayeti

Ereğli liman işçilerinden adresi bizde saklı bir karımızden aldığımız mektupta deniliyor ki:

“Bütün Türkiyede olduğu gibi havzamızda da ameles 8 saat çalışırken bizler şimdiye kadar 12 saat çalıştık. Bu fazla çalışmamızca mukabil fazla ücret isteyenlere bir daha iş verilmedi. Bunu beraber hakkımızın günün birinde müdafə edileceğine ve hükümetin işe müdahale ederek birikmiş paralarımızın verilmesine tavassut edeceğine emindik.

Şimdi şirket hükümete devrediliyor. Bu işleri görüşenleri ikaz etmenizi rica ederiz. Pazarlıkta bizim fazla çalıştırılmamamızca mukabil verilmeyen haklarımız da dikkate alınsin.

TAN
Okuyucu Mektupları

1.2.1937

Kooperatif Markası Para Değil ki...

Defterdar Dikimevinde Hamal Mehmet imzasile yazılıyor:

“ – Beş çocukbabasıyım. Hamallıkla yuva geçindiriyorum. Çocuklarımından ikisi Defterdar mensucat fabrikasında çalışıyor. Bütün işçilerin olduğu gibi çocukların da fabrikanın kooperatifinde en az beş lira depozitleri vardır. Fabrikada alınan ücretlerden bir miktar kooperatif bakkaliyesinden erzak ve saire almak için kesilir, bu paranın yerine marka verilir. Marka ile bakkaliyeden istediğiniz alabilirsiniz. Amma orada çalışan memurun hiç yoktan müşkülât göstermesi canınızı sıkar. İhtiyacınızı vaktinde temin edemezsınız. Günlük gıdayı zamanında kooperatiften temin edemezsınız markalar elinizde kalır. Bakkal da marka ile erzak vermez. Bu markalar paraya çevrilmelidir ki dışarıdan günlük gıdamızı alabilelim. ”

KADINLARA DAİR

Kadın ve erkek ilişkilerinde okurların, henüz çok yeni bir dönüsüm niteliğindeki Cumhuriyet değerlerini hızla özümseme çabası içinde oldukları gözlenmektedir. 1930'lu yıllarda Cumhuriyet'in değerleri nelerdir? Eleştirmek isteyenler kolaylıkla "Bu nasıl bir cumhuriyet?" diyebiliyorlar. Gerçekten ülkede tek parti egemenliği vardı. Cumhurbaşkanı tartışılmaz bir konumda bulunuyordu. Yakın gelecekte siyasal iktidarın halkın katılımıyla gerçekleşecek özgür bir seçim sonucunda oluşması da beklenmiyordu. Büttün bunların geleneksel cumhuriyet tanımı ile örtüşmediği çok açık. Ne var ki, Kurtuluş Savaşı sonrasında oluşan siyasal iktidar Batılı bir yaşam biçimini seçmişti. İslam hukuku toplumu yóneten kurallar olmaktan çıkartılmış, kamu düzeninin yürütülmemesi Cumhuriyet yasalarına bırakılmıştı. Böyle bir yönelişin başarısı, kadın erkek eşitliği ile sağlanabildi. Türk Medeni Kanunu ile gerçekleştirilen değişimler, kadın erkek eşitliği alanında gerçek bir devrimdi. Okurlar, geçmişe dönük eleştirileriyle, geleceğe yönelik önerileriyle, bu değişimin güçlüklerini üstlenmeye is текli görünüyorlardı.

Yasalar değişse de, erkek egemen bir toplumun yüzüllar öncesinden gelen alışkanlıklarından bir solukta vazgeçmesi beklenemezdi. Haremlik selamlık kalksın, kadın-erkek birlikte vapura, tramvaya binip sinemaya gidebilsinler diyenler olduğu kadar, eşlerinin maçlara düşkünlüğünden, piyano çalmasından yakının kocalar da bulunabiliyordu. Evlendiği halde Konya umumhanesinden kurtulamayan Meryem Behiye'nin, Kadırga Öğrenci Yurdu karşısındaki bir odada kocasından ayrı yaşadığı için olur olmaz zamanlarda karakola çağrılan Nuriye'nin yakınmaları gerçekten bağıtlanamaz olaylardı. Kadınlara ilişkin okur mektuplarına gazetelerin verdikleri yanıtında da erkeklerin etkin-

lığı kolaylıkla görülebiliyordu. Ancak tüm yazılanlarda, başka konulardaki tartışmalarda bulunmayan bir incelik ve özen göze çarpıyordu. Karşı düşüncede de olsalar, yazarlar, kadınları kırmak ve üzmek istemiyorlardı.

Kadınların seçme ve seçilme hakkını elde etmeleri de, Cumhuriyet'in sağladığı kazanımlar arasında bulunmaktadır. 20 Mart 1930'da, Belediye seçimlerinde kadınların seçme ve seçilme hakkı, 1933 yılında Köy Kanunu ile muhtar seçme ve köy kuruluna seçilme hakkı düzenlendi. Asıl büyük değişim ise, 5 Aralık 1934'te yapılan Anayasa değişikliği ile, kadınlara milletvekili seçilme olanağının sağlanmasıdır. Bu değişimin ardından, 8 Şubat 1935 günü yapılan iki dereceli TBMM seçimlerinde ilk kez 17 kadın milletvekili seçildi. Okurlar, bu gelişmeyi de övünçle karşıladılar.

Hiç kuşku yok ki, Cumhuriyet'i kuranlar, kadın erkek eşitliği alanında en doğru kararları vermişlerdi. Zaman zaman karşılaşan ve çağdaş değerlerle bağdaşmayan gelişmeler kimseyi yaniltmamalıdır. Yüzyıllar öncesinden gelen alışkanlıklardan kurtulmak elbette kolay değildir. Ancak insanların yarısı erkekse, öbür yarısı da kadındır. Bu kadar yalın bir gerçeği özümsemekte güçlük çekenler varsa, sorun kendilerindedir.

VAKIT
Kari Mektupları

17 Mayıs 1929

Beylerbeyi İskelesindeki Tahta Perde

“Şirketi Hayriyenin nazarı dikkatine ;

Senelerdenberi esaslı bir tamir görmeyen Beylerbeyi iskelesini Şirketi Hayriye bu defa hakkile tamir ile asri bir iskele haline ifrağına karar vermiş... .

Bu kararını mevkii tatbika koymuş ve bir hafta evvel de neticelendirmiştir. Asri kelimesinden; iskelenin muntazam methalli, muntazam salonu, kabine dö tuvaleti ve saireyi muhtevi olduğunu anlaşılması.

Beş metro arzında onbeş metro tulünde sathi çimentolu düz bir odadan ibarettir. İşte bu odanın taksimata uğramaması, yani haremî, selamlığı olmaması, bütün yeni iskelelerde olduğu gibi, asrılığı gösteriyordu. Geçen gün bu odanın ortasında bir metro uzunluğunda, iki metro genişliğinde bir bölme gözümüze çarptı. Bidayette Şirketin ilan tahtası zannettiğimiz bu bölme bilahare anladık ki, hanımlar mahallini tefrik için imiş!..

Dün de gördük ki kemali itina ile boyanıyor. Vapurlarda, tramvaylarda hatta camilerde bile hanımlar mahallinin tefrikine mahsus bölmeler, perdeler, kaldırıldığı halde bizim Beylerbeyi iskelesinin bir tarafına konulan ve çok çirkin bir manzara arzeden bu bölmenin sakalétini acaba şirket mühendisleri veya erkanı sairesi görmüyorlar mı? Şayet tefrik te, havsalamızın kabul etmeyeceği bir faydayı temin ediyor mu? Arzettiğimiz gibi pek çirkin bir manzara gösteren bu tahta perdenin, yerli halkın, müsafirlerin ve ecnebilerin üzerinde yaptığı ve yapacağı tesir pek fenadır.

Esasen dar olan mevkii en mühim kısmını işgal eden bu gülünç arızanın bir an evvel kaldırılmasının Şirketi Hayriyeden, yolcuların selameti ve istirahati namına rica ederim.

Karilerinizden Fuat”

VAKIT
Gelişigüzel

8 Temmuz 1929

Kadınların İşlediği Cinayetler Şişiriliyor!

Bir kadın okuyucumdan şöyle bir mektup aldım:

“Gönderilen gazeteleri muntazaman takip ediyorum. Her-gün çeşit çeşit serlevhalar altında bin bir türlü haberler gözüm-den geçer. Bir iki satırla yazılmış çok zabita haberleri vardır ki bir cinayetten, bir ölümden bahseder. Erkekler tarafından işlenen bu namütenahi cinayetler şişirilmez, tafsil edilmezde günün birinde bir ‘Aliye’ hanım, bir tabanca ativerir; haftalarca diliniz-den düşmez. Sebebi nedir?”

CUMHURİYET
Halk Sütunu

1 Kanunusani 1930

*Dikiz Aynaları Neden Kaldırıldı?
Bir Şöför Diyor ki:*

Şehremaneti, otomobillerdeki dikiz aynaları güya kazaya sebep olmuş diye bunların kaldırılması hakkında emir verdi. Aynalar kazaya sebep olmak söyle dursun, bilakis arka tarafı görmeye hizmet ettiğinden faidelidir. Dünyanın hiçbir tarafında yasak olmayan bu aynalar eğer zararlı olsaydı, ne fabrikalar yapar, ne de kullanılmalarına müsaade verilirdi. Demek oluyor ki, Avrupalılar bizim belediyeler kadar iyi düşünemi-yorlarmış. Aynaların kaldırılmasının yegane sebebi şudur; Bir gün Şehremanetine mensup biri, bir kadınla otomobile binmiş

ve bazı münasebetsiz hareketleri şöförün bu dikiz aynasında
görerek mani olması üzerine ilgası cihetine gidilmiştir. İşte me-
sele bundan ibarettir.

A.F.

SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz

8 Kanunusani 1930

Dilenciler ve Seyyar Satıcılar

Yeni postane önünde, sabah namazından yatsıya kadar birçok
çingene kadın ve kızları dilemekte ve gelen giden ecnebilerle
kadınlara fazla musallat olmaktadır. Belediye memurları ötede
beride ekmek parasını çıkarmiya uğraşanbicareleri kovalıyaca-
ğına bunları buradan kaldırılsalar daha iyi olmaz mı?

Şehzadebaşı Muhtarpaşa Sokak No.7 de
Burhan

CUMHURİYET
Halk Sütunu

12 Mart 1930

Konya Vilayetinin Nazarı Dikkatine

Ben bir ihtiyat Zabiti zevcesiyim. Zevcim iki sene evvel vefat etti. Bir buçuk sene mukaddem bir düşmanlık neticesi umumhaneye düştüm. Bu menhus mahalden kurtulmak için çok uğraştım. Muvaffak olamadım. Bir buçuk ay mukaddem kendime bir zevç bularak teehhül ettim. Konya Belediyesi'nde kanun mucibince 23.1.1930 da aktim icra edildi. Bir komiser muavininin iğbirarı yüzünden umumhaneden tahliye edilmiyorum. Gayri kanuni bir takım tahkikatlar neticesi umumhane köşesinde kaldım. Da-hiliye, Adliye Vekaletlerine müracaatlarda bulundum, hala bir semere hasıl olmadı. Sabık zevcimden 4 yaşında bir de kız çocu-ğum vardır. Daha ne kadar umumhane köşelerinde kalacağım. Namuslu hayatı dönmek isteyenlere niçin yardım edilmiyor.

Konya Umumhanesinde
Meryem Behiye

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

23 Kanunuevvel 1930

Boşanma Kanunu Asra Uygun Değildir

Gazi Hz.ni görseydim, boşanma kanununun tadelini istirham ederdim.

Bu kanun zamana, asra uygun değildir, "rutin" bir muhitin mahsülüdür.

Evliliğin bir piyango olduğunu kimse inkar edemez, Bina-enaleyh kimseye, kimsenin ömrünün sonuna kadar cehennem hayatı yaşamak hakkı verilmemiştir. Yeni memleketlerde olduğu gibi boşanma kanununda (Maddi Tazminat) ve (Asrın Mantiğı) hakim olmalıdır.

Kadıköy Moda
H.H.

Güzellik yarışması finalistleri

Hulki Onaran

SON POSTA
Hanımteyze

23 Kanunusani 1931

Erkek Güzeli Seçilmelidir

Neden bütün dünya, kadınların güzelliğini istismar ediyor da, bu müsabakaları erkeklerle teşmil etmiyor. Biz kadınlar da güzel erkeklerin seçilmesini istemekte haklı değil miyiz? Şimdiye kadar bizim sesimizi, güzelliğimizi ve bacağımızı görmek ve işitmek istiyen erkeklerin de sesini işitmek ve güzelliğini görmek isteriz.

Leyla Şükran

CEVAP:

Bu talep şu noktadan yanlıştır. Güzellik müsabakalarının kadınlar arasında yapılmasının hikmeti şudur:

Kadınlar geri kalmışlardır. Onların güzellikleri en büyük meziyetleridir. Güzel kadın herkesin görmek istediği bir şeydir. İnsanların bu tecessüsünden istifade edilmek istenmektedir. Kadın bu güzelliğini bir intifa vasıtası yapmıştır. Bu müsabakala-ra iştirake şitap eder. Halbuki erkek, güzelliğini bir ticaret vasıtası yapmamıştır ve yapımıya tenezzül etmez. Onun için güzellik müsabakasını erkekler arasında yapmak hem mümkün değildir, hem de manasızdır.

Hanım Teyze

SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz

18 Şubat 1931

İkide Bir Karakolda Çağırılıyorum

Şöyledir bir mektup aldık:

“Ben Kadırgada, Talebe Yurdu karşısındaki 27 numaralı evin bir odasında oturuyorum. Zevcimden bir seneden beri ayrıyım. Mintikamın polis idaresinden beni ikide bir karakola çağırıyorlar.

Ben, nikah kağıdımı her sual karşısında göstermeye mecbur değilim kanaatindeyim. O halde bu tarzı hareketin manası nedir?”

Nuriye

31 Mart 1931

Açık Resimlere Dair

Sirkecide Ankara Caddesinde, Beyazıt ve Şehzadebaşı'nda kirtasiyeci dükkanlarında çok açık saçık resimler görünülmektedir. Hatta bu resimler Piliç, Çapkin Kız gibi gazeteleri gölgdede bırakacak derecede açıktır. Bu çirkinliğin önüne geçilemez mi?

Adile

MİLLİYET
Kari Mektupları

28 Temmuz 1931

Kadın Erkek Birlikte Sinemaya Gidemiyorlar

“Salihli’de bir çok kadınlar hala peçe ile çarşafı atmamışlardır. Esasen buradaki ahali öteden beriden gelmiş oldukları cihetle yerli ahali pek azdır. Sinemaya kadın erkek bir arada gitmezler, kadınlar için ayrıca bir gün tahsis olunmaktadır.!!

Ayrıca Salihli’de Fahışeler muayeneye gelmediklerinden dolayı gizli Fuhşiyat yüzünden memleketin gençleri zehirlenmektedir! Bu menhus mesele her tarafta halkın endişeye düşürmüştür. Olgundan bir çaresine bakılsa fena olmaz!”

R.K.

SON POSTA
Halkın Sesi

10 Kanunusani 1933

Türk Kadınlarının Cazibesi

Konservatuari ıslah için gelen Avusturyalı profesör Josef Marks Türk kadınlarının cazibesinden, güzelliğinden bahsediyor. Bence bir kadın en ziyade çalışırken güzel olur. İnönü'ye kağım ile, sırtları ile mermi taşıyan Türk kadını ve bugün Anadolu'nun içinde erkeği ile beraber çift süren, harman döven, tahta biçen kadınlarımız daha güzeldir. Kadını güzel yapan idmanla beraber güzel havadır. İşte İç Anadolu'da Türkmen ismi ile yaşıyan ne kadar tabii ve boyasız güzellerimiz var. Şehir kadınları ne kadar olsa biraz soluk oluyorlar.

Sudi B.
Bebek İskele caddesi 27

SON POSTA
Halkın Sesi

31 Mart 1933

Kadın ve Erkek Meselesi

Kadının hayatı atılışı ve iş sahasında erkeğe rekabet etmesi zaman zaman münakaşa mevzuu olur. Bu hususta halkımız diyor ki:

Şarkta kadının peçe ve çarşaf içine girdiği zamanları da biliriz. Cumhuriyet, kadını çarşaptan ve esaretten kurtardı. Hayat şimdi çok ağırlaştı. Yalnız erkeklerin kazancı bir ailenin geçimini temine yetişmiyor. Her halde kadın da erkeğin yükünü paylaşmalıdır. Aksi takdirde aile yıkımları ve aile kavgaları çoğalır, bundan nüfusumuz da müteessir olur.

Cevat
Karagümruk Salmatomruk 31

MİLLİYET
Burhan Felek'in Sütunu

17 Teşrinisani 1933

Kadınların Askerliği Hakkında

Bu bahse dair ciddi ve ekseri mizahi mektuplar alıyorum. Netekim Yükselen imzası ile mektup gönderen bir hanım diyor ki;

“Felek Bey, bizim de erkekler gibi asker olacağımıza neden itimat buyurmuyorsunuz? Kadınlar evvelden beri gönüllü safalarını teşkil etmezler mi? Erkekler kaleyi dışından, kadınlar ise içinden fethettiklerine göre muzafferiyet hususunda da arada fark kalmıyor demektir öyle değil mi efendim!..”

FELEK: ‘Bu suale cevap verebilmek için kalesi fethedilmiş bir kumandan olmaliydim. Halbuki ben sadece bir neferim.’

Birlikte Yaşam İçin Arkadaş Aranıyor

Dün şu mektubu aldım:

“Felek Bey; şu ilanımı gazetenizdeki sütununuzda neşrederseniz giyaben size hürmeti olan bir okuyucunu memnun edeceksiniz. 28 yaşında bir gencim. Dürüstüm, bekârım. Bekarlığımdan da memnunum. Hayatta hiç evlenmek niyetinde değilim. Lakin, ben akran ve ben düşüncede bir arkadaşım yok. Kim ki benimle arkadaş olmak ve yaşadığım müddetçe bana sadık olmak ve candan bir arkadaş olmak isterse (Felek vasıtasisi ile) bana müracaat edebilir. Müracaat edeceklerin 28 yaşında olması veya buna yakın olması lazımdır. Ben kimseye muhtaç olmayacağı kadar çalışan ve çalışacak olan bir kimseyim. Arkadaşımın da böyle olmasını istiyorum. Baki hürmetlerimle efen-dim.

Karilerinizden H.S.”

Hamiş: – Ben hergün ‘Milliyet’ okuyorum. Talip zuhurunda adresimi de veririm.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

23 Nisan 1934

Kabahat Kızlarda mı Erkeklerde mi?

Bekarlıktan vergi alınması hakkında söz söyleyenler meyanında Latife Bekir Hanımfendi, "bekar erkeklerden kazançlarının yarısı nisbetinde bir vergi alınmalıdır" diyorlar. Sonra da "kızların evlenmek hususunda müşkül çıkardıkları asılsızdır. Sadece küvüflerini ararlar, bu da gayet tabiidir." buyurmuşlardır.

Bekarım, askerliğimi bitirdim, elyevm çalışmaka olduğum vazifemden ortahalli geçinecek kadar bir maaş alıyorum. Babam ve annemle birlikte kendi evimizde oturuyoruz. Babamın benden yardım beklemeye ihtiyacı yok, evlenmek ve evlendikten sonra da ebeveynimle birlikte oturmak fikrineyim.

Ahbaplar bir kız tavsiye ettiler. Görüştük. Hakkında tahkikat yaptılar. İş neticelenmek üzere iken kızın ebeveyni '1000' lira nakden ağırlık istedi. İstenilen eşyanın listesini bize verin biz hazırlız dedik. 1000 liranın nakden verilmesinde israr ettiler. Bu sebeften iş bozuldu. En aşağı 500 lira da diğer masraf olacaktı. Küvfü bahsine gelince. Kızın gerek kendisi ve gerek ailesile yek-diğerimize müsavi seviyede idik. Esasen bu cihetler hakkında mutabık ta kalınmıştı.

Şimdi 'mevcut erkeklerin yüzde seksti benim gibidir' dersem mübalağa etmiş olmayacağı. Böyle bir teklif karşısında kalan herhangi bir erkek 1500 lirayı bir araya getirip evlenmek için kaç sene çalışmalıdır? Bittabi bir genç bu parayı biriktiremeyecek ve uzun seneler bekarlığa mahkum olacak en nihayet ihtar yarladıktan sonra da evlenmekten sarfı nazar edecktir."

Beyoğlu 1. Noter Memurlarından
Hulki

SON POSTA
Halkın Sesi

9 Şubat 1935

Kadın Saylavlardan Beklentiler

Saylav seçimi dün bitirildi. Kadınlarmız da saylav oldular. Yarın meclis açılınca oradaki yerlerini alacaklar, millet namına ve milletin yüksek menfaatleri hesabına söz söyleyecekler, rey verecekler. Biz de kadın saylavlardan halkın istek ve dileğini yazıyoruz:

Bayan Mürvet (Davutpaşa) – Artık biz kadınlar da siyasi hâya atılmış bulunuyoruz. Dün seçilen kadın saylavlardan pek çok şeyler bekliyorum. Cumhuriyet kanunları kadınlara birçok haklar vermiştir. Fakat biz kadınlar hesabına daha çok yapılacak işler vardır. Ben en onde çocuk meselesini görüyorum: Kadın saylavlар bu işi ele almalı, bir çocuk siyasasına vücut vermelidirler.

Bay Rahmi Körcek (Hukuk fakültesi talebesinden) – Kadının siyasal hayatı atılması yurdun yüksek menfaatleri hesabına çok değerli bir harekettir. İşi ciddi düşünerek söylüyorum ki bugün İngiltere'de kadın saylavlарın, gerek mensup oldukları firkalar, gerekse Avam Kamarası üzerinde büyük tesirleri vardır. İngiltere'de son birkaç yıl içinde, kadın saylavlарın ön ayak olması neticesinde İngiliz milleti için çok faydalı işler görülmüşdür. Unutmamalıyız ki cemiyet yalnız erkeklerden ibaret değildir. Kadın bugünkü cemiyetin temel bir varlığıdır.

Bay Kenan Hüsnü (Ayazpaşa Gümüşsuyu) – Ben kadınların da siyasal hayatı atılmalarına mes'uliyet noktasından çok taraftar idim. Bu hususta bir çok münakaşalar yaptım. Bugün Avrupa da en müfrit muhafazakarlar bile kadınların da siyasal hayatı girmeleri lüzumuna kanaat getirmiştir. Cemiyet hayatıının bin bir mes'uliyetini yalnız erkeklerin sırtına yüklemek doğru değildir. Kadının da siyasal hayatı vazife ve mes'uliyet sahibi olması zaruridir. Bu zaruret bugün bizde de kabul edilmiş oluyor. İşte ben bu suretle düşünerek kadın saylavlardan bir çok faydalı işler yapacakları kanaatindeyim ve bekliyorum.

**SON POSTA
Kari Mektupları**

12 Şubat 1935

Bir Köy Kadının Bayanlarımıza Öğüdü:

Türk kadınına verilen saylav seçimine sevinmiyen bir tek Türk kadını yoktur. Egenin sessiz bir köyü olan burada bile ikinci müntehib seçimi çok heyecanlı olmuştur. Köy kadınlarının büyük bir gururla gidip reylerini atmaları görülecek seydi. İşte ben de her Türk kadını gibi büyük sevincimi Son Postanın sevgili yapraklarına göstermek istedim. Tarihe kavuşan seneleri Türk kadınlığı hatırlanamayacak kadar acı içinde geçirmiştir. Tabiat onu kadın yaratmakla haksızlık etmiş değildir. Bir erkek memleket değiştirerek istediği kadar evlenir, boşar, kırar, atar, kadının dayanıklı duyguları onu büsbütün coşdurur, istediğini yapacak serbestliği verirdi, kanunlar müsaitti. Kanunu Medeni bu zorba düşünceleri kökünden söktü attı, Türk kadınına layık olduğu mertebeyi verdi.

Başımızda hiçbir millette bulunmician, bulunmiyacak varlık yüce Atatürkümüz Türk kadınının yükseltmesine baş oldu. Artık biz kadınlar bu koca yükselmenin ne demek olduğunu bilerek adımlarımızı erkeklerle uygun sağlıkla atmalıyız.

Buranın köylüleri hastalarına bakacak bir doktor istiyorlar. Yolsuzluk yüzünden iki saatlik bir mesafede Ayvalığa götürünceye kadar bir hasta yolların fenalığı yüzünden ya ölüyor ya da fena hastalanıyor. En ziyade bir doktor ihtiyacını Balıkesir vilayetinin nazarı dikkate almasını arz ediyorlar. Yeni saylav hanımlarımız bu gibi ihtiyaçlarla da alakadar olurlarsa, ne kadar sevap edecekler.

Altın Ova: Esma Uslu

TAN
Okuyucu Şikayetleri

30 Nisan 1935

Muhtar Akalın İmzali Mektup

Ben gencim (Otuz iki yaşındayım) ama ahlak hususunda çok muhafazakarım. Üç sene evvel güzel bir kızla evlendim. Hiç bir kusuru yoktu ama geçinemedik. Sebebi de o asri hayatı seviyordu, mesela baloda başkaları ile dansetmek istiyordu, ben razı olmuyordum kavga çıkıyordu. Nihayet onu baloya değil sinemaya gitmekten de menettim. Aramız da adamakıllı açıldı. Feci bir münakaşa oldu. Yani saç saça baş başa geldik. Şimdi o babasının yanında ben de evimde oturuyorum. Üç buçuk aydır ayrıyız. "Eski kafalılığından vazgeçerse gelirim." Diyor. Ben de eski kafalı değilim. Fakat karımdan itaat isterim! diye haber gönderiyorum. Kanun vasıtasiyla onu eve celbedeyim mi?

1 Mayıs 1935

*Bir kadın okuyucumuz "Şa" rumuzu ile
gönderdiği mektupta soruyor:*

"Kendime ait olup olmadığını bildirmeden bir mesele hakkında fikrinizi öğrenmeyi merak ettim: Bir Türk kadınının ecnebi erkeği ile evlenmesi hakkında ne dersiniz? Doğru mudur, saadet mümkün müdür? Değilse neden Türk erkekleri ecnebi kadını alıyorlar. Onlara ses çıkartılmıyor da neden kadın ayıplanıyor? Cevabınızı sabırsızlıkla bekliyorum."

Gazetenin Cevabı:

Kadınların ecnebi erkeği ile evlenmeleri şunun için daha fennadir:

Kanun, aile reisliği hakkını erkeğe veriyor; böyle olunca ail-enin bütün istikameti ve çocuğun terbiyesi bir ecnebinin menfa-atlerine ve ihtiraslarına tabi olacak demektir. Kadın ecnebi olursa bu mahsur o kadar yoktur.

5 Mayıs 1935

Yine Tramvay Kapıları

Ulviye Fikri adlı bir okuyucumuz bize yazdığı bir mektubunda diyor ki:

“Tramvay kapılarının yürüken kapalı tutulması mecburiyeti hepimizin başından geçtiği için biliriz ki durak yerlerinde binip inmeği güçlestirdi. Bir defa konduktörün hele araba kala-balık olursa, her durak yerinde kapıları açıp kapatması güçtür, pratik bir iş değildir. Bu takdirde kapıları açıp kapamak müşterilere düşüyor. Gücü kuvveti yerinde erkekler bunu yapabiliyor-lar, fakat kadınlarla çocukları ne yapsınlar? Bir çok arabaların kapıları da öyle kolay kolay açılır kapanır şeyler değildir. Bu kapıları hiç mi yağılamıyorlar?

Ekseriya konduktörler de gelip kapı açmıyorlar, sadece vatt-mana hareket işaretü veriyorlar, tramvay da yürüyor. Bizler bine-meden kalyoruz. Acaba bu kapılar açık duramaz mı?”

30 Nisan 1935

Maçlara Düşkiün Bir Kadın

“...Başım ağrısı değil, ölüm derecesinde hasta olsam onu yine maça gitmekten alakoyamam. Her Cuma, her Pazar maç. Geçende üç arkadaşı davet etmiştim. Karıları ile geldiler, yemek yedik oturup konuşacağımız sırada karım misafirlerini bıraktı ve maça gitti... Bunun ne kadar tahammül edilmez bir şey olduğunu tasavvur edemezsiniz. Bu yüzden karımı bırakayım mı? Onunla yaptığım bütün kavgalar fayda vermedi. Garip bir hadise anlatayım:

Kendisi ile bir Cuma günü bütün ısrarlarımı rağmen maça gittiği için o kadar ağır kavga yaptım ki, nihayet akşam eve dönmemek üzere çıktı, gitti. Annesine gittiğinden emin idim, fakat onbeş gün aramadım, o da gelmedi. Onbeş gün sonra kavgamızın ikinci haftası sonunda merak ederek stadyumdan geçtim, onu içerde buldum. Güldü, barıştık:

Beni bu hevesimden alakoyamazsun, seviyorum ne yapayım!..demekle iktifa etti. Bir müddet daha tahammül ettim. Fakat artık kabil değil. Ne yapabilirim?”

Feneryolu Yaver Ağa Sokağı A.C.

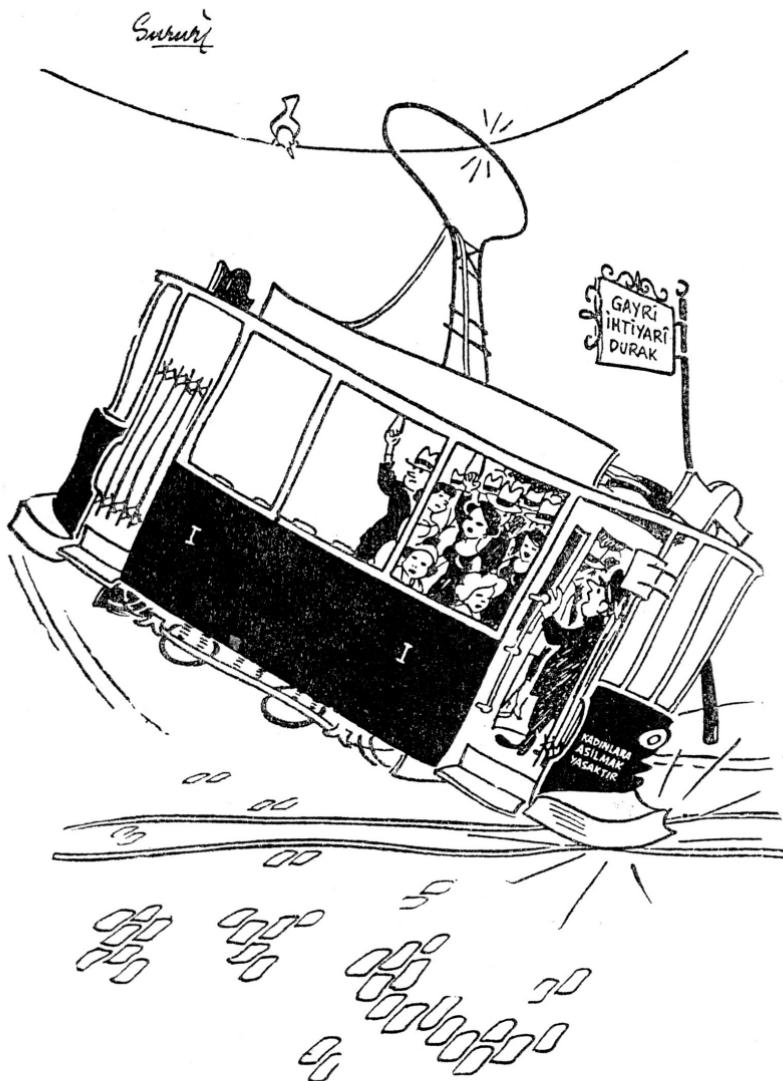
30 Nisan 1935

Bir Piyanistin Musikiden Hoşlanmayan Kocası

Bomonti caddesinde Kadriye imzası ile aldığımız mektuptaki şıkayette:

“...Hülsa onbeş sene piyano dersi almamın hiç bir kıymeti yok demek. Çünkü anlamayan bir adamın yanında piyano çalmak bir azap olduğu gibi onun tarafından arada bir “Aman rica ederim çabuk kes!” gibi ihtarlılara maruz kalmak insanda müzik hevesini öldürüyor. Bütün hayatını piyanoya vermiş olduğum için bu hal bende tahammül bırakmamaktadır. Korkarıml ki bir gün...”

– Kadınlar tramvaylara önden bineli beri –

VATMAN – Baylar... Bu vaziyette hareket etmemize imkan yok...

Sururi Gümen

CUMHURİYET
Halk Sütunu

30 Mayıs 1935

Bir Mektep Gezintisinden Şikayet

İmzası bizde mahfuz bir okuyucumuz gönderdiği mektubda diyor ki:

“Cumartesi günü Beykoz İlkmektebi bir vapur gezintisi yaptı. Gezintiye velilerden kadınların iştiraki şart koşuldu. Erkek alınamayacak denildi. Yalnız talim heyeti yakınları ve daha bazı kimseler bu şart haricinde gezintiye götürüldü.

Bu kadar garib ve gülünç bir gezinti şimdije kadar yapılmış mıdır? Harem, selamlık devrinde miyiz? Bu ne orta zaman düüncesidir?”

SON POSTA
Halkın Sesi

3 İkinci Kanun 1936

Hala Harem – Selamlık Zihniyet Var!

Tramvaylarda bilhassa şu arkadan binip önden inme usulüne tutuyorum. Hele kadınların önden, erkeklerin arkadan binmeleri büsbütün garip. Maazallah, memlekete bir ecnebi muharrir geldiğini farzedin. Karisile beraber tramvaya binerlerken vatman yakasına sarılacak:

Siz arkaya bayım! diyecek. Bu yüzdenbicareler ihtimal koca şehirde birbirlerini kaybedecekler ve bittabi muharrir memlekebine döner dönmez kaleme sarılacak:

- Türkiye'de hala harem – selamlık zihniyet var diye makale yazacak!

Bekir

TAN
Okuyucu Mektupları

5.1.1936

Sinemadan Nümune

Fındıklı Ş. Tura yazıyor:

“Zevcemin bazı hareketleri son derece sinirime dokunuyor. Kendisine şiddetle ihtarlıarda bulunuyorum. Bana birlikte gördüğümüz filmleri hatırlatarak yaptığı hareketlerin ahlaksızlık olmadığını anlatmak istedim. Sinemalar bizim için bir ahlak nümunesi olabilir mi?,”

Hayır; filmler hangi memleketin hayatını aksettiriyorlarsa o memleketin ahlak ve tabayiine makes oluyorlar; demektir. Amerika ahlakında neler var ki, bizim için ahlaksızlık, bizde ne adetler var ki, Amerikalılar için terbiyesizliktir.

SON POSTA
Gönül İşleri

14 Şubat 1936

Kocamı Danstan Menedebilir miyim?

“10 senelik evliyim. Hayatımızda icap eden çaylara, balolara, danslara çok gideriz. Fakat ben dans bilmem. Kocamsa dansa bayılır. Her gittigimiz yerde birçok kadınlarla dans eder. Bir müddet onu menetmeye çalıştım, olmadı. Fakat gidişi beğenmiyorum. Bu yüzden kocamı kaçılmaktan korkuyorum. Siz bana ne tavsiye edersiniz?”

Hayriye”

TEYZE . Sizin için kocanızı bu ihtiyaçtan menetmek mümkün değildir. Ya bir kolayını bulup bu toplantılara gitmemeyi temin edersiniz, yahut dans öğrenirsiniz. Dans öğrenmediğinize nazarın ihtimal vücutunuz dans etmeye müsait değildir. Fakat bu kabil toplantılara çok az gitmeyi temin elinizde olsa gerektir.

TAN
Sevişmeler Evlenmeler

14.2.1936

Uykusuz Kalan Koca

Tekirdağından Hüs.A.. İmzasile:

“Sekiz aylık evliyiz karımın şikayet ettiğim hiçbir hareketi yoktur. Yalnız bir huyu beni son derece muazzep ediyor: Her gece mutlaka iki defa kalkarak su içmektedir. O kalkınca uyanıyorum, ondan sonra uyuyamıyorum. Uykum çok hafiftir ve küçük bir sarsıntı ile saatlerce uykusuz kaldığım vakıdır. Ne yapım?”

TAN: Ayrı ayrı odalarda yatınız, bu belki size güç gelecek, hatta belki de yeni evli olduğunuz için aranızda bir soğukluk uyandıracak gibi görünecektir. Fakat her gece bir iki defa uyanıp uyuyamamanın sinirleriniz üzerinde uyandıracağı fena tesirden daha mühim değildir. Karınıza düşündüğünüzü açıkça söyleşeniz şüphesiz sizi mazur görecektir. Maamafih onun her gece su içmeye uyanması da pek tabi değildir, bir doktor belki buna bir çare bulur.

75'inden Sonra

Maçkadan Nesrin Öz imzasile:

“75 yaşındayım. Fakat yaşımı göstermem. Ancak 60 yaşında görünürüm. Erkeğim öleli altı sene oldu. Oldukça da mühim bir servetin varisi oldum. Bir konağım ve ayda 250 lira gelirim var. Şimdi bana bir talip çıktı. 55 yaşındadır. Benimle evlenmeye de pek hevesli, ben de istiyorum. Yalnız bir tereddüdüm var. Acaba mes'ut olabilir miyim? Yoksa beni malim için mi alıyor? Siz ne dersiniz?”

TAN: Çolügeniz, çocuğunuz, torununuz, torununuzun çocukları yoksa pek ince eleyip sık dokumayınız. Ne için isterse ister. Sizin yaşızdır yalnız yaşamak ta bir felakettir. Evlendikten sonra da malınızın sahibi olmak şart ile evlenebilirsiniz.

**ANADOLU
Halkla Başbaşa**

2 Teşrinisani 1937

İlmin Sözüne Ehemmiyet Verin

Ödemiş'te Bayan L.C.S. ye.

Arzunuz vechile adresinizi istediğiniz gibi yazdır. Ana karısında çocuğun kız veya erkek olacağını henüz kat'ı olarak tayin edecek bir vasıta, bir fen imkanı bulunamamıştır. Size bunu söyleyen bayan hata ediyor, tecrübeli dediğiniz, cahil bir kadına değil, ilmin sözüne ehemmiyet vermeniz gereklidir.

**“ŞEHREMANETİ’NİN
NAZARI DİKKATİNE”**

İnsanlar barındıkları konutlardan başlayarak, çevrelerinde ve yaşadıkları kentlerde neleri görmek isterler? Her gün işe, alış-verişe ya da gezmeye gitmek için sokağa çıktııklarında nasıl bir ortama karışmaktan mutluluk duyarlar? Kentleşme yalnız nesnel bir birikim olmadığı gibi, kentlilik de kişinin başına sokmak için rastgele edinebildiği bir yerde varlığını sürdürmesi değildir. Kentleşme, gelişmenin ve çağdaşlaşmanın en somut uygulanma alanıdır. Kentlilik, dostluktur, sevgidir, paylaşımdır. Yurttaşlık olgusunun temeli de sevgidir. Bir ülkenin dağlarını, denizlerini, ormanlarını, akarsularını, havasını, güneşini, uygurlık yapıtlarını ve elbette insanların sevmiyorsanız eğer, yurt sevgisinden söz edebilir misiniz?

Geçmişte kentler, Şehremini'ne emanet edilmişti. Cumhuriyet'in ilk Belediyeler Kanunu 1930 yılında yürürlüğe konuldu. 1929'da Umumi Hıfzıssıhha Kanunu, 1933'te Yapı ve Yollar Kanunu, 1938'de Mühendislik ve Mimarlık Hakkındaki Kanun kentsel gelişmenin yasal dayanakları arasında yer aldı.

Aynı yıllarda, işyerlerinin kapıları önünde park ederek hava, ses ve görüntü kirliliği yaratan otomobiller, yollardaki çukurlar, hamamların, firınların pisliği, açıktaki helalar, sokak satıcılarının, fabrika düdüklerinin gürültüsü, tıka basa doldurulan trenler, otobüsler, tramvaylar ve Şirketi Hayriye vapurları ile yapılan kent içi yolculuklar, geceleri yeterince aydınlatılmayan sokaklar, günlük yaşamın çarpıklıklarından ileri gelen en yaygın yakınlarda arasında bulunuyordu. Özellikle vapurlar ve tramvaylar, İstanbulluların anılarla, öykülerle yüklü günübirlik yaşamlarının ayrılmaz parçalarıydı.

Yağmurlu havalarda, sokakları, alanları, hatta konutlarını su basan Samatyalıların her yıl yinelenen sorunlarının çözüm umudu kalmayınca, gazete eliyle, Belediye'den kendilerine can

simidi ve sandal gönderilmesini isteyen mektupları gibi, her biri buruk öykü tadındaki daha nice dilekler iletiliyordu yetkili organlara.

Yeşilköy'de yirmi beş yıllık koca bir ihlamur ağacının ortadan kesilerek ikiye bölünmesini "bütün semti sizlatan bir cinayet" olarak tanımlayan okurun mektubu, katıksız doğa sevgisinin ürünüydü. Haklı yada haksız, kentsel değerlendirmelerinde de, insanlar tekdüze düşünmek zorunda değillerdi. Bir okur Akçaray Valide Camii önünden Yenikapı'ya uzanan caddeye yeni dikilen ağaçların yeterince sulanmamasını eleştirirken, bir başkası, oto sürücülerinin görüş alanlarını daraltarak trafik kazalarına neden olduğu için Eyüp yolunun iki yanındaki ağaçların Belediye'ce kesilmesini istiyordu.

Kentsel sorunların dile getirildiği ortamlarda, İzmir'den de söz etmemek olanaksız. Bir zamanlar ıssızlığı ve sessizliği ile anılan Kordonboyu'na yolcusu olmadan girmeleri yasaklanan faytoncular ilginç yöntemlerle bu yasağı delmeyi başarmışlar. Ancak Belediye'nin atlara don giydirmeye buyruğu karşısında da ne yapacaklarını şaşırıp kalmışlar.

Güncel yakınmaların ötesinde, geleceğe seslenen mektuplar da bulunmaktadır. Çapa Nurideye Mahallesi'ndeki okurun eski yolların arsaya dönüştürülmesiyle her isteyenin nereden gelip geçeceklerini gözetmeden kendi bildikleri gibi evler yapmaları sonucunda yörede sokak kalmadığını vurgulayan mektubu, yakın gelecekteki çarpık kentleşmenin işaretini veriyordu. Eski eserlerin, örneğin Mimar Sinan'ın yapıtlarının korunup onarılması, yeni yapıların artık rastgele değil, mimarlar eliyle gerçekleştirilmesi öneriliyordu. Okurların, doğayla birlikte çevrenin korunmasını amaçlayan önerileri, modern ve çok sesli bir topluma, çağdaş ve gelişmiş bir yaşam biçimine geçiş bekletilerini ortaya koyuyordu. Ne yazık ki, çevremizde gördüklerimiz, bu önerilerin hiç ciddiye alınmadığını göstermektedir.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

11 Kanunusani 1929

Ereğli Vapurunun Yaptıkları

Ereğli Vapuru 15 gün evvel Değirmendere İskelesi'ne bindirerek tahribat yaptı. Köyün bir menbai varidati olan iskeleye şimdi vapur yanaşamıyor. Geçen pazartesi günü de gene bu vapur ile Galata rihtimine bin müşkilatla yanaştık. Seyriseum İdaresi bu vapurun kaptanına aceba hiçbir şey demez mi?

Kabzımahal Esnafından
Rifki

26 Mart 1929

Kadınhanından Yazılıyor

Kaza kaymakamının riyasetinde toplanan belediye heyeti tarafından verilen bir karar ile, hindi, tavuk gibi hayvanatın sokaklarda gezmesi menedildi, sokakta görülen hayvanlar da belediye memurları tarafından tutularak satıldı ve bu kararın hükmü ancak iki üç hafta devam etti. Kasabanın bazı sokaklarında dağlar gibi süprüntü yığınları dururken tuyuru ehliyenin men'i pek garip bir şey olsa gerektir.

“Belediye ebesi Bedia Hanım, fakirlerin evlerine gitmemektedir.”

24 Nisan 1929

Tehlikeli Hamam

Horhor Caddesindeki Yeşil Tekke sokağında metruk Çelebi Hamamı tehlikeli bir hale gelmiş. Bunun içinde çürülmüş odunlar varmış. Buraya bir gün kundak konulmuş ve görülerek söndürülmüş. Halk icap eden yerlere giderek şikayet etmişlerse de alıcıları olmamış. Bir şey yapılması için bir inhidam, kaza, yahut bir yanım mı bekleniyor acaba.

VAKIT Kari Mektupları

5 Haziran 1929

Ankara Caddesindeki Otomobiller

Ankara Caddesindeki dükkan sahipleri, kapıları önünde durup methallerini kapayan, ikide birde pis kokulu benzin dumanları neşreden, korna çalan otomobillerden şikayetçidirler.

Bu daha evvelleri de tekrar edilmiş ve dört nöbetçi arabadan madaasının sokak aralarında beklemeleri emrolunmuştu. Son günlerde bazı şöförler bu emri dinlemiyerek esnafıizar ve zarara düçar ediyorlarmış. Seyrüsefer baş memurluğunun nazarı dikkatini celbederiz.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

4 Mart 1930

Mersin Belediyesi Görmüyor mu?

Mersin'in Silifke Caddesinde oturuyoruz. Burada bir franco-la fırını var ki, bütün müstahdemin abdestlerini karşı virane-ye ederek, uckurları ellerinde girip çıkarlar, mendil kullanmak lüzumunu görmediklerinden, elleri ile sümkürürler, sonra mü-levves elleriyle ekmek yaparlar. Fırın sahibinin bir merkebi var. Gece bahçesine, gündüz sokağa bağlanır, mübarek hayvan da sa-bahın beşinden akşam'a kadar bağırır, bize sabah uykusunu ha-ram eder. Belediye'ye şikayet ettik olmadı. Ne yapsak aceba?

Abidin

4 Mart 1930

Pangaltı Hamamı

Karilerimizden Muammer B. İslminde bir zat Pangaltı hamamın-dan şikayet ediyor. Hatta hamamda yıkanmak için sabun bula-madığını söylüyor, dahilde de temizlige dikkat edilmemiş.

Karimiz mektubuna şu cümle ile nihayet veriyor: "Şaşılacak asıl mesele bu hamamın karşısında bir belediye mevkiiinin bu-lunmasıdır."

15 Mart 1930

Fazla Işık İstiyorlar

Kadıköy'ünde Kuşdili Karakolundan Yoğurtçu Çeşmesi Kölesi'ne kadar ancak dört fener vardır. Cadde uzundur. Bu fenerler kafi gelmemektedir. İhtiyaca göre tezyidini belediyeden rica ederiz.

Muhsin Kemal

*İşbu Karikatür: (Evkaf İdaresine, Tarihi Abideleri Koruma
Cemiyetine, Belediye Turizm Şubesine ithaf edilmiştir.)*

- Eski eserlerimizi hiç muhafaza etmiyorlar...
- Nasıl muhafaza etmiyorlar bayım, görmüyorum musun,
eskimesin diye her tarafını bezlerle kağıtlarla örmüşler...

Ramiz Gökçe

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

10 Kanunuevvel 1930

Bugün Beş Yüz, Yarın Beş Bin Olur

Tahtakale'de Mimar Sinan'ın yüksek eserlerinden antika çinile-
rile meşhur ve çok cemaatli bir Rüstempaşa Camii vardır ki beş
altı senedenberi birçok yerlerinden akan bu mabedin son cema-
at mahalli üzerinde sokaklara dökülmeye mahkum olan kurşun-
ları yapılmak üzere dört ay evvel indirildi. Yağmur yağınca her
tarafı şakır şakır akıyor. Camiin iç tarafında sıvalardan sonra çi-
niler de dökülmeye başladı. Cemaatin çekmekte olduğu zahmet-
le beraber beş yüz liralık bir işin bir ihmali yüzünden birkaç sene
sonra beş bine mal olacağı düşünülemez mi?

Zindankapı, Yarım Han No.4
Mehmet

22 Kanunuevvel 1930

Samatya Meydanına Sandal

Senelerden beri ışık ve kaldırım yüzü görmiyen ve yağmurlar-
dan bir göl halini alan caddemizden tehlikesizce geçebilmek için
evvelki sene belediyeden iki çift kürekle, bir sandal, olmadığı
takdirde de birkaç tahliye simidi gönderilmesini rica etmişik.
Ricamız kabul edilmedi. Sözlerimiz mübalağalı zannediliyorsa
kendilerinin lütfen caddemizi teşriflerini rica ediyoruz.

Samatya Narlıkapı Caddesi 28
Enin Ali

CUMHURİYET
Halk Sütunu

21 Kanunusani 1931

Evkaf Müdüriyetinin Nazarı Dikkatine

Ortaköy'de Dereboyu'nda oturan karilerimizden Sabri Beyden aldığımız bir mektupta deniliyor ki: "Yüzlerce cemaatin devam ettiği Beşiktaş, Abbasığa camiişerifinin kubbe ve kurşunları eskimiş, parçalanmış hayli zamandan beri tamiri cihetine gidilmesinden yağan yağmur, kar sularının içeriye akması yüzünden bu Türk abidesinin dahili mefruşat ve tezyinatı günden güne harap olmakta ve cemaat yaş kilimler üzerinde dini borcunu ifa etmektedir. Tarihi kıymeti olan bu abide harabe haline gelerek yıkılmak tehlikesi arz etmektedir. İleride binlerce lira sarfı suretiyle tamiri cihetine gidilmektense şimdiden cüzi bir para ile tamiri hususunda alakadar makamın nazarı dikkatini celbederim."

Doğru Değil mi?

22 Kanunusani 1931

Garip bir karar

Hukuk Fakültesi talebesinden bir karımız bize şu malumatı veriyor:

"Sömestr tatilinden bilstifade memleketime gitmek istedim. Demiryolları idaresinin tatil müddetince talebe için tenzimatlı tarife tatbik ettiğini duymuş ve bundan istifadeyi kurmuştum. Fakat müracaatım menfi cevap ile karşılandı. Sebebini sorдум. "Yaşınız yirmi beşten yukarıdır veremeyiz" dediler. Harp ve sair sebeplerle yaşam ilerledi ve tahsilim biraz geç kaldı ise bu vaziyet benim talebeye verilen hak ve imtiyazlardan istifade etmemle nasıl mani olur, anlamıyorum."

CUMHURİYET: Darülfünun, yaşı yirmi beşten yukarı olan bir vatandaşın Hukuk Fakültesine talebe olmasını kabul eder de Demiryolları idaresi bu hakkı niçin kabul etmez? "Yirmi beş yaşından yukarı olan talebe şimendifer tenzilatından istifade edemez" demek "80 kilodan fazla ağırlıkta olan yolcu trenre binemez" tarzında verilecek bir emir kadar aykırı gelmez mi?

**ANADOLU
Kari Sütunu**

12 Mart 1931

Tehlike Var!

Kemer'de, Abbasığa tarlası civarında İşçi Sokağı'nda oturan kârilerimizden müteaddit imzalarla şu mektubu aldık:

"Abbasığa tarlası kabristanının seylap dolayısıyle yıkılan bir dıvarından yağan yağmurlar, meskun bulunduğuımız evlerin arka cihetlerine teraküm ederek göl halini almıştır. Bu su lar evlerin içine hücum ederek büyük zararlar yapmaktadır. Bu yüzden büyük bir tehlike karşısında bulunmaktayız. Bu hussusta Belediyeye müracaat edilmiş ise de şimdiye kadar hiçbir şey yapılmamıştır. Keyfiyetin muteber gazetenizin bir kösesinde makamı aidinin bir daha nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz."

Anadolu – Belediye reisi Sezai Beyin nazarı dikkatini celbederiz.

**SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz**

17 Mart 1931

Aptesane mi, Sokak mı?

Çarşıkapıda, Sinekli medrese sokağı, o civarın aptesanesi halini aldı. O derece ki kokudan geçmek imkansızdır.

Hele geceleri ne vakit bu yoldan geçilse bir hayli insanın duvarlara yapışmış gibi bir manzara arzettikleri görülür. Sağ ve soldan akıp gelen sular da bir şerit gibi sızar, durur. Medet...

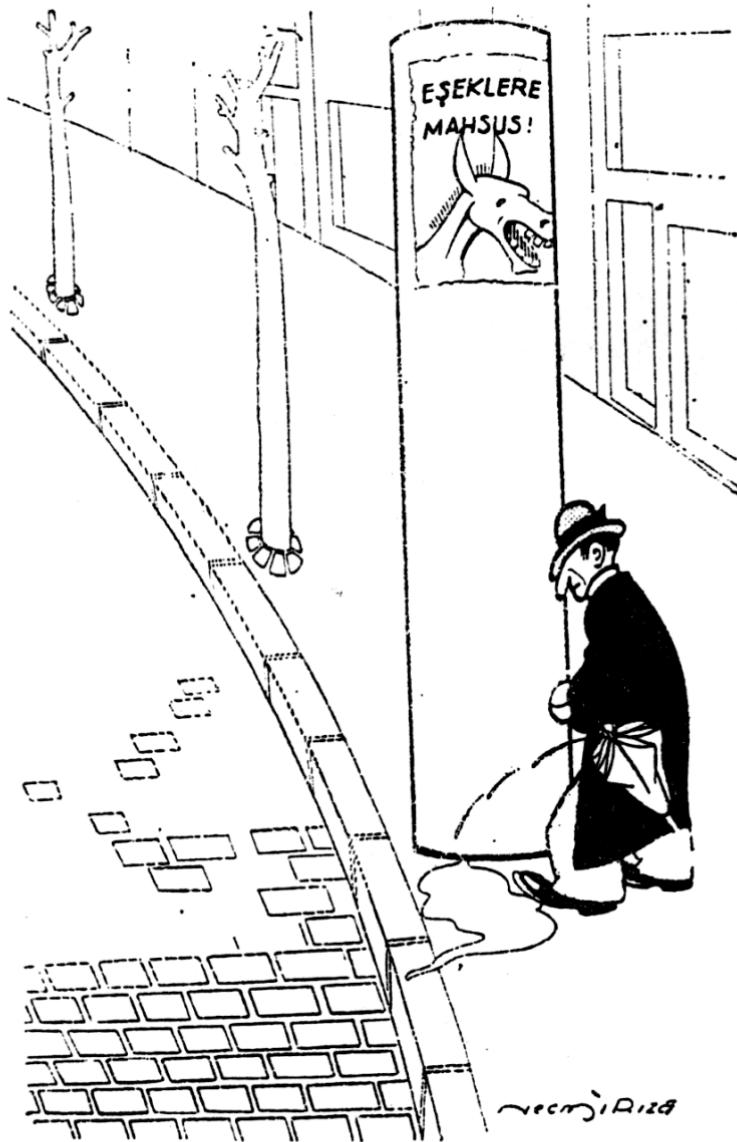
HİZMET

13 NİSAN 1931

Şikayetler: Bu sokak niçin açılmış?

Alaybey şimdider istasyonu civarında yeni küşat edilen Şehit Muhlis bey sokağı kışın çamurdan yazın da tozdan geçilmeyecek kadar berbat bir halledir. Bu sokak bu tarzda kalacak ise sokak namiyle açılmasında ne hikmet olduğunukestiremedik. Halkın ve çocukların selamet ve sıhhatini ihlal ve vazifelerine gidip gelmesini işgal eden mezkur sokağa ait şikayetimin muteber gazetenizin bir köşesinde dergini rica ederim efendim.

Ticareti bahriye müdiriyeti, heyeti fenniye azasından Şahap

Necmi Riza Ayça

**HİZMET
Dikkat**

20 Nisan 1931

Yerlere tükürmek yasak!

Belediye zabıta ve polis memurları bugünden itibaren faaliyete geçecek ve yerlere tükürenlerden birer lira para cezası alacaklardır. Belediye bu hususta karar vermiş ve polisle de anlaştı. Polis ve belediye zabıta memurları bu işte müşterek çalışacaktır. Karilere duyurulur.

**MİLLİYET
Kari Sütunu**

21 Mayıs 1931

Zavallı Bakımsız Ağaçlar

“Aksaray’dan Valde Camii önünden Yenikapı’ya kadar uzanan Büyük Mustafa Paşa caddesinin orta yerine iki sıralı dikilen ağaçlar tutmuş ve hakikaten büyük caddeye ayrı bir zevk ve letafet bahsetmiştir. Lakin bu günlerde bu ağaçlardan bazılarının kuruoduğu, kurumağa yüz tuttuğu görülüyor ki, sebebi de bakımsızlık, çocukların, keçilerin bunlara dadanmasıdır. Ne olur mercii aidiveyahud ağaçları koruma cemiyeti, diğer yerlerde olduğu gibi, bu ağaçların etrafını çocukların, hayvanların tasallutlarını menedek kadar demir çemberlerle ihataya gayret ve himmet gösterse fena mı olur? Büyük müncimizin ismine izafe edilen bu caddenin zevk ve letafetini tezyit ve memlekete gene bir hizmet olmaz mı?”

Yenikapı Orta Sokak 29 N.
Mahalle Hey’eti İhtiyariye Azasından
Cemil

Haziran 1931

Kaldırılmayan Enkaz

“Vezneciler caddesinin tevsii üzerine, Fen Fakültesinin yakınında yıkılan Sabuncu hanının enkazı belediyece kaldırılmış ve burası tesfiye edilmişti. Yalnız harp malüllerine gidecek yolu üzerinde bir bina ve kapı kalmıştı. Şimdi bu kapı ile bu bina da yıkılmıştır. Fakat enkaz haftalarca burada durmaktadır. Acaba belediye kendi vesatile bu enkazı da kaldırıramaz mı?”

8 Haziran 1931

Tozundan Oturulmayan Bir Cadde

Bakırköy’ünden gelen bir mektubda deniliyor ki:

“Bakırköy’ün en güzel mevkii ve en işlek caddeyi artık geçilmeyen bir hale gelmiştir. Mütaddit müracaatlarımız semeresiz kalmıştır. Tozdan ne bahçelerimize bir şey dikebiliyoruz, ne pence-re açabiliyoruz, ne de toza bulanmadan evimize dönebiliyoruz. Belediye bu yolu sulamadan acizse o başka! Sıhhati umumiye ile alakadar bir makam yok mu?”

Bakırköy İncirli Caddesi
Komyager Ahmed Saip

8 Haziran 1931

Bakırköylülerin Bir Recası

Bir karımız bize yazdığı bir mektupta diyor ki:

“Yalovaya Cuma günleri hareket eden vapurun Cuma ve Pazar günleri iskeleleri de muntazam olan Bakırköy ve Yeşilköy'e uğramaları aceba mümkün değil midir? Seyrisedain idaresinin nazarı dikkatini celbetmenizi reca ederim.”

8 Haziran 1931

Eminönündeki Hela

“Köprüünün başında şöförlerin bekleme mahallinde bir umumi hela vardır. Bunun etrafındaki çinkolar kaldırılmıştır. Şimdi halk açıkta işini görüyor. Belediyenin bu çirkin manzaraya niha-yet vermesini rica ederiz.”

Eminönü Sakinlerinden
Rifat

8 Haziran 1931

Bu Nasıl Kaptan?

“Bu Cuma saat 9.30 da Köprüye gelmekte olan bir motör, Beylerbeyi açıklarında benzini kalmadığı ve esasen makinesi de sakat olduğu için istop etmiştir. İçinde bulunan yirmibeş kadar kadın, erkek ve çocuk yolcular acı acı feryata başlamışlardır. Gece olduğu için bir taraftan imdat gelmesi müşkül olduğu sırada, Boğazdan Köprüye gelen 74 numaralı Şirketi Hayriye Vapurunun kaptanı Şeref Bey bu acı feryatlari işitince derhal muavenete koşarak, motördeki yolcuları vapura almak suretile yirmibeş nüfusu tehlikeden kurtarmıştır. Şeref Kaptana teşekkürlerimizi ve sakat motörle yolcu taşıyan motörün kaptanı hakkında takibat yapılmasını makamı aidinden rica ederiz.”

Mülkiye Mektebi Ambar Memuru
Cemal

25 Temmuz 1931

Eyip Yolundaki Ağaçlar

Geçen gün Eyip yolunda bir otobüs kazası oldu. Gazeteler nedense sadece kusuru şoförlerde buluyorlar. Halbuki bu yoluñ üzerine sarkan beş on tane ağaç var. Bir araba çıksa veya bir çocuk otobüsün önüne çıksa, şoför bir kazaya meydan vermemek için dümeni kıvrınca, otobüsün yol üzerine sarkan bu ağaç gövdesinden sakınması mümkün müdür? Bu ağaçların kesilmesi için Eyip Belediyesine müracaat edildi, aldiran olmadı. Geçen günde kazada bu yüzden ileri gelmiştir.

Şoför Kerim

HİZMET

Halkın Dilekleri Fikirleri

25 Kanunusani 1932

Tam Sırası Körfez Şirketi Vapur Tarifelerini Arttırmış

Halk, memleket havası üzerine ağır bir kabus gibi çöken iktisadi bir buhranın bunaltıcı ıstıraplarını yaşarken; hükümet bu mühim vaziyet karşısında bütçeyi ve vergileri derece derece indirirken, milli bir şirketin inhisarcı ve fırsatçı bir zihniyetle elinde tuttuğu zaruri bir ihtiyaç olan bir şehir vesaiti nakliyesinin tarifelerini esbabı mucibesini halka izaha bile luzum görmeden bir çırıpta yüzde 20 den yüzde yüze kadar arttırmasına tam manasıyla tersine bir siyaseti idare derler. Tenezzülün, insafsızlığın, şu derecesine bakın ki mektep çocukların bile 3-4 kuruşluk biletlerine yüzde 2 nisbetinde bir zam yapılması unutulmamış. Acalı durup dururken böyle çok sıkıntılı bir zamanda halk zararına yapılan şu nisbetsiz zammiyata sebep nedir? Eğer şirket varidatı masarifini korumuyorsa bunu halkın sırtına yükleteceğine hükümetin ve diğer müessesesinin yaptıklarına bakarak idare kadrolarında ve diğer masraflarda müناسip bir tenkisat yapmak suretiyle başka bir şekli bulamaz mıydı?

Rıhtım şirketinden bir misal. Kordon tramvaylarının elektriklenmesi günün bir mes'lesidir. Şirketin bu bapta vuku bulacak masarif karşılığı olmak üzere kardan rüsumuna yüzde birkaç nisbetinde zam teklifi hükümete halkın zararına bir taahhüt görüldüğünden dolayı kabul edilmemiş. Halkın menfaatleri böyle santimi santimine düşünürlerken bir şirketin kendi kendine tarifeler üzerinde yüzde yüz zamlar yapması çok dikkate şayan bir cürettir. Ticareti bahriye Müdürlüğü ile hükümetin nazarı dikkatini celbederiz.

M.Rüştü

8 Mart 1932

Ekmekçiler Cemiyeti Cevap Veriyor

Muhterem Zeynel Besim beyefendi,

Muteber gazetenizin evvelki günü nüshasında ekmekçi-lik ve hamur makinaları hakkındaki mütalaanızı okudum. Ekmekçilerin dertleriyle alakanıza teşekkür ve fikirlerinize hümet ederim yalnız ayakla yuğrulma mes'lesini maalesef kabul edemeyeceğim. Hiç bir fırında kat'yen böyle ayakla yuğurma şekli yoktur. Filhakika bazı fırınlarımız pejmürde ve harap ise de bunların tamiri ve makinalaşması bittabi zaman mes'lesidir. Esnafımızın göstereceği tesanüt ve belediyemizin muavenetiyle bu iş de başarılı olacaktır. Hümetler efendim.

İzmir ekmekçiler cemiyeti reisi
Ahmet Ziya

18 Mart 1932

Belediye Hayvanlara don giydirecek

Bir kariimiz yazıyor:

“ Birkaç günden beri kulaklara fislanan beygirlerin donları en nihayet gazete sütunlarında kendini gösterdi. Bugün meclisi yaranda çok takdir kazanan bu mevzu üzerinde hayli mübahase cereyan etti. Düşünüş doğrusu pek muhteriane.. Avrupa da bile henüz beygirlere don giydirilmemişine nazaran İzmir belediyesi bu medeni adımda ağabeylerini geçmiş olacak. Boynuz sonradan çıkar ama kulağı geçer derler. Belediye reisimiz iş başına geçmiş söylememiş miydi?

- Parasız yapılacak işler de vardır.

Bu iş masrafsız olduğu kadar varidat menbaıdır da. Mesela: bu torbalarda biriken gübreler bir müteahhide ihale olunabilir...”

11 Mayıs 1932

Gülinç Emir

Birinci kordondan fayton arabalarının boş geçmesi menedilmiş. Dolusu, yani içerisinde müsterisi olanlar kemakan ve lütfen serbest bırakılmış... Yalnız hayvanlarının yiyeceğini teminden aciz bu zavallı kısım; bu memnuiyetin karşısında büyük zararlara girmişler ve bir kısım açık gözlüleri de kendilerine güzel ve mantıklı müdafaa silahı da bulmuşlardır. İkametgahım birinci kordonda olduğundan her gün bu garabetleri görmekteyim: Müşterisiz fayton arabası görülmüşce zabita memuru derhal düdüğünü çalarak faaliyete geçiyor:

-Boş yasak, cüzdanını ver ceza yazacağım!

İhtarına karşı arabacı baş parmağı ile arkasına işaret ederek:

-Müsterisini eve bıraktım, gidiyorum, diyor ve ikinci kordon na çevriliyor.

Diğer bir kısmı da arabacının yanında ahzi mevkii eden sun'ı müsteriyi, zabita memurunu uzaktan görünce heman içeriye alarak ve atlarını sürerek kemali azametle ve gülümseyerek memurun yanından geçiyor. Ben garabeti kadar gülünç olan bu karardan maksadın ne olduğunu anlıyamadım. Murur ve ubura mani olmak ise, Belediye reisi beyin haneleri birinci kordonadır ve birinci kordonun ne derece issız ve tenha olduğunu da her gün görüyorlar. Birinci kordon bilakis bir varlık veren ve atlarının şakirtisi ile kordonu canlandıran o güzelim faytonların boşu da dolusu gibi serbest bırakılsa ve bu garabet de ortadan kalksa acaba hata mı olur, bunu belediyeden sorabilir miyim?

Birinci kordon – Güzel yer Memduh

CUMHURİYET
Halk Sütunu

15 Teşrinisani 1932

Fabrikanın Düdüği

Bir kariimiz Şişli'de bulunan bir bisküvi fabrikasına ait düdük seslerinden rahatsız olduğu için gazetemize bir şikayet mektubu göndermiş, biz de bu mektubu birkaç gün evvelki nüshamızı koymuştuk.

Fahri ve Şükru imzaları ile gazetemize yazılan diğer bir mektupta bu şikayetin haklı olmadığı bildirilmekte, o semt halkın düdük seslerinden rahatsız olmadıkları, bilakis bunların vakitlenmesi itibarile işlerine yaradığı ilave edilmektedir."

SON POSTA
Kari Mektupları

4 Kanunusani 1933

Evlerin Karları Sokağa Atılmazsa

Belediye burada bütün evlerin kapılarını çaldırarak bir tamim yaptırdı:

"Evlerin damları üzerinde toplanan karlar sokaklara atılmacak," Bu emir beni hayrete düşürdü. Ekseri evlerin damları topraktır. Eğer bu karlar sokağa atılmazsa evler çöker ve yıkılır, damların üzerinde biriken karları ne yapalım?

Afyon: M.P.

14 Kaununisani 1933

Kadınlar için umumi helaya ihtiyaç var

Medeni bir şehrin mühim ihtiyaçlarından biri olan umumi helalar şehrimizde çok ihmal edilmiştir. Sokak içlerinde, köşe başlarında, evlerin duvarları önünde sık sık göze çarpan insanların vaziyeti çirkin olduğu kadar sihhate de muzir bir şey değil midir? Bazı yerlerde mevcut ve pek mahdut helalar kafi olmamakla beraber kadınlar hiç düşünülmemiştir. Bir iş zımnında evinden biraz uzakça giden bir kadın bir zarureti halinde ne yapsın? Belediyenin bu mühim derdi halletmesini rica ederiz.

İstanbul Aksaraydan
Bir Kariniz

**AKŞAM
Kari Mektupları**

23 Kanunusani 1933

Telefonlara Saat Koymak Meselesi

Ortaköyde tramvay caddesinde Turgut imzasile bir mektup alındı. Fener yolunda Fahir beye bir cavap olarak yazılan bu mektupta deniliyor ki:

14-1-1933 tarih ve 5125 numaralı Akşam gazetesinde intişar eden mektubunu okudum. Muhaberati yazmak için telefon makinelere saat konması hakkında idi. Mektubunuzun hüsnü niyete makrun olarak yazıldığını biliyorum. Fakat üstat, bu şirkete bir de saat parası mı vereceğiz? Bu mektubunuzdan telefon şirketi kim bilir ne kadar memnun olmuştur. Çünkü kendisine hatırlar ve hayalline gelmiyen yeni bir kazanç kaynağı göstergesi olmakla en büyük iyiliği yapmış oldunuz.

Su şirketi saat parasından başka bir de ücreti maktua alıyor. Şirketin su verdiği hane haricinde yani sokaktan geçen su boruları şayet bozulacak olursa bu namda aldığı paralar buraya sarfedilecektmiş. Hayret değil mi? Ya bozulmazsa bu paralar ne olacak? On senedenberi mahallelerde şirketin borularını tamir ettiirdiği görülmemiştir. Tamir ettirmiş olsa bile bundan bize ne? Beyoğlunda bir evin duvarı yıkılsa bunun tamir parasını Aksaraylılardan almak ne kadar doğru ise, mal sahibinin kendi malının tamiri için bizden cebren alması o derece garip değil midir?

Sonra benim evimin içindeki su boruları bozulduğu zaman şirket nasıl alakadar olmuyorsa hanemiz haricinde ve başkasının arası dahilinde bozulan bir borunun tamiri için bizden para alması kadar haksızlık tasavvur olunabilir mi? Böyle bir tamir parasını bizler niçin deruhe edelim? Şahsim namına bakkallara, manavlarla velhasıl terazi, arşın ve metre ile mal satanlara müşterilerden tartışılı ve ölçü parası namile bir şey almadıklarından dolayı hayret ediyorum. Meydanda numunesi var iken bu sınıf halkın müşterilerinden böyle bir şey talep etmekte hakları yok mudur? Bu yazdıklarınızı inşallah şirket okumamıştır ve inşallah ta işitmemiştir. Eğer okumuş veya duymuş ise vay halimize!

CUMHURİYET
Halk Sütunu

19 Mart 1933

Benzinsiz Taksiler

Tanıdığımız muhterem bir zattan aldığımız mektupta deniliyor ki:

Geçen gün Galata'dan otomobile Defterdar'a kadar gittim. Avdet ederken şoför Çemberlitaş'ta benzinin bittiğini söyleyerek bizi bıraktı. Halbuki yolda birçok benzin satan dükkanlarının önünden geçmiştik. Lahavleyi basıp, Belediye binasının önünde duran otomobillerden birine binerek Galata'ya gitmek

istedim. Bu otomobilin şoförü de biraz gittikten sonra da Cağaloğlu'nda benzini bittiğini söylemesin mi? Gene indim. Bir üçüncü otomobile bindim ; fakat binmeden evvel benzini olup olmadığını sordum, yarıyolda benzini biterse on para vermiyeceğimi söyledi. Anlaşılan bazı şoförler mahsus benzinsiz duruyorlar. Belediye zabıtası taksi otomobillerini teftiş ederken bunların benzinlerine de bakmalıdırular. Çünkü otomobile git dilecek bir yere üç defa otomobil değiştirmek halkı izrar ediyor.

MİLLİYET **Kari Sütunu**

16 Kanunuevvel 1933

Bir Durak Yeri Lazım

Bir karımız yazıyor ;

Bilmem ki, şehremini tarafını kış geldikten sonra bir kere gezip gördünüz mü? Bura halkın hemen kamilen denilecek derecede esnaf ve amele sınıfıdır. Bunlar akşam ve sabahları işlerinden dönerken tramvaya binmek veya inmek mecburiyetindedirler. Halbuki Çapa ve Şehreminde bir istasyon bile yoktur.

Tramvay şirketinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederiz.

Tramvayların Hali

"7 Kanunuevvel 1933 Perşembe günü akşamı takriben beşicey-
rek gece Beyazıtta, 'Tevekkül' tevakkuf mahallinde inmek üzere,
Topkapı tramvay arabasına rakip oldum. Bulabildiğim yer, ale-
lekser vaki olduğu gibi, sahanlıkta küçük bir boşluk idi. Oraya
sıkıştım. Ancak, ara tevakkuf mevkilerinde yağmur altında bek-
liyen halkın da bize iltihak eyliyeceğini ve gerçi bu suretle bü-
yük bir rahatsızlık içinde yolculuk devam edebilecek ise de ma-
halli maksuda arabadan pek kolay inilemeyeceğini düşüneme-
dim...Nihayet tahminim çıktı ve gayet pis temaslardan tahaffuz
şöyledir dursun, adeta nefes alamayacak bir halde 'tevekkül'e gel-
dik. Fakat arabadan inmek mümkün mü? Sağa sola yol vermele-
ri için, biraz rica ve niyazda bulundum. Olmadı. İlerdeki mevkii-
lerden herhangi birine kadar gidip te oradan dönmeyi de hatırladım.
Lakin buna da vaktim müsaade etmiyordu. Artık neza-
keti şöyledir bir tarafa bırakarak zorla inmeye çalıştım ve muvaffak
da oldum. Şu kadar ki, o esnada sol kolumna takılı duran bas-
tonumu arabada yolcular arasında terke mecbur kaldım. Bunun
büyük bir ehemmiyeti yok. Yalnız tramvay arabalarında 18 kişi
oturacak, yedi kişi sahanlıklarda, üç kişi de araba içinde ayakta
duracak diye levhalar asılı olduğu halde hiç bir tarafça buna dik-
kat ve riayet edilmemesinin çok ehemmiyeti var:

Tramvay şirketine imtiyaz verildiği zaman hiç şüphe yok ki,
halkı ne şerait tahtında nakledeceğine dair ahkam da vazedil-
di. Şirket buna riayette neden mecbur tutulmuyor?...Şayet şirket
bu taahhüt ve mecburiyetini, yine şartname mucibince kendisine
bahsolanup ta icra edilmeyen herhangi bir hak dolayısı ile ifa et-
miyorsa acaba bugünkü nakliyat tarzının parasile seyahat eden-
lere ruhen, cismen ve malen verilebileceği küçük ve büyük za-
rarları halka ne ile tekabül ettirilmelidir.

Karilerinizden
Hasan

12 Kanunusani 1934

Francalanın İçinde Hamam Böceği

"Aldığımız francala içinden bazan ip, bazan tekne kazıntısı çırkıyordu. Dünkü ekmekte ezilmiş hamam böceği de çıktı. Belediyemiz ne zaman firıncıları unları elemeğe, mecbur edecektil."

Bomonti Saadet Ap.No.3
NURİ

Kari Şikayetleri

14 Kanunusani 1934

'Das Geberüll'

"4 Kanunusani tarihli (Türkış Post) gazetesinde ecnebi bir mühendisin garip bir ilanını okudum. Radyo, gramofon gürültüsünden uzak, sakin ve Mobilyalı bir oda istiyen bu mühendis şartlarına sokak satıcılarının gürültüsünden de azade olmayı ilave ediyor. Fakat ne gariptir ki, bu zat sokak satıcıları için Almancada doğrudan doğruya ve tek manaya gelen Das Geberüll kelimesini kullanıyor ki bu da yabani hayvanın bağırması demektir.

Merak ve teessüf ettiğim nokta budur. Acaba bu zat Türk vatandaşsı seyyar esnafın malını satmak için çıkardığı sesi nasıl bir cesaret ve curetle vahşi hayvanların ulumasına veya haykırışına benzetiyor, bu hakkı kendisinde nasıl buluyor ve nasıl olup ta mayışetini seyyar satıcılıkla temin eden bütün bir sınıf halka haksız edebiliyor.

M.H."

CUMHURİYET
Halk Sütunu

22 Nisan 1934

Fenerler Yanmıyor

Sarıyerde Orta sokakta oturan Hocaoğlu Ömer Efendiden aldığı-mız bir mektupta deniliyor ki:

“Birbüyük aydanberi Sarıyerde geceleri fenerler yanmamak-tadır. Bu yüzden halk geceleri sokağa çıkamamaktadır. Bu hu-susta alakadar makamın nazari dikkatini celbederiz.”

ANADOLU
Okuyucularımızdan Mektuplar

16 Mayıs 1934

*Bir Mektup
Belediyeden Cevap İsteniyor,
Belediye Telefon Şirketine Ne Kadar Para Vermiştir?*

Dün “Rusçuklu Halit” imzasile bir mektup aldık. İzmir belediyesinin telefon şirketindeki hissesine ait paralara taalluk eden bu mektubu aynen aşağıya yazıyoruz.

“Dün gazetenizde belediye reisi beyin veda nutkunda şöyle yazlıyor:

“Telefon şirketindeki 219 bin liralık hisse senetlerini de kur-tardı.”

Hafızam kuvvetlidir. Kolay unutmam. Hatırıma geldi, he-men gazetelerimi buldum. Sabık belediye reisi Sezai Bey de is-tikraz parasından telefon şirketine 220.000 lira vermişti.

- Allah allah nasıl olur? dedim. Biraz daha düşündüm hemen gene eski koleksiyona müracaat ettim. Esbak reis Hulisi Bey de istikrazi müteakip Aziz Beyden borç kalan 164.000 lirayı 930 da istikraz parasından ödiyerek telefon şirketine olan borcu tamamen itfa etmişti.

Şimdi soruyorum: Telefon şirketine borç 603.000 bin olup peyder pey mi ödendi, yoksa hatırladığım gibi 219.000 lira olup gelen belediye reisleri, evvelce ne yapıldığını bilmeyerek ve sormayarak tekrar tekrar mı verdiler?”

Halit Bey mektubunun sonunda belediye reislerinin beyanatlarında icraat diye gösterdikleri bu mes'eleyi belediye azalarının nasıl cevapsız bıraktıklarına hayret ettiğini de söylemektedir.

14 Haziran 1934

*Alsancaktan Bir Şikayet..
Yiyecek Fiatları Acaba Niçin Pahalı?*

1 – Aşağıdaki fırınlar harcı ekmek çıkarmıyorlar. Tepecikten getirilen pek az miktarda ekmek bir iki saat içinde satılıp gidiyor, alabilen alıyor, alamayan karşından bakıyor. Alsancakta oturanlar arasında fakir halkın da mevcut olduğu unutuluyor mu?

2 – İzmir'de koyun eti kırk, dana eti otuz kuruş olduğu halde Alsancakta koyun eti elli, dana eti otuz beş kuruştur. Sebep ne?

3 – Sütün kilosu yedibuçuk, on kuruştur, Alsancakta ise 20 kuruştur. Neden?

4 – Haftada bir defa kurulan pazara getirilen mallar mağaza ve dükkanlardakinden hiç farksızdır ve bayattır. Hulasa Alsancaktaki eşya fiatları çok pahalıdır.

Alsancak: İkinci kordon 36 numaralı hanede
Etem

**ANADOLU
Halkın Dilekleri**

14 Haziran 1934

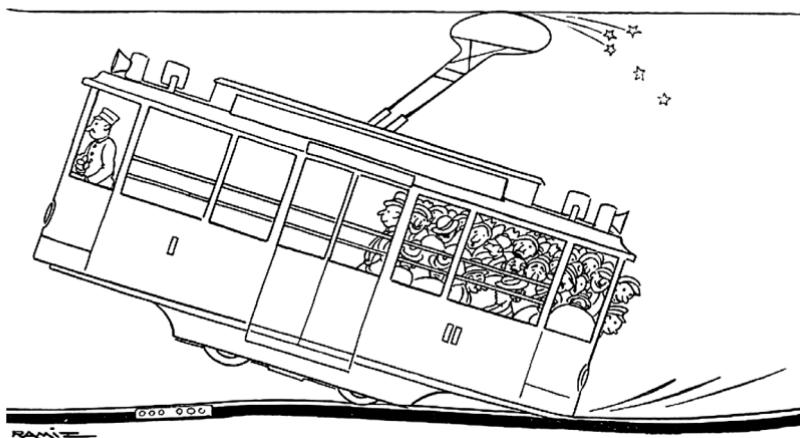
Karşıyaka Tren Seferleri

Mersinli halkı namına 14 imza ile aşağıdaki mektubu aldık:

“Aşağıda yazılı istirhamnamemizin halkın haklı dileklerine daima sahifelerini açık bulunduran muhterem gazetenize dercini yalvarır, sonsuz sevgi ve saygılarını sunarız.

Hergün İzmir'den Karşıyaka'ya hareket eden katarların hep- si Mersinli mevkifinde durdukları halde, akşam gene İzmir'den hareket eden saat (18) katarının Mersinli'de durmaması yüzünden, yazın bunaltıcı sıcaklarında ve kışın dondurucu soğuklarda Halkapınar mevkifinde trenden inerek Mersinli'ye kadar yürümek mecburiyetinde kalıyoruz ki bu hal ahvali sıhhiyemi zi haleldar etmektedir.

Eski kumpanyanın bu mantıksızlığı yüzünden senelerce bu meşakkat ve acılara katlanan biz Mersinli'ler bu hattın hükümet tarafından satın alınmasını sevinçle karşıladık. Şimdiye kadar çektiğimiz zahmet ve meşakkatlerden bizleri kurtarmak için mezkur katarın velev bir dakikacık olsun Mersinli'de de durmasının teminini T.C.D.D. yolları İzmir yedinci işletme müfettişi Be- yefendinin insaniyetinden bekleriz.

*—Bostancı halk tramvaylarında mevki farkı:
Vatman — Halk tramvayı olduğu nasıl belli!..*

Ramiz, Akbaba, 11 Ekim 1934, S. 41

CUMHURİYET

Doğru Değil mi?

4 Temmuz 1934

“Bütün bir semti sizlatan cinayet!”

Yeşilköy'de oturan, ismi ve adresi bizce malum bir okuyucumuz, gazetemize gönderdiği bir mektupla, bütün bir semti sizlatan bir cinayeti haber veriyor. Öldürülen gerçi bir insan değildir; fakat yurda ve cemiyete insan kadar ve hatta bir çok insanlardan çok faydalı olan bir ağaçtır ki bir zalimin balta darbesile yerlere serilmiştir!

Okuyucumuz bu facianın tafsılmasını şöyle anlatıyor :

“Yeşilköyün sokaklarından birinde onbeş yirmi santimetre kotrunda yirmibeş senelik koca bir ıhlamur ağacı, üzerindeki yapraklar ile beraber ortasından testere ile kesilmek suretile ikiye bölünmüştür. Bu hal, bu feci manzarayı görenlerin hepsinin yüreğini sizlatmıştır. Bu gaddarlığın sebebini tahkik ettik. Öğrendiğime göre, ağaçtaki ıhlamurları hotbehot toplamak isteyen bir şahıs, ağaç sahibi tarafından, çiçekler henüz kemale gelmediğinden şimdilik dokunulmaması ve kokusundan bütün civar halkın istifade etmesi için bundan menedilmiştir. Bundan muğber olan bu adam bir geceyarısı el ayak çekildikten sonra ağaç testere ile kesmiş, üstündeki çiçekleri topladıktan sonra gitmiştir.”

Ağaçlara zararı dokunanların cezalandırılacağı hakkında bir kanun olmasına rağmen, bir katı yüreklinin baltası altında yere serilen ağaç, herhalde yalnız bu ıhlamur değildir. Alakadarların biraz daha dikkatli davranışarak bu ağaç katliamına mani olmalarını istemeğe lüzum bile yoktur. Zira bu kanuni teyakkuz bellibaşlı bir vazifedir diyoruz.

21 Temmuz 1934

*Tahsisatsızlığı Anladık
Ama Bu Masraf Nereden?*

Bir karımız yazıyor:

“Yeni apartumanların ve evlerin önlerinde; şurada burada her gün bir parça daha derinleşmekte olan çukurlar, hendekler, taşları yerlerinden oynamış rihtımlar ve rihtımsızlıklar...

Fatih devrinden kalma gibi Arnavut kaldırımlı duran Bebek – Rumelihisarı caddesinin her türlü nakil vasıtalarına set geçen, tozlu ve pis hali ve ilah....

Bunlar gözönünde bulunurken, Arnavut köyünde Belediye merkez binasının yolla, halka ait rihtımla hiçbir alakası olmayan rihtımın keresteli kalıplarla, betonarme olarak müceddededen inşa ve imla olunmasının manasını bir türlü anlayamadık...

Tahsisatsızlık bahanesile halkın bu kadar ihtiyacı nazarı dikkate alınmadıp ta üç beş günde vücude getirilen bu binaya edilen masrafın karşılığı nereden bulunmuş?..”

CUMHURİYET
Halk Sütunu

26 Temmuz 1934

Susuzluktan Şikayet

Göztepe ve Erenköy halkından aldığımız mektuplarda Kadıköy su şirketinin bu semtlere su vermediğinden şikayet edilmektedir. Okuyucularımızdan bazıları, şirkete de müracaat ederek susuzluktan şikayet etmişlerdir. Şirket bunlara şu cevabı vermiştir:

“Kozyatağı’ndaki tesisi tevsi etmek için yaptığımız projeyi altı ay evvel Nafia Vekaletine gönderdik, şimdiye kadar proje

tastik edilip iade olunmadı, bu proje gelmeden de inşaata başlayamayız. Bu inşaat yapılmayınca da su meselesi halledilemez.”

CUMHURİYET: Şirketin bu iddiasının ne dereceye kadar doğru olduğu malum değildir. Eğer doğru ise Nafia Vekaletinin bu meseleyi biran evvel hallederek civar halkını susuzluktan kurtarmasını biz de temenni ederiz.

ANADOLU Halkın Dilekleri

27 Temmuz 1934

Su Şirketinden Bir Şikayet

Anadolu Gazetesine,

Efendim ; Su kumpanyasının su fiatlerindeki ve halka karşı gösterdiği zorluklar malumdur. Şirket bu yetmiyormuş gibi abonemanlarına hala su saatinin dilini öğretmemiştir. Biz kumpanyanın her üç ayda emrettiği parayı anlamadan, dinlemeden vermekle mükellef miyiz? Kumpanyanın memurundan sorduğumuz zaman da sadece, “- Borcunuzu tahsildar geldiği zaman öğrenirsiniz.” Cevabını alıyoruz.

Saatin dilini bilmezsek, borcumuzu tahsildar kapiya gelmeden öğrenemezsek, su fazlasını ödeyerek noksan zuhurunda parayı tamamen verirsek acaba bu kumpanyadan hakkımızı aramak selahiyeti bizden kaldırılmış mıdır?

İmzalar: Halil efendi mahallesinden Aziz, Kalafat mahalle-si mümessili Rüştü, Yel değirmeni mahallesinde bakkal İbrahim, İkiçeşmelik'te kahveci Zeynel Abidin

CUMHURİYET
Halk Sütunu

11 Ağustos 1934

Gürültü ile Mücadele

Kadıköyünde oturan bir karımız bize gönderdiği mektupta diyor ki ;

“Kadıköyünde Çufadaroğlu sokağında oturuyorum. Burada bir fırın vardır. Bu fırın bila fasila 24 saat çalışmaktadır. Fakat sabaha karşı herkesin en tatlı uykusunda fırına ekmek almak üzere akın eden kocaman çinkodan yapılmış ağır tekerlekli arabaların kopardığı canhıraş gürültü bütün mahalleyi uykudan uyanırmaktadır. Bu gürültüye ilave olarak arabacıların, fırın amelesinin bağıriç çağırılmaları da tahammül edilemeyecek bir işkence oluyor. Gürültü ile mücadele eden bir makamın bu hususta nazari dikkatini celbetmenizi rica ederim.”

ANADOLU
Okuyucularımızdan Mektuplar

12 Ağustos 1934

Kuruyan Ağaçlar

Mersinli'de Bornova yolu üzerindeki çınar ağaçlarının bakımsızlıktan mahvolduklarından bir karımız şikayet etmiştir.

“Bundan iki hafta kadar evel bu cadde belediye tarafından iki defa sulattırılmış ise de, ondan sonra hiç sulattırılmamıştır. Hatta belediyenin yeni diktiirdiği fidanlar bile sulanmamaktadır. Halktan bir kısmı, bunların pek azını sulamıştır. Altmış senelik çınarlar da bakımsızlıktan, kurt yüzünden kurumakta ve

mahvolmaktadır. Bunların kuruyan kısımlarının budanması ve kurtlanarak çürümekten korunması lazımdır.

İzmir Belediye reisliğinin ehemmiyetle nazarı dikkatini celbederiz. Şimdiye kadar sarf edilen emekler yabana gitmesin."

CUMHURİYET Doğru Değil Mi?

19 Eylül 1934

Halkı Saatlerce Bekletenler!

Dün bir hanımdan aldığımız şikayet mektubunda deniliyor ki;

"Evvelki gün 6.30 vapuru ile Kadıköyüne çıktım. İç Erenköy otobüsüne binecektim. Fakat meydanda hiçbir otobüs yoktu. Baktım ki herkes bekliyor. Sorup soruşturdum. Anladım ki otobüsler seyrüsefer tarafından muayene ediliyor ve bu muayne bir saatte fazla zamanlı beri devam ediyormuş. Biz de, bir saatte yakın bekledik. Bu esnada otobüs bekleyenler gittikçe arttı. Nihayet otobüsler geldi. Kalabalık arabalara hücum etti. Ben de itişe kakışa bir otobüse binebildim. Fakat otobüs hareket etmiyordu. Çünkü, arabaya 18 yerine 19 kişi binmişti. Otobüslerin muayyen yolcudan fazla olması memnudu.

Halbuki fazla gelen 11 yaşlarında bir kız çocuğu idi ve babasının kucağında oturuyordu. Ayakta değildi. Uzun münakaşalarдан sonra oradaki polise müracaat edildi. Polis efendi işi hal-ledemedi. Belediye dairesine gidildi. Orada da seyrüsefer memuru ile bir sürü münakaşadan sonra, nihayet otobüsten bir adam indirildi ve araba hareket etti. Mademki seyrüsefer memurları bu kadar intizama riayet ediyorlar ; o halde neden arabaları, müناسip bir saatte muayene etmiyorlar da, halkı saatlerce bekletiyorlar?"

CUMHURİYET: Hanımın şikayeti, eğer bize anlatılan şekilde vaki oldise arabaların muayenesi için halka saatlerce otobüs bekletilmesi manasızdır. Bir çocuğun kucakta gitmesine razı olmayacak kadar intizamı seven memurlar, kendi vazifelerinde de intizamperver olmalıdırlar diyoruz.

TAN
Okuyucu Şikayetleri

29 Nisan 1935

Çerkezköy'üne Giderken Yeşilköy'de İndirilen Yolcu

Okularımızdan biri matbaamıza geldi ve şu şikayette bulundu:

“Dün akşam sekizbuçuk saat ile Çerkezköy’üne gitmek için Sirkeci garından bilet aldım. Trene bindim. Katar Yeşilköy'e vardı. Yolcuların hepsi çıktı. Ben ve başka bir yolcu kaldık. Bekledik. Birdenbire katarın geri geri gittiğini gördük. Ve bunun bir nevra olduğunu zannettik Halbuki trenin İstanbul'a döndüğünü bilahare anladık.

Biletimiz Yeşilköy'e varmadan kontrol edilmişti. Sonradan öğrendik ki yolcular, Yeşilköy'de diğer bir trene aktarma ediyorlarmış. Halbuki yolda hiçbir memur bunu söylemedi. Bu yüzden vaktinde Çerkezköy'e gidemedim. İşimden oldum. Ayrıca Yeşilköy'den dönmek için de 13,5 kuruş ödedim. Bana olan oldu. Diğer yolcuların da aynı akibete düşmemeleri için kumpanyanın tedbir alması lazım gelir kanaatindayım.”

30 Nisan 1935

Hamamlarda Pislik

Başından geçen bir vakayı anlatacağım:

Hepimizin asgari haftada bir banyoya ihtiyacı vardır ya!

İstanbul'da birçok ev ve apartmanlarda (yeni yapılar hariç) banyo olmadığından temizlenmek için hamama gideriz. Oturduğum yerde banyo olmadığından ben de hamama gitmek mecburiyetindeyim. Bir gün Beyoğlu'nda bir hamama gittim. Sözde temizlendim. Ertesi gün vücutumun her tarafını bir kaşınmadır aldı. Vücutumu kum gibi ufak bitler doldurmuş. Görünenleri temizleyip çamaşır değiştirdim. Ertesi gün tekrar vücutumun kashındığını hissettim. Gene bakınca aynı iğrenç bitler aynı şekilde çalışıp duruyorlar. Tekrar çamaşır değiştirm. Bu pis iğrenç, hastalık nakili hayvanlardan kurtuluncaya kadar epeyce üzülüp sıkıldım. Bir daha hamama gitmeye gözüm yıldı. Halkın sıhhati ile alakadar olan bu gibi umumi yerleri belediyenin daha sıkı bir surette kontrola bağlamasını bir hak olarak isteriz.

Beyoğlu İstiklal Caddesinde No. 18'de
Veysi

30 Nisan 1935

Bu Ne Biçim Mahalle

Çapa'da Nuridede Mahallesine gidenler, belki de ömürlerinde bu kadar acaip mahalle görmemişlerdir. Eski yollar arsaya kalbedildiği için, bu arsalara galiba her isteyen kendi bildiği gibi ev yapıyor. O kadar ki artık bazı evlerin sokakları kalmadı. Bu evlerde oturanlar nereden gelip gelecekler?

4 Mayıs 1935

Mahalle Arasında Kum İskelesi

Yenikapıda Yalı Sokağında oturan M. Şen adlı okuyucumuz:

“Yenikapı istasyonu civarında sahil boyunda Katip Kasım Mahallesinin, Sandıkburnu sırasındaki evlerin hizasında Yalı sokağı vardır. Bu sokaktaki boş arsaya bir kum iskelesi yapılmıştır.

Birinci Nokta: Mahalle arasındaki bir arsaya böyle kum iskelesi yapılır mı? İkinci Nokta: Kum iskelesi kayıkları evimizin önündeki sahile yanaşıyorlar. Sabahın alaca karanlığında kayıklardan kumları çikan hamalların acı acı naraları, iskeleden kum taşıyan araba sürücülerinin atlara savurdukları küfürler, arabaların gürültü ve sarsıntı yüzünden hem sabahları, hem de bütün bunlar gece yarılarına kadar devam ettiği için biz de gece yarılarına kadar uyuyamıyoruz. Şu yazıyı alakadar memurların, dikkat gözleri önüne koysanız...

5 Mayıs 1935

Şirketi Hayriyeden Bir Dilek

Şirketi Hayriye perşembe ve cuma günlerine mahsus olmak üzere tenzilatlı bir tarife yapmıştır. Fakat ikinci mevkide seyahat eden yolcular şirketten bazı noktalarda şikayet etmektedirler. Şirket yaz geldiği için bütün üst kat güverteyi birinci mevkii yapmıştır. Sıcaklarda ikinci mevki yolcuları alt kamaralarda seyahat etmek mecburiyetinde kalacaklardır. Boğaziçi yerlileri şirket Müdürlüğüne müracaat ederek, üst güertenin yarısının ikinci mevki yapılmasını istemişlerdir.

10 Mayıs 1935

Sokak Saticılarından Ne Vakit Kurtulacağınız:

Adil isimli bir okuyucumuz yazıyor:

"Arnavutköy'üne taşınalı 4 ay oldu. Hisarda iken gene biraz rahat ediyorduk. Belki mahalle arasında oturmuyorduk ta ondan. Şimdi iskeleye yakın bir evdeyim. Bu sabah 6'da, dün sabah beşbuçukta evvela sütçüler, sonra ekmekçi, sonra da sebzeciler tarafından uykumdan uyandırıldım.

Hele yediyi çeyrek gece köye nereden musallat olduğunu bir türlü anlayamadığım (beyinci) yok mu? Türkçeye benzemeyen bir dille 'beyin var, beyin' diye feryat etmiyor mu, çıldıracağım geliyor.."

**CUMHURİYET
Halk Sütunu**

27 Mayıs 1935

Evkaf İdaresinin Nazarı Dikkatine

Hayrabolu'dan Güneri imzası ile aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"Çok eskiden, Hasan Bey Bin Abdullah tarafından yapıldığı kitabesinden anlaşılan ve Türk mimarisinin kıymetli bir eseri olan cami bugün harab bir halededir. Ufak bir yardımla bu eser korunabilir. Evkafın dikkat nazarını bu esere çekerim."

30 Mayıs 1935

Bir Köylünün Şikayeti

Kemaliyenin Ardos köyü mümessili Baranoğlu Zühtü imzası ile aldığımız mektubda deniliyor ki:

“Bu kış köyümüzün birkaç senedir bozuk olan çeşmesi bütütün bozuldu. Köylü perişan vaziyette kaldı. Hayvanı olanlar civardaki derenin buz tutmuş buzunu delerek su aldılar, bunu yapamayanlar etraftan kar toplayarak eritmeye çalıştilar. Köyümüzün bu tek çeşmesinin tamiri için hangi makama müracaat edelim?

TAN Okuyucu Şikayetleri

1 Haziran 1935

Bir Türlii Kapatılmayan Mecra

Ortaköy deresinin iki tarafında oturan biz zavallılar belediyeye, kaymakamlığa şikayet müracaati için kaç pabuç eskittik. Fakat hiç bir netice çıkmadı. Derenin altından geçen lağım tam tramvay yolunda, Hamidiye çeşmesinin önünde patlamıştır. Bu lağım yıllardır, burada böylece açıktan akıp gidiyor. Dere boyunun bu tarafındaki evlerin helaları tikanmıştır. Şimdi yaz da geldiği için daha feci bir koku etrafına yayılıyor. Bu açık lağımdan çok şikayetçiyoiz. Belediye tahsisat yok diyor. Peki ama, bu civarda oturan yüzlerce Ortaköylü bu pis ve gayri sıhhi kokuyu çekip duracak mı?

CUMHURİYET
Halk Sütunu

7 Haziran 1935

Anamur Hükümet Binasının Acınacak Hali

Anamurda Aziz Bulut imzalı aldığımız mektubda deniliyor ki ; "Buranın hükümet binası acınacak haldedir. Tavanları basık, isli ve yıkılmak üzere olan bir evdir. 1929 da temeli atılan yeni hükümet binası yarında bırakıldı. Üstü açık kaldı. Rüzgar, yağmur onu da harab ediyor. Köylü ve bütün Anamur gençliği bu bina'nın yapılması için elinden geldiği kadar yardım edecektir. Fakat herşeyden evvel vali ve büyüklerimizin himmetini bekliyoruz.

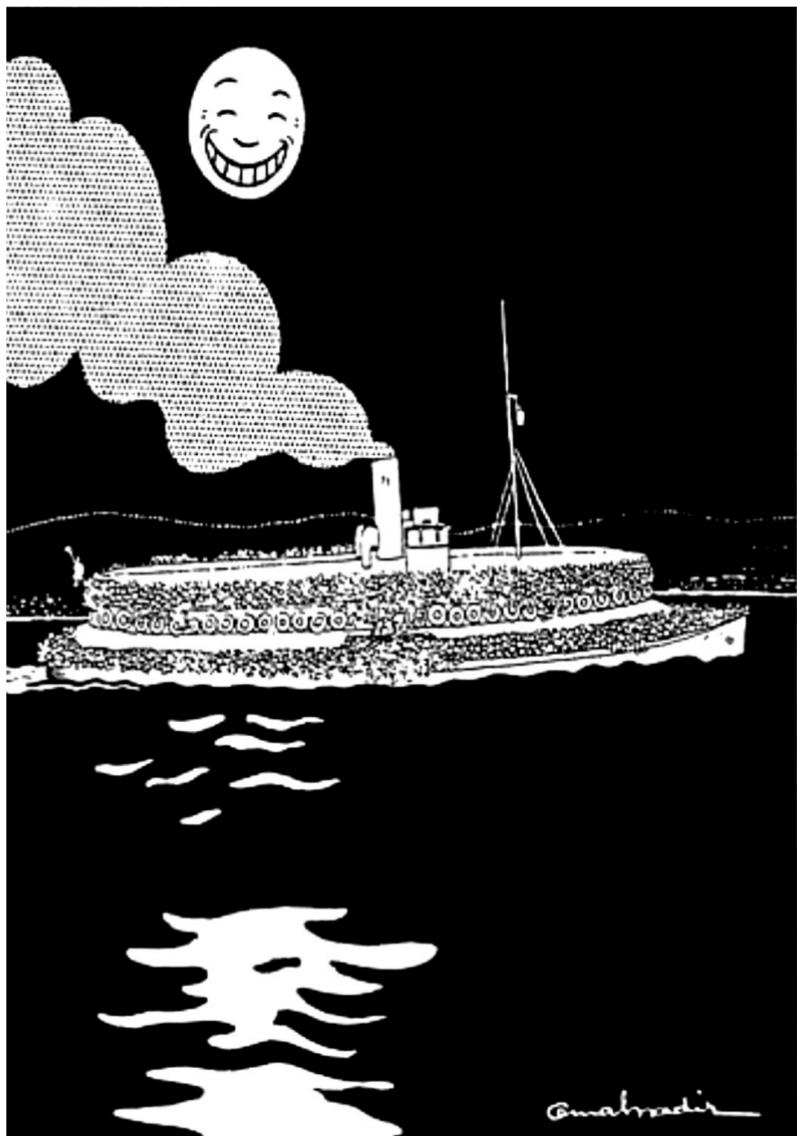
10 Haziran 1935

Bu Nasıl İş?

Beylerbeyi'nde Abdullahağa mahallesinde 16 da oturan Reşad imzasıyla aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

"31 Mayıs Cuma günü Beykoz'dan İstanbul'a 303 numaralı seferi yapan 63 numaralı vapurun bacadan ileri kısmında oturarak seyahat ediyorduk. Bilet zimbacısı Kadri bize: "Şirketin bize verdiği emir mucibince burası Cuma günleri Çengelköy'üne kadar ikinci, daha ilerisi için de birinci mevkidir. Ya farkı verirsiniz ve yahud buradan çekilirsiniz" dedi. Memurun bu ihtarına karşı sesimizi çıkarmadan çekildik. Bu hususta şirket komiserinin dikkat nazarını celbetmenizi dileriz."

Boğaziçinde Mehtabin Sefası

Cemal Nadir
Karikatür Albümü II, 1939

28 Haziran 1935

Diyarbekir Belediyesinin Nazarı Dikkatine

Diyarbekir Askeri hastane operatörü Yüzbaşı Osman imzasile aldığımiz bir mektubda deniliyor ki:

“Burada bugdayın kilosu altmış paraya olduğu halde firanca-layı yirmibeş kuruşa yiyoruz. Bundan sonra yapılacak evlerin çatısı tuğla ve kiremid olacak denildi. Bu karar onaylandı. Evimin karşısında sıra sıra evler yapıldı. Karara rağmen üstleri gene top-raktandır. Eksik olmıyran rüzgar büsbütün tozu dumana katıyor.”

KURUN

5 Temmuz 1935

Soruyoruz 1.700.000 Lirayı Ne Yapalım?

Okurlarımıza üç soru soruyoruz: Tramvay sosyetesinin halktan fazla alıp geri verdiği 1.700.000 lira ile Eyüp – Eminönü yolunu muaptırmalı, yoksa İstanbulun hava hücumundan korunması-na gerekli işleri mi yapmalı, bu parayı Hava Kurumuna mı vermelii?

Aldığımız cevapları koyuyoruz:

Muharrir Bay Galip Muharrem – Bu 1.700.000 lira ile Sanatoryum kurmalı. Verem insanları kırıp geçiren bir hastalıktr.

Eski Tüze işyarlarından muharrir Bay Sehak Muhtaryan – Bence hastahane şehir için pek luzumludur. Fakat daha evvel şehrin bazı cihetlerindeki pisliklerin önüne geçilmelidir. Şehrin her tarafı temiz olursa hastalıklar hayli eksilir.

Muhasip Bay Mığırdıç Keşişyan – Hastahane yapmak mühim fakat şehrin her tarafını temiz bir hale getirmek daha mühimdir. Üst yanı da hastahane işine ayrıılır.

Eski Tüze ispekleri Avukat Bay Ali Şevket – Bu para herhalde İstanbulluların ihtiyaçlarına sarfolunacaktır. Ortada şehrin Belediyesi ve Şehir meclisi varken, ben uzunboylu bir şey söylemek istemiyorum. Umarım ki en lüzumlu işlere tahsis ederler.

KURUN
Şikayetler Dilekler,

6 Temmuz 1935

Adamızın Hali,

Büyükadada birkaç gün yaşıyan bir tanık bize şunları yazıyor ;

“Yahu, bu Adanın hali nedir? Buna benzer yerlerde kolaylık, burada dertler heyula gibi...Nasıl plaj, nasıl sayfiye? Şurada Varnada dükkanlar sabahlara kadar açıktır. Ucuzluk mu ucuzluk! Kolaylık mı kolaylık! Adada ise akşamüzeri dükkanlar kapanıyor. Ortalık zifiri karanlık. Saat dokuzda tis yok. Seyyah cebi için alınmış tertipler böyle mi tecelli etmelidir? Et, erzak, sebzeler, meyveler İstanbuldan pahalıdır, ateş pahası! Rıhtım üzerine sandalye attırmıyorlar. Örfi idare varmış gibi bir durum!

Benim bildiğim adada yazılı kişili oturmayı tercih edecekler bile vardır: Ancak şu cemiyette yaşamayı, şu plaj ve sayfiyeler için burnumuzun dibinde yapılan kolaylıklar olsun benimseler...Eksleben, Vişi, Eviyan gibi su, hava şehirlerindeki kolaylıklar sonra gelsin...

**SON POSTA
Halkın Sesi**

14 İkincikanun 1936

*Bir Memlekette San'at Memleketin
Umumi Vaziyetiyle Alçalır veya Yükselir*

İnşaattımızdaki zevksızlık bizim kendi zevksızlığımızdır. Bizim zevkimiz yüksek olsaydı, bunun eserlerini gördük. Bir memlekette san'at, memleketin umumi vaziyetiyle birlikte yükselir veya alçalır. Umumi kültürümüzün yüksek olduğu zamanlarda, san'atımız de yükseltmiştir. Mesela, Kanuni Sultan Süleyman devrinin eserlerinde yüksek bir san'at kültürünün izleri görünür.

Abdülmecit, Abdülaziz devrinde ise san'atta, memlekette dejeneransın kötü lekeleri göze çarpar. Meşrutiyet devrinde, memlekette Türkçülüğe doğru bir cereyan uyanmıştı. Ve bu cereyan, Osmanlılık damgasından kurtulamadığı için san'at te, "Türk Mimarisi" adı ile, acayıp bir şekil aldı.

Şimdi yepyeni bir devirdeyiz, kuvvetli devir, kuvvetli san'ati yavaş yavaş doğuracaktır. San'at ay gibi, güneş gibi muayyen bir zamanda ve muayyen bir yerde doğmaz a? Onu bittabi muhitin doğurması ve beslemesi lazımdır!

Mimar Abdullah Ziya

-Köhne İstanbul'dan kurtuluyoruz...-

Belediye imar faaliyetine başladi!..

Ramiz Gökçe, Karikatür, 6 Ekim 1938, S. 145

14 İkincikanun 1936

İnşaatımızdaki Zevksızlık!

İstanbulu çirkinleştiren mimarideki büyük zevksızlıktır.

Bir arkadaşımın söylediğgi gibi, İstanbulda güzel namına ne varsa Halikin, çirkin ne varsa mahlukun eseridir!

Yedikule Nalıncı Çıkmazi,
8 Numaralı hane,
Kudret

14 İkincikanun 1936

Mimarlarla İtibar Gösterilmiyor!

Maalesef inşaatımızdaki zevksızlık ilk bakışta göze çarpacak kadar şümüllüdür. Bunun sebebi, mimarlara kafi derecede itibar gösterilmemesi ve inşaatın alaydan yetişme kalfalar eline bırağılmasıdır!

Şiller: "İnsanların zevkini yükseltten san'atler, hürriyetten gıda alarak inkişaf eder!" demiş. İnşaatımızın bugünkü hali, Şillerin bu vecizesini fili bir tekzibe uğratmaktadır. İnşaat, mura-kabe altına alınmadıkça, yani bu isteki geniş hürriyet, icap eden şekilde kısılmadıkça, zevkimizi yükseltten, zevkimizi okşayan san'at eserlerini mahrum kalacağız demektir!

Üsküdar, Bağlarbaşı,
Yedekçi Sokağı 23 numaralı hane
Şahap

Önce Hayatı İntizama Koymalı

Mezarlık mezarlık deniliyor. Ayol biz yaşarken bile yolumuzu, evimizi, sokağımızı bir intizama koyamadık. Değil ki, öldükten sonra mezarlарımız derli toplu olsun. Bence bu bahsi kapayalım. Evvela, hergün içine girdiğimiz evleri, üzerinde gezdiğimiz yolları, caddeleri bir yola koyalım ki, ölürken rahat bir döşek düşünelim.

Eminönü Taşhan No.3 te
Hüsünü Atalay

TAN **Okuyucu Mektupları**

26.1.1936

Paralı Saatler Ne Zaman Ayarlanacak?

“Elektrik şirketi abonelerine iki türlü saat vermiştir.

1 – Yalnız istihlak edilen kilovati kaydeder. Ay sonunda memuru gelir, hesap eder ve ne kadar sarfiyat varsa fatura vererek parasını alır.

2 – Paralı saat, bu saatin üzerinde bir delik vardır. O delikten atılan 10 kuruş vasıtasiyle cereyan peşinen tediye edilerek temin olunur.

Paralı saatler, konulduğu zamanki fiata göre bir defa ayar edilmiş ve bu güne kadar o vaziyette kalmıştır. Diğer saatlerle kilovati 14 kuruştan hesap edildiği halde, bu saatlerle müşteriler da-

ima fazla para ödemektedir. Şirketin memur göndererek bu saatleri, kilovat fiyatındaki değişikliğe göre ayar ettirmesi veya bir başka hal çaresi lazım gelmez mi?”

(İmza Mahfuzdur)

TAN: Okuyucumuzun şikayetü haklı ve yerinde olmak lazım gelir. Bu hususta elektrik şirketinin ve şirketler başkomiserliğinin dikkat nazarını çekeriz.

CUMHURİYET HALK SÜTUNU

14 Mayıs 1936

Zilli Satıcılar

Tekirdağında, isim ve adres neşretmemizi istemeyen küçük esnaftan bir okuyucu;

Tekirdağ Belediyesi bilaistisna hiç bir satıcı bağırmayacak, eline bir zil alıp müsteriyi ikaz edecek yolunda bir emir verdi. Bunun üzerine esnaf ta kesenin müsaadesine göre kimi bir zil, kimi bir koyun çngırığı ve kimi de boş konserveye veya reçel teneke kutularından bir şeyle yapıp çnlatmaya veya tangırdatmaya başladı. Şehirdeki gürültünün önüne geçmek için bu emri verenlerin herhalde kulakları tıkanmış olacak ki, şimdiki türlü türlü akordsuz, kulakları tırmalayıp kafaları adamaklı şışiren tangırtı ve patırdayı duymuyorlar. İnsanın bu zil, çngırak, teneke seslerini duyup “Deccalin Eşeğini” hatırlaması elden gelmiyor. Böyle manasız gürültülere sebebiyet veren böyle bir emir yerine, sabahın filan saatinden evvel ve akşamın filan saatinden sonra bağırarak sokaklarda mal satmak yasaktır dense daha iyi olmaz mı?

Esasen burada gündüzleri merkep anıtlarından seyyar satıcıların bağırdığı bile duyulmaz. Çünkü ahalinin yüzde sekseni zürradır ve hepsinin en aşağı ikişer merkebi vardır.

Bu emir yüzünden satışlar yarıya düştü. Çünkü birşeye ihti-yacı olanlar, zil ve çingırak seslerinden, kutu veya teneke tangır-tılarından hangi saticının geçtiğini anlayamadıkları için işlerini yarım bırakıp pencereden bakıyorlar.

Birkaç defa, verilen emrin gürültüyü hiç bir surette azaltmadığını bundan başka kazançlarımıza kesad geldiğini, müsterile-ri de yok yere yorduğumuzu makamı aidine gidip anlatmak is-te dim. Fakat emri kendilerinin verdigini hatırlayarak vazgeçtim.

Şikayetimi dercedip makamı aidinin dikkat nazarlarını ce-kerek başka bir hal sureti bulmalarını temin ediniz.

**CUMHURİYET
Halk Sütunu**

25 Mayıs 1936

Edremit Köylülerinin Şikayeti

Edremit'in Şekveren Köyü Muhtarı İsmail Akın;

Edremit'in civarında 150 evli ve 400'den fazla nüfuzlu Bos-tancı Köyü, 250 evli ve 700'den fazla nüfuzlu bizim köy ile Biller ve Camcı Köyleri vardır. Bu son iki köyün nüfuzları da beş yüz-den fazladır.

Çok eski zamanlarda Ümmehan Ayşe Kadın namile hayır sahibi bir hatun yirmi kilometredeki Atkayası namı diğeri Ebek dağı eteklerinden bu dört köye su getirmiştir. Edremit Belediyesi şehir için su ararken buna göz koymuştur. Biz dört köyün ahalisi şiddetle bu teşebbüse mümınaat ederek kanuni yollardan yürü-dük. Ve temyiz mahkemesinden lehimize karar aldık.

Edremit Belediyei şimdi tekrar faaliyete geçerek bu suyu al-mak istiyor. Bunun için yüksek makamların dikkati nazarlarını çekmenizi köyün halkı namına istirham ederim.

– Ulan kerata, sen pencerede oturan bizim hanuma
terbiyesiz terbiyesiz işaretler ediyormuşsun...

– Vallaha fena maksatla değil beyefendi...

Bağırı bağıra mal satmak yasak da, salatalık lâzım mı diye sordum!

Ramiz Gökçe, Akbaba, 1934, S. 25

22 Haziran 1936

Belediyenin Nazarı Dikkatine

Sirkeci'de Komisyoncu K.Aydın imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki;

"Sirkeci'deki araba vapuru iskelesinin civarındaki umumi hela sıcakların fazlalAŞması ile etrafa tahammül edilmez kokular neşretmeye başlamıştır. Şehrin orta yerindeki bu biçimsiz halin ortadan kaldırılmasını değerli belediye reisimizden rica ederim."

TAN
Okuyucu Mektupları

6.1.1937

Niksarda Kahvelerin Kapanma Saatleri ve Oyun Kağıtları

Niksarda memur ve müsdahtemlerin devam ettiği kahve sahibi Hakkı'dan aldığımız şikayette:

"-Memleketimizin birçok yerlerinde kahvehanelerin muayyen saatlerde kapatılmasına ve kağıt oyunlarının kaldırılmasına karar verildiğini gazetelerden okudum. Kazancını bu işlerden temin eden bir adam olduğum halde, bu kararlardaki isabeti itiraf ediyorum. Bu memnuniyet ve itirafımın sebepleri var. Kahvehanemi, müşterilerimizin arzusuna göre kapatıyorum. Müşteri adedi gece sonlarına doğru üçe beşe düşüyor. Bu kadar az müşterinin istirahatını temin eden tenvirat ve teshinattan tasarruf etmek mecburiyetinde kalıyorum. Bu mecburiyet te müşterilerin sıhhati üzerinde fena tesir bırakıyor. Oyun kağıtları hem pahalı olduğu, hem kazanç temin etmediği için bunların artık tutulacak halleri kalmadığı halde yenisini alamıyorum. Bize sıhhi yolları gösteren ve hayatımıza intizam veren hareketleri daima hükümetten bekleyenlerdenim. Kasabamız alakadar memurlarının bu hususta faaliyete geçmelerini herkes gibi ben de bekliyorum."

Parmakları Tükürüklemek Yasak Edilmeli

“Tr.Can” imzasiyle bize mektup gönderen bir kariimiz, firinci-
ların ekmekleri sardıkları kağıdı almak için tükürüklediklerini
yazarak bunun men’ini istiyen diğer bir kariimizi pek haklı bu-
luyor ve:

“Sadece firincılar mı? bakkaldan peynir alırsınız; bakkal ka-
ğıdı kolayca koparmak için hemen elini ağızına götürür. Çaycı,
kese kağıdını almak için aynı şeyi yapar. Şekerci, külah yapmak
için parmağını tükürüklemekle işe başlar. Yağçı kahvaltılık ola-
rak aldığınız tereyağını sardığı kağıdı koparmak için parmağı-
nı tükürükler.

Velhasıl kesekağısına konulacak veya kağıda sarılacak her
sey için esnaf parmağını tükürüklemekle işe başlar. Beledi-
ye memurları alışkanlıktan mütevelliit müsamahayı bırakmalı,
amirleri de hükümetmeli, esnafın parmağını tükürükle islatması-
nın önüne geçilmelidir.”

TAN Kariimizin çok hakkı var. Mesele umumi sıhhat me-
selesidir. Esnafi bu adetinden vazgeçirmek için icabında şiddetli
cezalar bile koymalıdır.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

20 İkincikanun 1937

D.D.Yolları Avrupa Hattı Direktörlüğünden Bir Mektup

Bakırköyünde, Bağlarbaşında Rüzgarlıbahçe Sokak 4 Numarada İhsan ve arkadaşı Yeşilköylü Hakkı, matbaamıza Gelerek D.D.Yolları Avrupa Hattı Direktörlüğünden şu ricada bulundular:

“Şark Demiryolları İdaresi zamanında birçok defalar şikayet ettik. Trenlerinizde üçüncü mevkiler kaloriferlerle ısıtılmıyor dedik. Aldıran olmadı. Yeni idareden rica ederiz. Üçüncü mevki ile seyahat edenlerin de diğer mevki yolcuları gibi kaloriferle ısıtımaları temin edilsin.

29 İkincikanun 1937

Belediye Reisliği ile Evkaf İdaresinden Bir Rica

Balıkpazar Maksudiye hanında zahire tüccarı Avni Akdoğan imzası ile aldığımız mektupta deniliyor ki:

“Galiba, galiba değil muhakkak. 4. Vakıf hanının saçakları çok bozulmuş. Yağmurlu zamanlarda bu binanın damına toplanan suların hemen hepsi oluk oluk caddeye akıyor. Suların yüksekten yere çarpması kaldırımı bozmuş ve çukurlar peydā etmiştir. İstanbul'un en işlek caddelerinden birinde halkın rahatını bozan bu vaziyetin islah edilmesini bir an evvel Belediye Reisliği ile Evkaf İdaresinden rica ederim.”

**ANADOLU
Halkla Başbaşa**

5 Teşrinisani 1937

Odun, Kömür İçin Ne Gibi Tedbirler Alındı?

Anadolu Gazetesi Müdürlüğüne:

Kış geldi. Fakir halkın en büyük ihtiyacı olan odun kömürü için alınmış hiçbir tedbir yok. Üç beş kömürcünün fırsatından istifadeye kalkışması senelerden beri görülebilen işlerdendir. Geçen sene tozu toprağı sekiz, on kuruşa almak mecburiyetinde kaldık. Bu sene de aynı vaziyete düşeceğiz. Hayat mücadeleşi içinde eziyen biz fakirlerin üç beş kömürcünün intifaiına feda edilmekliğimiz hakka, insafa siğar mı?

Saygılarımızla
Ahmet Sesli

DALDAN DALA

Bu bölümde, belli bir düzen gözetilmeksızın, çeşitli konulardaki okur mektupları sunulmaktadır. Böylece, bir dönemin her alanındaki yaklaşımlarından örnekler verilmektedir. Kimileri günlük yaşamda çok sık rastlanabilen olaylarla ilgili olabilmektedir. Örneğin imza yerine geçen mührünü, eşyalarını, yakınlarını, hasta eşegini yitirenlerin, şapkalarını karıştıranların duyuruları, yiğirdiklerine, sevdiklerine kavuşanların teşekkürleri birer içtenlik belgesi olarak seçkimizde yer aldı.

Bir kısmı da kolay kolay benzerlerine rastlanılmayacak kadar şaşırtıcı, grafiti tadındaki mektuplar... İstanbul Belediyesi'nin 1929 yılında kargalara savaş açtığını okur mektuplarından öğreniyoruz. Surların dışında oturanlar, kargaları öldürmekle yükümlü tutuluyorlar. Avdan boş dönenler ise 3 lira ceza ödeyecekler. Kargalar da akıllı yaratıklar. Başlarına gelecekleri sezince, surlarda tüneyip vurulmayı bekleyecek yerde, kente dağılıp tüm parkları mesken tutuyorlar. O gün bu gün Ayasofya, Sirkeci, Çarşıkapı, Fatih'teki binlerce ağaç artık kargalara mesken olmuş. İşin ilginç yanı, karga öldürdükleri için ödüllendirilen avcı da yok...

“İdarehanelerine her gün kıyamet kadar mektup geldiğinden” söz eden gazetelerin de kimi okurlarından yakınları vardı. “Beni sınırlendiren bu mektuplardan bazlarının postaya pulsuz verilmesi, posta parasının gazete idaresinden istenmemisidir. Hem dert dinle, hem de üstüne para ver!” diyordu, *Son Posta*'nın “Dün ve Bugün” sayfası yönetmeni.

Bursa'nın Rusçuk Mahallesi'nde yeni bulunan Abıhayat, helva kâğıdı üzerine basıldığı için ıslak elle tutulunca eriyip giden balık avı tezkeresi, devletten aldığı aylığı geçimine yetmeyen öğretmenin geceleri keman öğrenmeye çalışması, önlerinden geçip giden trendeki gazete ve mektuplarını alabilmek için en az bir

gün daha bekletilmelerinin nedenini anlayamayan Malatya'nın Doğanşehir Nahiye Müdürü. Ve de bir kasabın mezbahada kesirdiği domuzlar nedeniyle baytarın başına gelenler...

İlginç bir mektup da Bulgaristan'dan. Osmanpazarı'nda, cami avlusundaki bekleme odalarında, Bulgarların da katıldığı içkili, sazlı düğün ziyafeti. Okul müdürü ve Müftü de geceının onur konukları arasında... Güldürü öykülerini aratmayacak daha nice seçenekler.. İzleyelim...

VAKIT
Vaktin Akıl Hocası

18 Kanunuevvel 1928

Sayısız Komşu

N. İmzalı bir mektuptan:

"Bir eski evin birinci katında oturuyorum. İkinci katta bir ilkmektep muallimi oturuyor. Muallim kırk yaşlarında namuslu, iyi bir adam. Fakat son günlerde keman öğrenmek merakına düştü. Gecenin ikisine kadar tepemde keman meşkediyor.

Bir kaç gece uykusuz kaldıktan sonra kendisine müracaat ettim:

'Kemanınızı ya gündüzleri, yahut geceleri herkes yatmadan çalın. Fena halde rahatsız oluyoruz.' Dedim

Şu cevabı verdi:

'-Mektep hocalığı hem geçindirmiyor, hem de insanı fazla yoruyor. Yakında meslek değiştirmeye karar verdim. Onun için geceleri en aşağı üç saat eksersiz yapmağa mecburum. Sizin rathanız için kendi hayat ve istikbalimi feda edemem.'

Ev emvali metrukeden olduğu için ev sahibinden medet yok. Başka bir eve taşınmağa da param müsait değil. Acaba mahkemeye müracaat etsem mi?"

CEVAP: Şikayetiniz çok haklıdır. Fena bir keman dinlemek dayak yemekten daha zahmetlidir. Mahkemeye gitmenize tarafтар değilim. Davayı kazansanız bile o vakite kadar en aşağı altı ay geçer. Buna sayısızca aynı silahla, yani sayısızlıkla mukabele etmeli. Bu suretle hem kemandan kurtulmuş, hem de uykusuz gecelerin intikamını almış olursunuz. Yapacağınız iş gayet basittir. Evinizde elbette eski bir bakır tencere vardır. Bir de çekiç tedarik edersiniz. Muallim Efendi saat ikide yatağa girdiği vakit tencereyi dövmeye başlarsınız. Bakırçılığa ara verdikten sonra, sabahleyin sorarsa, -Mesleğimden memnun değilim bakıcı dükkanı açmağa karar verdim. Boş vakit buldukça ekzersiz yapıyorum.- dersiniz. Öyle sanıyorum bir daha ya kemanını bırakır ya da evi.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

9 Mart 1929

Zayı Mühür

Ayasofyada ikindi namazını kılarken içinde 200 Krş. kadar para bulunan çantamı zayı ettim, tatbik mührüm de beraber kaybolmuştur. Yenisini yaptıracağım.

Adliye levazım anbar Memuru Mustafa
Ef. Zevcesi Zahide

14 Nisan 1929

Değişik Şapkalar

Kadıköy vapurunda meçhul bir zat ile şapkalarımızı değiştirmiştir. Bana isabet eden şapkanın markası (K. S.) dir.

Kadıköy Orman İskelesinde Orman Memuru
Saadettin

14 Nisan 1929

Bilen Var mı?

Kardeşim iki ay evvel halebe gitmek için Haydarpaşadan trene binmişti. Ondan sonra bir haber alamadım. Kendisini bilenlerin malumat vermelerini rica ederim.

Divan Yolunda Garajda Şoför Nedim

Ada vapurunda bir yolculuk!

Cemal Nadir, *Akbaba*, 1938, S. 232

VAKIT
Kari Mektupları

11 Mayıs 1929

Kargalar

‘Şehir haricinde değil, dahilindedir.’

“Gazetenizde sur haricinde oturup da karga öldürmeyenlerden 3 er lira nakdi ceza alındığını okudum. Bu mükellefiyeti ifa etmek üzere ben de üç gün dolaştım; ya kargaya tesadüf edemedim, ve yahut ta kargalar uzaktan bir insan görünce hemen kaçtıklarından bunları vurmak kabil olmadı. Tabii nakdi cezayı ben de vereceğim. Bu satırları yazmaktan maksadım bunu şikayet için değildir; kargaların surlar haricinde görülmemelerinin sebebini izah ve bunların kolaylıkla itlaf çarelerini arzetmektir. Kargalar zeki olduklarından kendilerine açılan bu mücadeleyi hissetmişler, hepsi surların dahiline yani şehir içine dolmuşlardır. Bugün İstanbulun yanın yerlerine, evlerinin damlarına bakınız, hep karga bulutlarile örtülüdür. Hele Ayasofya meydanı, Sirkeci istasyonu, Çarşıkapı civarları ile daha birçok yerdeki ağaçlar binlerce kargalara mesken olmaktadır. Bu saydığım yerlerden geçenler oralarda karga gübrelerini görürler. Acaba bu muzur hayvanlar geceleri ağaçlarda tünerken (halk haberdar edilmek şartile) bir kaç Belediye memuru tarafından atılacak çiftekerle öldürülemezler mi?”

Bakırköy Askeri mütekait
H.Hüsni

13 Ağustos 1929

Açlık Rekoruna Talip!

Günde dört çay, dört de kahve ve bir paket de sigara, miktarı kafi iyi su dahil olmak üzere 15 gün müddetle açlık müsabakasına varım.

Çemberlitaş karşısında
Süriye kırathanesinde
“A” harfi ile müracaat.

CUMHURİYET
Halk Sütunu

7 Şubat 1930

Yangın Levhaları

Polis merkezlerindeki yangın levhalarına yazılan yangın ilanları bazı defa yangın söndükten sonra silinmiyor ve bu yangın yeri ile alakadar olanları telaşa düşürüyor. Nazarı dikkatinizi celbederiz.

Bir Kari

SON POSTA
Kari Gözile Gördüklerimiz

2 Kanunuevvel 1930

Bir Meczube Dair

Galata, yağkapanında esnaf kahvelerine müdavim bir deli vardır ki: ismi Aşık Cemaldır. Kağıt oyunlarında herkesin lokumlarını yemekte ve kendisini dışarıya çıkarmak istiyenlere tecavüz etmektedir. Kendisini kaç defalar zabıtaya haber verdikse de nazarı dikkate alınmadı. Bir çok kahvehaneler içeriye girmemesi için kapıya adam dikmektedirler. Müteaddit defalar timarhaneye gitrip olmuş olan bu adam hakkında makamı aidinin nazarı dikkatini celbetmenizi selameti umumiye namına rica ederim efendim.

Karilerinizden
Y.Zeki

SON POSTA: Bu adam mecnun ise tehlikeli değildir. Kahvelerde halkı rahatsız etmemesi için o müesseseler tedbirler almmalıdır. Fakat zararı dokunmamış bu adamı hürriyetinden mahrum etmek te belki hastalığını büsbütün arttırmır.

14 Kanunusani 1931

Bir Elmas İğne Bulundu

Kanunuevvelin (30) uncu Salı günü Süleymaniye Bozdoğan ke-
meri civarında bir elmas iğne bulunmuştur. Sahibinin bulan za-
tin adresini öğrenmek üzere matbaamıza müracaatı...

***YENİ ASIR
Bir Tavzih***

18 Kaununisani 1931

Domuz Meselesi

16.1.1931 tarihli gazetenizin, ikinci sahifesinin üçüncü sütununda (Suistimal Varmıdır) serlevhası altında yazılan yazı hilafı ha-
kikattir.

Asıl mes'ele 928 senesinde mezkur kasabın İzmir'de kestiği domuzlar için alınmakta olan kırkbeşer kuruş ücreti zephiyeden dört adedinin yekunu olan yüz seksen kuruşu güya zimmetimi-ze geçirdiğimiz hakkındadır. Bu isnat yalnız kasabın defterinde görülen dört domuzun fazlalığına istinaden yapılmaktadır. İstanbuldan gelme domuz mes'lesi yoktur. Keyfiyet istintakta so-
rulan sual ve verilen cevabın tetkikile daha iyi anlaşılır. Suite-
fehhümü mucip olacak neşriyatınızın tashihi zımnında işbu kış-
mın çıkacak nüshanzda neşrin rica ve bilvesile arzı hürmet ey-
lerim efendim.

Mezbaha Baytarı
Cemil

**ANADOLU
Kari Sütunu**

12 Mart 1931

Teşekkür

"Köyümüzde Balkan muhacirlerine ve hassaten şehit ailelerine arazi tevzi etmek suretile hepimizi istihsal ve refah sahasına sokan Manisanın muhterem ve Alicenap Valisi Fuat Beyefendiye karşı kalplerimizden doğan minnet ve şükran duygularımızın takdimine kıymetli Anadolumuzu tavsif ederim.

Manisanın Muradiye köyündeki Balkan mübadilleri namına

Abdullah Çavuş."

Kari Mektupları

19 Nisan 1931

Gaip Aranıyor

Bir karımızdan dün şu mektubu aldık:

"Kalpak Mustafa, Kalpak Ahmedî arıyor. Sekiz senedir ga-
iptir. Nerede olduğunu bilenlerin aşağıdaki adrese bildirmeleri
insaniyet namına rica olunur."

Karasinanlı Kalpak Ahmet

HİZMET

20 Nisan 1931

Bir Teşekkür

Halkın sesi gazetesi mesul müdürü bulduğum bir zamanda Urla Dispanser tabibi İhsan beyi alakadar edecek ve şahsiyeti ile mesleğini rencide edecek bir yazışan dolayı İhsan bey tarafından mezkur gazete aleyhine neşren hakaret davası açılmıştı. İzmir Sulh Ceza Mahkemesinin dünkü duruşmasında İhsan bey sırı şahsıma olan muhabbeti dolayısıyle davadan vaz geçmek gibi alicenabane bir harekette bulunmuşlar ve beni kendilerine karşı ebedi minnet ve şükranla karşılamaya sevketmişlerdir. Esasen şahsi ve mesleği yüksekliklerine meftun olduğum muhbir terem doktora alenen teşekkür ederim.

Avukat Ömer Fuat

ANADOLU Kari Sütunu

25 Haziran 1931

Bir İzah

Bazı kimselerin şerikim veya katibim olduğunu ifade ederek namıma kendilerile müştereken vekaletname tanzim ettirdiklerine ve iş tekabül eylediklerine muttali oldum.

Yalnız çalışmakta bulduğumu, şerikim veya iş kabul etmeğe selahiyattar katibim bulunmadığını beyana zaruret hissediyorum. Keyfiyetin muhterem gazetenizde neşrini hürmetle-rimle rica ederim efendim.

Avukat Şeref Kazım

MİLLİYET
Kari Sütunu

26 Temmuz 1931

Teşekkür

“Validemin otomobilde unuttuğu bavulu on iki saat içinde bulup bize teslim eden seyrüsefer memurluğuna alenen beyanı teşekkür ederim.

Elif Naci”

HİZMET
Halkın Dilekleri Fikirleri

5 Kanunusani 1932

Dilenci Değil Aile Reisidir

Efendim

Vazifelerini bilmeyen bazı belediye memurlarının başıma çikardıkları bir hadiseyi üç gün işimden kalarak ve mütemadiyen uğraşmakla izale edebildim. Mes'ele şudur: Pederim Cuma günü çarşıya çıkıyor, kendisinin ihtiyarca ve zavallı vaziyetini gören belediyenin bazı faal (!) memurları hemen pederimin bir dilenci olabileceğine hükmederek haysiyetşiken bir halde kendisini cenaze arabasına bindirip Darülacezeye sevk ediyorlar. Pederim dilenci olmadığını isbata çalışıyor ve üstelik yalancı mevkiiine de geçiriliyor. Cumadan bugüne kadar işimden kalarak kendisini kurtarabildim. Sokaklarda alenen avuç açıp dilenenleri görmiyerek bir aile reisini dilenci diye yakalıyorlar, vazife namına ne kıymettar (!) bir iş görmüşler!...Ailemizin üç gün çektiği man-

vi ızdırabı takdir etmek kolay değildir. Ayrıca gördüğüm maddi zararlar da var. İşittiğime göre pederimle beraber baş kaldırım ustası Mehmet ağa da Darülacezeye sevk edilmiştir. Bunlar ne işlerdir efendim, ne işler.

Hizmet müretteplerinden
(ismi mahfuzdur)

10 Mayıs 1932

Fena Bir Vaziyet

Muhterem efendim,

Öteden beri dürüst hareketini beğendiğim Hizmet'imize son günlerde -daha emin bir şekilde hergün okuyabilmek için- abone oldum. İlk günlerde birkaç nüsha muntazaman geldi. Sonraları iş birdenbire değişti. Köyümüze diğer Hizmet abonmanlarının gazeteleri geldiği halde bizimkiler gün aşırı gelmeye başladı. İlk defalarda matbaada intizamsızlık olduğunu zannettim. Bir gün, gelmiyen gazeteler ansızın çığa geldiler. Merak ettim. İki tahkik ettim. Mes'ele anlaşıldı. Muharrir bey bilmem buraları teşrif ettiniz mi? Köyümüz Kirkağaca üç kilometre mesafede dörtyüz elli haneli büyük -daha doğrusu- kazanın biricik nahiyesinden de büyük bir köydür. Postanenin alt katında memurların göremeyeceği bir mahalle olan dolabın kilidi ve sahibi de yok. Bazı açık göz şehirliler bizim -lateşbih- posta kutusuna musallat olmuşlar. Gazeteleri alıp gidiyorlar. İçlerinden insafları okuduktan üç gün sonra gazeteleri getirip bırakıyorlarmiş. İyi amma, bununla alakadar olacak mes'ul bir memur yok mu? Eğer yoksa o kutu müsveddesine bir kilit atıp asılamaz mı? Giden köylüler anahtarını memurdan alarak dolabı açıp gazete ve mektuplarını getirseler acaba memur beyler rahatsız mı olurlar? Çok rica ederim gazetenizde bir satırcık olsun bu derdimizi yazınız, kim bilir belki bir tesiri olur. Hürmetler efendim.

Bakırköyde Şarapçioğlu Halil İbrahim

CUMHURİYET Halk Sütunu

4 Kanunuevvel 1932

Rusçuk Mahallesindeki Abihayat

Bursa muhabirimiz, Bursada yeni bir su bulunduğunu ve halkın bu suya 'Abihayat' ismini verdığını ve herkesin bu suyu kapışa kapışa içmekte olduğunu bildirmiştir.

Bursanın Rusçuk mahallesinden Marangoz İsmail Usta bize gönderdiği bir mektupta 'Abihayat' in kendi bahçesinde bulunduğu, bunu bostanları sulamak üzere kullandığını, halkın da bu sudan istifade ettiğini ve kimseden su parası almadığını bildirmektedir.

CUMHURİYET HABERLER

5 Kanunuevvel 1932

Bursa / (Hu – Mu)

Abihayat değişilmiş.

Bursada bulunan su faydalı çıkmadı.

Ve bu evsafi, kimyeviye bakteriyoloji tahlilinin dahi iyi bir netice vermiyeceğini göstermektedir.

Musa

CUMHURİYET
Halk Sütunu

15 Kanunuevvel 1932

Kargalar

Gene Fatih semti halkı, parkın önündeki caddede bulunan ağaçlarla akşamları binlerce karganın hücum etmesinden, berbat feryatlar ile bütün havaliyi rahatsız ettilerinden müştakidirlер. Bu yüzden akşamları ve sabahları civar evlerde rahat oturmak, uyumak imkanı kalmamıştır. Alakadarların nazarı dikkatini celbederiz.

SON POSTA
Kari Mektupları

22 Kanunusani 1933

Eroinle Mücadele

Birkaç gün evvelki "Son Posta"da İstanbul zabıtاسının kokain ve eroin iptilasına karşı sıkı bir mücadele açtığını okudum ve bu mücadele neticesi olarak bazı kokain kaçakçılarının ortaya çıkışına dair havadisler gördüm. Polisin bu mücadelesi beni çok memnun etti. Ben eski bir kokain müptelasıyım. Bir aralık bu zehirin uzun müddet esiri oldum. Fakat sonraları ölüm tehlikele-ri geçirdiğim için doktorların israr ve tehditleri sayesinde bugün bu zehirden temamen kurtulmuş bir vaziyetteyim. Bunun içindir ki ufak bir yardımım olur diye birkaç satır karalamiya lüzum gördüm. Her nedense bir takım gençler bugün eroin kullanmaya karşı inhimak gösteriyorlar. Bunları bir felaket uçurumundan kurtarmak için yalnız polisin mücadelesi kafi gelmez. Hilalih-mer ve Yeşil hilal gibi cemiyetler de meseleye geneligi bu zehir-

den kurtarmak için gayret göstermelidirler. Hatta iktidarım olsa kokain mücadelesi için bir mecmua çıkarırdım. Fakat ne yapayım ki bugün kendimi geçindirmek hususunda bile müşkülat çekiyorum.

Nişantaşı: A.E.

AKŞAM Kari Mektupları

29 Kanunusani 1933

Karga Vurmak İstiyorum Fakat..

Gazeteler her vurulan kargaya belediyenin 25 kuruş verdienenini yazıyorlar. Bu havadisi okuyunca memnun oldum. Avcı olmak münasebetile bu işten istifade edebileceğimi düşündüm ve hemen doğruca Beyoğlu belediyesine gittim. Belediye odacalarından birine sordum, böyle bir işten haberi olmadığını söyledi ve muhasebeci beye sormamı bildirdi. Muhasebeci beye sordum.

Belediye o kadar zengin değildir? cevabını aldım.

Karga vurmak ve bu suretle para kazanmak istiyorum.

Vurdüğüm kargaları acaba belediye reisi Muhittin beye mi götüreyim?

**SON POSTA
Halkın Sesi**

31 Kanunusani 1933

Seyyahlar Azaldı

Üç sene evvel limanımıza 60 seyyah gemisi gelmişti. Geçen sene 12 ye ind, bu sene gelecek vapurların adedi daha azmiş. Gelen seyyahlar memleketimizden alış veriş ettikleri için para bırakıyor dolayısıle iktisadiyatımıza yardım etmiş oluyorlardı. Hala bizi poturlu şalvarlı yatağanlı zannedenler de vardır. Bunlar memleketimizi tamamen garp cehresi ile görecekleri için ayrıca bir propaganda vasıtası olurdu. Seyyah celbi için ne yapmak lazımsa yapılmalıdır.

Cemal
Hırkaişerif Akseki Mahallesi 34

**SON POSTA
Kari Mektupları**

2 Şubat 1933

Ramazan Davulu

Ramazan davulu için burada halktan para toplanmaktadır. Bir davul azami beş altı liraya alınabilir. Halbuki her evden 20-30 kuruş alınmıştır ve bu paranın yekünü ikiyüz liraya yakındır. Acaba davul çok mu bahaliya alınmıştır.

Feriköy Paşa mahallesi: Bursalı İsmail

Yeni Türkiye'den ayrılan seyyahlar:

— Unutturma, memlekete döner dönmez ilk işimiz,
Piyer Loti'nin kitaplarını yakmak olsun!

Cemal Nadir, Karikatür Albümü II, 1939

**SON POSTA
Halkın Sesi**

8 SUBAT 1933

Ankara ile İstanbul arasında tayyare seferleri yapılması:

Yakında İstanbul'la Ankara arasında hava postaları başlıyor-
muş. Ankara ile Diyaribekir arasında da posta tayyaresi işleti-
lecekmiş. Bu haberden memnun olmamak mümkün müdür? Fa-
kat bu seferler şimdilik yalnız posta nakliyatına mahsus olacak-
mış. Sivil Tayyarecilik Kanunu çıktıktan sonra yolcu seferleri de
başlıယacakmiş. Memlekette ümmilikle, cehaletla mücadele edi-
yoruz. Tayyare de cehli ve ümmiliği izale edecek olan gazetele-
rin ve kitapların naklinde yegane vasıtadır. Türkiyede her vatan-
daş gazetesini günü gününe takip edebilmelidir. Pek yakında in-
şallah bu da olacaktır.

Necmi: Sultanahmet 34

CUMHURİYET

20 Şubat 1933

Doğru Değil mi?

Karilerimizden Alaettin beyin mektubundan anladığımıza
göre:

Alaettin Bey bir sabah vapura geç kalmış. Tam nefes nefese
iskeleye geldiği zaman vapur kalkmak üzere imiş. Karımız bilet
almak için geçireceği bir iki dakikanın kendisine belki teahhuru
mucip olacağını düşünmüş ve vapura biletsiz girmeye karar ver-
miş. İçeride bilet sorulacağı zaman lazım gelen cezayı tabii vere-

cek. Fakat tam vapura binerken bir takım memur efendiler “eski Köprü tâhsildarlarının huşunetile” yakasına yapışmışlar.

Biletiniz ?

Beyim ben memurum bu saatte İstanbul'a inmem lazımdır. Vapura gireyim icap eden cezayı veririm.

Olurdu olmazdı, diğer müşterilerin ısrar ile neticede Alaettin Bey vapura alınmış. Fakat bu yüzden vapur mutat saatten on dakika geç hareket etmiş. Alaettin Bey 5 kuruş yerine 15 kuruş verecektir. Bu suretle şirket 10 kuruş fazla para almış olacaktır. Müşteri bu fedakarlığa hazır olduktan sonra şirket memurlarının bu hareketi fazla işgüzarlıktır diyoruz.

AKŞAM GAZETESİ

12 Mart 1933

Çabukluk Lazım

Posta idaresi ahiren, gazete ve mektupların teslimi ve teselli mü usulünü değiştirdiğinden saat 9'da aldığımız mektup ve gazeteleri şimdi saat 17'de alıyoruz! 8 saat tehir pek çoktur. Merciinin nazarı dikkatini celbetmenizi rica ederim.

Etimesgut – Lütfi

**SON POSTA
Kari Mektupları**

18 Mart 1933

Viyana'daki Kafa Kimin Kafasıdır?

Viyana müzesinde öteden beri teşhir olunan kafa kat'iyen kara Mustafa paşanın kafası değildir, çünkü kalemburg ve viyana hizmetinden sonra prens ojenin taarruzundan Budini dahi kurtaramayan kara Mustafa paşa daha evvelce harp meclisinde Ef-lak Buğdan beyi ve Kırım hanıyla birlikte şekli taarruza muhalif olan Budin valisi uzun İbrahim paşanın boynunu vurdurmuştu. Kafa bu uzun İbrahim paşanın kafasıdır. Münhezimen Belgratta geldiği zaman kendi boynu dahi vurulan kara Mustafa paşanın kellesi Edirnede padişaha getirilmiş ve Edirnede Sarıcapaşa medresesi karşısındaki kabristana defnolunmuştur. Kabristanda kara Mustafa paşa namına yazılı taş hala durmaktadır.

Binaenaleyh asırlardan beri Viyana müzesine fuzuli bir şeref veren bu sahte kafanın bir an evvel tarih encümeni tarafından hüviyetinin meydana çıkarılması lazımdır.

Kula: Kızanlıklı Sipahi Zade Hakkı

18 Mart 1933

Vapur Neden Selam Vermedi?

Bir Türk şirketi tarafından yeni alınan Sami vapuru Mürefteye geldiği zaman tesadüf ettiği Antalya vapurunu üç düdük çalmak suretile selamlamış, fakat Antalya buna mukabele etmemiştir. Bu hadise yolcuları çok müteessim etmiştir.

Mühendis M.
Eminönü Balıkpazarı

MİLLİYET

Kari Şikayetleri

29 Teşrinisani 1933

Av ve Balık Ruhsatiyeleri *Helva Kağıdına Basılmamalı*

Karilerimizden bir zat bize pek haklı bulduğumuz şu mektubu yazıyor:

“Balıkçılar ve avcılar bir sene avlanmak için 125 kuruş mukabilinde bir ruhsat tezkeresi alırlar. Geçende bir akşam Boğazda balık tutarken bir motör geldi. Ortalığı bir hayli karıştırdıktan sonra bir iki tezkeresiz balıkçıyı tuttu götürdü. Bana gelip sormadı. Sorsayıdı tezkeremi göstermek imkanı olmuyacaktı. Çünkü balık tutanlar bilirler ki, o esnada insanın eli berbat bir halde kırılır. Bu ruhsatiyeler ise helva kağıdı üzerine basılmış uzun bir şeydir. İnsan üstünün başına kirlenmesini göze alsa bile bir kere yaş ve balıklı el ile tutulan bu tezkerede artık hayır kalmaz, bir ikinci yoklamada da parça parça olur.

Madem ki; bu tezkereler, balık gibi, av gibi ıslak ve fena havalı şartlar altında yoklanmaya mahsustur. Bunları birer karton üzerine bastırmak, hatta beş on kuruş fazla verenlere birer serifof kılıf içine koymak mümkün olmaz mı?..O zaman herkes bunları paltosunun müşambasının cebine koyar ve aradığı zaman kolaylıkla çıkarıp gösterir.”

VAKIT Okuyucularından

6 Şubat 1934

Andirin Hekim İstiyor!

Andirinden yazılıyor:

“On altı bin nüfuslu Andirin kazası doktorsuz ve eczahanesizdir. Otomobil de gelmediğinden hariçten de doktor gelmez. Teşhisler, tedaviler, raporlar bir sıhhat memuruna kalmıştır. İnsaf ve merhamet.,,

Hurşit

VAKIT: Memlekete çok faydalı işler gören Sıhhiye Vekaletinin bu şikayet üzerine tetkikat yaptıracağına kaniiz.

CUMHURİYET Halk Sütunu

22 Nisan 1934

Himayeieftal Cemiyetinin Teşekküri

Himayeieftal cemiyeti İstanbul merkezinden:

“Bu sefer keşide olunan Tayyare Piyangosunun büyük ikramiyesi olan 200 bin lirayı kazananlardan, İstanbul Mütdeiumumiliği İlamat dairesi katiplerinden Hüseyin Şakir Bey kendisine isabet eden hisseden cemiyetimize yirmibeş lira teberru eylemiştir. Şükranla ilan olunur.”

SON POSTA

3 Birinci Teşrin 1934

Halkın Sesi Belediyeden Beklenilen Faydalı İşler Hakkında:

Tenkit yapmak çok kolaydır. Çünkü dilin kemiği yok her tarafa döner. Tenkit edilen şeyin tatbik kabiliyeti olup olmadığını da söylemek lazımdır. Paris şehrinde yollar her gün fırçalı otomobilere yıkanır. Şehrin en ücra yerlerinde bile elektrik, su ve temizlik var. Yollar gıcırlı asfalttır. Sokaklara tükürülmez, dilienci bırakılmaz. "İstanbul belediyesi şehri niçin böyle yapmıyorsa. Biz de böyle bir şehir isteriz." Şeklinde bir tenkit yapılrsa buna herkes güler. Çünkü bu evvela bol para, sonra da bilgi işidir. Aynı zamanda da zaman ister.

Sami
Galata Perşembepazarı 13

TAN Okuyucu Şikayetleri

21 Mayıs 1935

Nikotinsiz Cigara Yapılamaz mı?

Tütün inhisar idaresi, bazı cigaraların "Nikotin"ini alıyor. Cigaralar daha sıhhi bir hale geliyor. Tadı da iyi oluyor. Acaba inhisar idaresi, hepimizin içebileceğimiz nikotini alınmış bir sigara yapamaz mı? Mesela Yenice ve enala nevi cigaralar nikotini alınmış ve alınmamış olarak iki cins yapılmalıdır. İsteyen nikotininden isteyen de nikotinsizden içer, eğer bu ameliyeler çok masrafa mal olmuyorsa, inhisar idaresi bunu temin etmelidir. Günde üç dört paket gibi çok fazla sigara içenler, sıhhatlerini hiç olmazsa biraz korurlar. Çünkü cigaradan vazgeçmek kolay olmuyor, hem de bu, idare için iyi bir şey değil.

Okuyucularınızdan Sedat

CUMHURİYET
Halk Sütunu

26 Haziran 1935

Posta Nakliyatındaki İntizamsızlık

Bilecik gazete bayii M.Hilmiden aldığımız bir mektubda deniliyor ki:

“Üçüncü defa olmak üzere gazete paketleri postadan çıktımadı. Ertesi günü Eskişehirden geri gönderiliyor ve bu surette satışım yarı yarıya oluyor. Posta müdüรümüz bu halleri gördüğü halde bir daha tekerrür etmemesi için icab eden şeyi yapmamı. Bu hususun ehemmiyetle nazari dikkate alınmasını rica ederim.”

26 Haziran 1935

Posta İdaresinin Nazarı Dikkatine

“Vaktile yaptığımız bir müracaat posta idaresince yanlış telakkî edilmiş olmalı ki, o gündenberi gelen mektubları, bilhassa gazeteyi almak için uzun boylu merasime tabi tutuluyoruz. Buraya gelen posta paketleri önumüzden geçerek evvela Malatyaya gitdiyor, oradan da tekrar geriye gönderilerek bizlere dağıtılıyor. Bu pratik bir iş mi?”

Malatya – Fevzipaşa trenyolu üzerinde
Doğanşehir nahiye Müdürü M.Oktay

26 Haziran 1935

Tavşanlı Halkının Şikayeti

Tavşanlıdan imzası bizde mahfuz bir karımızden aldığımız mektubda deniliyor ki:

“Burası 45 bin nufuzlu bir kazadır. Kütahya – Balıkesir hatı üzerindedir. Krom, kömür, kereste çikaran işlek bir yerededir. Tam iki senedir doktorsuz, bir senedir müddeiumumisiz, bir senedir de kaymakamsız yaşıyoruz. Biz insanların bu vaziyetine mukabil hayvanlar mes'uddur. Çünkü kıymetli bir baytarları vardır. Bu üç kişiyi şiddetle aratacak bir hal olmasın diye sabah akşam dua eden pek çok.”

SON POSTA Halkın Sesi

1 İkincikanun 1936

Yeni Yıl Dileği

Azizim bir yıl geçirdik ki sorma! 1935 yılında, dünya 1935 türlü varta atlattı. Uzak Şark ufklarında kanlı bulutlar beliriyor. Habeş çöllerinde kan gövdeyi götürüyor. Çinde isyan, Mısırda ihtilal çıkıyor. Ve ne garip tezattır ki, Habeşistanda bomba, Beyoğlu'nda şampanya patlıyor.

Hülasa azizim, sade bir yıl geçirdik değil, bir yıla girdik ki sorma azizim. Dilerim mevladan ki, bu yıl, insanları ateşe ve kana sürüklüyen ihtaralar durulsun ve cümlemiz rahat soluk alıp buhrandan kurtulalım!

Aksaray, Şehit Refet SokAĞı 19 No.li hane,
Seyfullah

TAN
Okuyucu Mektupları

6.Kanunusani.1936

Himaye-i Hayvanat Cemiyetinin Dikkat Gözüne

Bir okuyucumuz yazıyor:

“İstanbulda ve civarında tek atlı arabalara çok yük yüklen-diği herkesin nazarı dikkatini celbetmektedir.

Yüklenen yük, bir hayvanın çekemeyeceği kadar fazla oluyor. Geçenlerde böyle fazla doldurulmuş bir arabanın atı yere kapanarak, kalkacak hali kalmadığını gözümle gördüm. Bilhas-sa Samatya taraflarında da odun ve kömür yüklü merkeplerin çok eziyet gördüğünü biliyorum. Himayeti Hayvanat Cemiyeti-nin bunları görmesini ve alakadar olmasını diliyorum.

SON POSTA

24 Şubat 1936

Pul Parasını Kim Vermeli?

Gazete idarehanelerine hergün kiyamet kadar mektup gelir. Bunların içinde neler, neler vardır!

Bir kere Tekirdağında bir kari gazeteye gönderdiği mektubunda karısının kendisini bırakıp kaçtığını, buradan buldurup geri göndermemizi bildiriyordu!

Ben bu mektupların içinde bahsedilen münasebetsizliklere kızmam. Çokuna güler geçerim. Beni sınırlendiren bu mektuplardan bazlarının postaya pulsuz verilmesi, posta parasının gazete idaresinden istenmesidir. Hem dert dinle, hem de üstelik para ver!

Hadiselerin bir asır içinde nasıl değişik telakkilere uğradığını göstermek için bu pul meselesi kafidir. Zamanımızda boyle bedeli kendi tarafından ödenmek üzere mektup alıp parasını vermek mecburiyetinde kalıp ta hiddetlenmeyecek kim vardır?

Halbuki bundan bir asır önce Fransada mektupların posta ücretinin mektubu gönderen tarafından verilmesi ayıp sayılır, kendisine mektup gönderilen kimseye karşı hakaret sayılır.. Yalnız kibarlar, devlet adamları, kendilerinden küçük rütbeli kimselere gönderdikleri mektupların posta parasını verirlerdi!

Dün
Ve
Bugün

CUMHURİYET
Halk Sütunu

25 Mayıs 1936

Kayıp Aranıyor

Ortaköy Pişmişoğlu Sokak 49 numarada Aslan oğlu vasıtası ile aldığımız mektupta deniliyor ki:

Batumlu Emrullah ile İslam Sürmeli'yi arıyorum. Kendilerini tanıyan veya nerede olduklarını bilen varsa insaniyet namına yukarıdaki adrese bildirsin."

19 Haziran 1936

Bir Teşekkür

Erenköy 4. ilkmektep başmüallimliğinden aldığımız tezkerede;

"Mektebimizden 25 çocuğu bir yıldan beri parasız traş eden, İstasyon Caddesi 1 numarada berber Hüseyin'e çocukların namına açık olarak teşekkür ederim." denilmektedir.

21 Haziran 1936

Fakir Bir Arabacının Ricası

Kasımpaşa Pişmaniye'de 45 numarada oturan arabacı Sami dün matbaamıza gelerek bize şunları söyledi:

"Geçen Cumartesi günü saat beşte Meyvahoş Kapısı'nda arabamı bırakarak içeri girmiştım. Ben içerde meşgulken arabayı çeken eşegi çalıp götürmüşler. Bir haftadan beri bir taraftan polis, bir taraftan ben eşegi arıyoruz. Fakat bulunamadı. Ben fakir bir adamım, yegane medarı maişetim arabamdır. Şimdi o da çalışamıyor. Çalınan hayvanı gören ve bulunduğu yeri bilen varsa adresime bildirmesini rica ederim.

29 Haziran 1936

Bulgaristandaki Yobazların Yaptıkları:

Bir kari ; 27 Mayıs 1936 tarihinde Osman Pazarında bulunanlar, Nevab müessesesinin ne tipte ve ne yaratıkta olduklarını gördüler. Vaka şudur ;

Osman pazarı mektep müdürü ve Nevab Mektebi Mezunu Koruveli köylü Hacı Osman oğlu Osman, kasabamızın sakinlerinden Müfti Katibi ve Evkafı İslamiye ve mektep veznedarı İbiş Efendioğlu Hafız Hüseyinin kızıyla evlendi. Düğünden sonra bu softa mektebinden çıkan zat, Bulgar komşularını birer davetiye ile içkili, sazlı ve sözlü bir ziyafete çağırıldı. Çağirdiği yer neresidir bilirmisiniz? Yukarı cami avlusunda cemaatin namaz vaktini beklemek için tahsis edilen iki oda! Ziyafette mektep müdürü ile Müfti Süleyman Efendi bilhassa hazır bulunuyorlardı.

O akşam yatsı namazı için bu camie gelen müslümanlar görüklerinden hicaplar duyup yerlerin dibine geçerek namazı filan unuttular ve oralardan kaçtılar.

Bu güruhun bu hareketleri ilk defa vaki olmamaktadır. Bu softaların sözlerine inanıp hala gözleri kapalı bulunanlara bundan iyi bir misal olamaz.

2 İkincikanun 1937

Miihim Yanlışlık

Kadirga yurdu talebelerinden aldığımız mektupta deniliyor ki:

“Evvelki günü sabah gazetelerinden biri yurdumuzda 25 kuruşa üç öğün yemek

yenildiğinden bahsediyordu. Bu yazılıştan yirmibeş kuruşa sabah kahvaltısı ile öğle ve akşam yemekleri hatırlar. Halbuki bu para ile yalnız öğle yemeğini yiyoruz. Üç öğün değil üç kab! Meseleyi tavzih etmenizi rica ederiz.

6 İkincikanun 1937

Düşkiinlerevi Mukimlerinden Birinin Şikayeti:

Posta ve telgraf müdürlüğünden mütekaid ve düşkünler evinde mukim Hasan Nazım;

“İkamet ettiğim düşkünler evini idare edenler Aksaray Posta ve Telgraf Müdürlüğünden tekaüde ayrılmak suretiyle aldığım şehri 60 liradan şahsına yapılan masrafı kesip üst tarafını aileme vermeleri icap ederken bunu yapmamaktadırlar. Bu yüzden ailemin sıkıntısı gittikçe artmaktadır. Alakadar yüksek makamların dikkat nazarlarını çekerek paranın mütebakisinin verdirilmesine delaletinizi dilerim.”

TAN
Okuyucu Mektupları

8.2.1937

Radyolar Nasıl Ucuzlar?

Tophanede, Necatibey caddesinde Sdavni apartmanı numara 2 de M.N.Erkmen imzasiyle yazılıyor:

“ – Sayın Başbakanımızın geçenlerde radyonun ucuzlatılacağılarındaki beyanatı ve Ankarada yapılacak yeni merkez haberi bütün radyo amatörlerini sevindirmiştir. Bu ucuzluğun gümrük tarifesinin indirilmesi suretiyle yapılacağı da aynı beyannattan anlaşılmaktadır. Gümrük tarifesi indirilirken, radyoların gümrük tabirince kanuni safsiklet üzerinden gümrük resmi vermekte olduğunu da nazari dikkate almak icap eder. Çünkü 15 kilogram ağırlığında bir radyonun iç ambalajı vasati olarak 7 – 8 kilogram tutmaktadır. Bu iç ambalaj da radyonun kendi ağırlığıyla beraber resme tabi tutulmaktadır. Bu surette radyonun gümrük resmi yüzde 40 artmaktadır. Gümrük tarifesi indirilirken, radyonun safsiklet üzerinden resme tabi tutulacağı tesrih edilirse, daha çok ucuzluk temin edilmiş olacaktır.

Radyonun ucuzluğunu temin ettikten sonra yayılmasına yardım edecek çarelerden biri de senelik abonenin hiç olmazsa altı liraya indirilmesi ve bunun aydaellişer kuruş olarak posta merkezlerince tahsil edilmesinin teminidir. Kaçak radyo kullanımının önüne geçecek bir çare, satıcıları sattıkları her radyo için fatura vermek ve faturanın bir suretini de alıcının mensup olduğu posta merkezine göndermeye mecbur tutmaktadır. Böylece aboneler artacak ve kaçak dinleyiciler cezalandırılacaktır.

Bu hususta nafia vekaletinin tedbir olmasını bekliyorum.”

**ANADOLU
Halkla Başbaşa**

7 Teşrinisani 1937

Abdesthanelere (100) Numara Denmesi

Abdesthanelere (100) numara denmesi yanlış bir zehabdan doğmuştur. Avrupada otellerde; numara altında bulunan her yerde abdesthaneye numarasız derler. (Sans) kelimesi Fransızcada (siz) yani bila manasına geldiği gibi (ceut) şeklinde yazılanı da (100) manasını almaktadır. Burada (sans) denilince bila manasına olan numarasız demek muraddır. (100) numara diye abdesthaneyi numarasızlıktan çıkararak (100) numara altına almak yanlıştır.

Dikkat edilirse bazı yerde abdesthaneye (100) numara değil, iki sıfırı yanyana koyarak şu şekilde (00) işaretle geçerler.

Kırkağacıkta B.Hasan Bağlıya

**CUMHURİYET
Halk Sütunu**

7 İkincikanun 1937

Yalova Zabıtasına Teşekkür

Üsküdar Solak iman mahallesinde, Bağlıbahçe Sokak 10 numarada Adem Hilmi imzası ile alınan mektupta deniliyor ki ;

“Geçenlerde Bursadan Yalovaya gelirken sekiz lira değerinde bulgur, sade yağ vesair eşyalarımın kaybolduğunu görerek Yalova zabıtاسına haber vermiştim.

Aradan birkaç gün geçti kaybolan eşyam tamamile ümidi kestiğim vaziyette elime tam olarak teslim edilince hayret ettim. Yalova Zabıtasına gazeteniz vasıtıyla aleni teşekkürlerimin iblağını dilerim.

**ANADOLU
Halkla Başbaşa**

9 Teşrinisani 1937

Eskiden Bayramlarda Görüştürdüük

“Eskiden, bayramlara mahsus olmak üzere tenzilatlı tarife tatbik edilirdi ve herkes böyle fırsatlardan istifade ile şuraya buraya gider, çoluk çocuğunu, akrabalarını görürdü. Nedense, bu usul kaldırılmıştır. Şimdi mesela ikinci mevkile İstanbul veya Ankaraya gidip gelinmek istense, yirmibeş lira kadar para vermek lazımdır. Devlet demiryolları idaresi, acaba bu hususta daha fazla bir kolaylık ve tenzilat gösteremez mi?”

Bir kariiniz

*Kedilere Pisi Pisi de
Neden Köpeklerə Kuçu Kuçu*

Manisada S.Tezcanlıya:

Mektubunuza istedığınız dikkatle, hep beraber okuduk.
"Kedilere neden pisi pisi diyor da, köpeklere kuçu kuçu diyoruz.
Kedileri kovmak için neden 'pist pist', köpeklere 'huş' diyoruz.
Neden kümes hayvanlarına 'bili bili' veya 'kih kih kih' diyoruz
da kovarken 'kış' deniliyor. Niçin ineğe, mandaya, öküze 'oha'
diyoruz da eşeğe 'çüş çüs' diyoruz?"

Bu suallerinize cevap vermek için önce neden bu sualleri
bize sordığınızı tahlil etmek istedik. Bunlar nihayet telefon
başındaki "Alo!" gibi birer mutlak ve işitilmiş şeylerdir. Mana
ifade etmekten ziyade ses çıkararak hayvana hitap etmektedir.

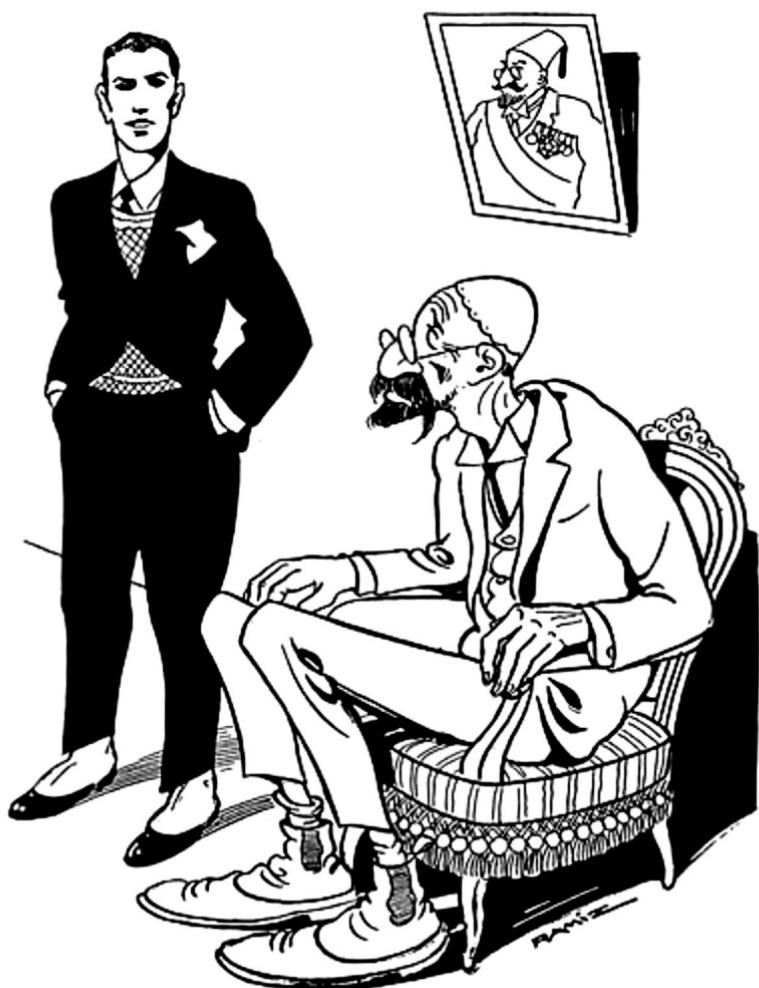
Her cins hayvanın bir kelimeye, daha doğrusu bir kaç hece-
li bir sese kulak kabartması o hayvana, o hecelerle hitap ederek
alıştırmaktan başka bir şey değildir. Kedinin 'pisi pisi' ye kulak
kabartması bu iki hecenin kedinin asabını gıcıkladığından ola-
cak....

Yazı odasında bulunan eczacı Kemal Aktaş da mektubunu-
zu bizim gibi bir kaç defa okudu ve güldü. Başyazıcımız Haydar
Rüşdü de bu mektuba cevap vermeğe uğradığımıza bakarak:

—Allah akıllar versin!
dedi, odadan çıktı. Bunu size mi söyledi, bize mi? Henüz karar
vermiş değiliz Sayın Tezcanlı.....

SON GÖZLEMLER

İhtiyar – Hey gidi hey... Eskiden bayramlarda eteklerimizi öperlerdi...

Genç – Artık o kadar alçaklara baş eyecek adam kalmadı!

Ramiz Gökçe, Akbaba, 18 Ocak 1934, S. 3

İşte böyle... Tarih Baba'nın anımsamadığı yalnız insanların beklenlileri çok açıktı. Özgür bir ülkede, el etek öpmeden insanca yaşamak! Bu süreç, iyi padişah ile kötü padişah arasında bir seçim yapmanın çok ötesine geçmişti. Her gün insanların yaşamalarında bir şeyler değişiyordu. Putlar yıkılıyor, kavuklar yuvarlanıyor, uygarlığın önü açılıyordu. Okurlar, eşine az rastlanan bir devrim sürecinin içinde bulunduklarının ayırdındaydilar. Genellikle kişisel çıkarlarıyla ilgili istemlerini öne çıkarılmiyorlardı. Uygarlaşma yolunda kararlı adımlar atıldığına günlük yaşamlarında görmek yetiyordu güvenlerini pekiştirmeye. Çoğu zaman sessizdiler, uysaldılar ama, gerektiğinde en acımasız eleştirileri dile getirmekten geri durmuyorlardı. Hem de kimseye saldırmadan, ortalığı kırıp dökmeden söyleyорlardı sözlerini.

Türkiye'de aydınlanma süreci, Cumhuriyet'le birlikte başladı. Yeni dönüşümlerin uygulamaya konulmasıyla, toplumda neşer değişıyordu? Dönemin ünlü çizeri Cemal Nadir, 1938 yılında yayılmıştıgı çizimlerinde "On Beş Yılın Hikâyesi!" başlığı altın da aşağıdaki karşılaştırmayı yapıyordu:

Görüntüdeki değişimi tanımlamaya gerek var mı? Cumhuriyet'le gelen uygarlık, okur mektuplarında olduğu gibi, çizimlerde açıkça sergilenyordu. Seçilen yol, Avrupa'ya boyun eğmeden, yaltaklanmadan Avrupalı olmaktı. Bir başka deyişle, Avrupa'ya rağmen Avrupalılaşmak...

Avrupalılışma,其实, Osmanlı toplum yaşamında da etkili olmuş ve temelleri yüzyıllar öncesine uzanan bir akımdı. Ancak Cumhuriyet'in benimsediği çağdaşlık ile, Osmanlı'nın kırısında dolaştığı Avrupalılık arasında çok büyük farklar bulunmaktadır. Osmanlı, olduğu gibi kalmak koşuluyla yenilenmek, Batı'nın değer yargılarından özünü etkilemeyecek değişimle-

Cemal Nadir Güler, Akbaba, S. 251. 1938

ri kendisine uyarlamak istemişti. Dönemin bütün politikacı ve aydınları, teokratik devlet olgusu ile, yani sultanatla bağdaşmayan bir siyasal yapılanmayı düşünemiyorduları. İlerici, devrimci Osmanlı aydınları da, "Padişahum çok yaşa" diyebilecekleri, özlemlerini paylaşabilecekleri, birlikte yürüyebilecekleri bir monark görmek istiyorlardı başlarında. Yani çözüm yine saray entrikalarına, el öpüp boyun kırmaya kalyordu. Geriye dönüp tarihe bir baksalardı, pek çok padişahın görevden alınıp, kiminin yaşamlarına da son verildiği halde, bir arpa boyu yol alınmadığını görebilirlerdi.

Gelişmenin yönünü vurgulamak açısından Cemal Nadir'in aynı başlık altında, 1937 yılında yayımladığı bir başka çizimini de aşağıya aktarıyoruz:

Eğer 1923-1938 yılları arasındaki değişim yukarıdaki gibi idiyse, 21. yüzyılda yaşamakta olanlar nasıl açıklanabilir? Şimdi biz neredeyiz? Hangi yanlışlar yapıldı da, bu hallere düştük? Anlaşılıyor ki ünlülerin ardına takılmak Tarih Baba'yı bir kez daha yaniltmıştı.

- Anne bak, Sabiha Gökçen uçuyor...
- Bakamıyorum.. Gözlerim kararıyor!..

Cemal Nadir Güler, Akbaba, S. 182, 1937

Kanımızca, bu soruların yanıtını, bir ölçüde aynı dönemin uygulamaları içinde aramak yerinde olur. Saşa ve sola duvarlar örüp, siyasal yaşamı uzun yıllar dar bir alana sıkıştırmak, düşünsel gelişmenin önünü tıkamıştır. Düşünce ve anlatım özgürlük

lüğü üzerindeki abartılı kısıtlamalar, Cumhuriyet karşıtları ile ideolojik temelde tartışma olanağını ortadan kaldırılmıştır. Eleştirlmesine olanak tanınmayan düşünceler, topluma, doğruluğu kanıtlanmış gerçekler olarak sunulamaz. Siyasal, bilimsel ve toplumsal alanlarda “doğrular”ın ne olduğunu belirleyen bir üst yetkenin varlığı, bir süre sonra, politikadan bilime, gerçekleşebilecek tüm ilerlemelerin karşısına konulmuş yapay bir engel etkisini gösterecektir. Böyle bir süreçte, sağladığı bütün kazanımlara karşın, katıksız bir aydınlanma devrimi denilemez.

Toplumda varolan eğilimlerin bir bölümü sınırlı bir özgürlük içinde gelişirken, karşı uçlar çağın gelişmelerinden etkilenmeyen ve kendi içine kapanan bir yaşamı sürdürürler. Tartışılıp sorgulanmaya bile gereksinimi bulunmayan dinsel temellere dayandırılan akımlar, böylesi ortamlarda sessiz, ancak daha kararlı bir biçimde gelişebilmektedir. Türkiye’de de böyle olmuştur. Evreni ve çağın gelişmelerini sorgulamaktan yoksun bırakılarak kendilerine öğretilenlerle yetinen, karşı düşünceleri bir saldırı biçiminde algılayan yeni kuşaklar üretilmiştir. İslam dinini siyasal bir yönteme dönüştürenler, dinsel kuralları inançların dışında kalan her alanda beklentileri doğrultusunda bir araç olarak kullanmışlardır. Sonuçta, algılamadaki kopukluklar nedeniyle, birbirlerini tanımayan, dinlemeyen ve anlamayan iki toplum oluşmuştur.

Kamu gücünü ele geçirince, attıkları her adımda küresel militarismin deneyimli patronlarıyla işbirliği içinde olanlar, başlarını kaldırıp çevrelerine baktıklarında, yeryüzünde daha önce de aynı yolları izleyen toplumların, üzerinde oturdukları tüm zenginliklere karşın nasıl kan ve ateş içinde kıvrandıklarını görüyorlardır elbette. “Öyleyse neden?” sorusuna yanıt bulabilmek gerçekten çok güç...

Artık okurların karşısında yeni bir gündem bulunuyor. Cumhuriyet'in onca birikiminin bir solukta yok edilmemesi için neler yapılmalıdır? Gelenen aşamada kimsenin, “Artık tartışmanın olanağı kalmamıştır” demeye hakkı bulunmuyor. Demokrasilerin vazgeçilemeyecek erdemleri arasında bulunan çok sesilik, çoğulculuk ve hoşgörü ortamı nasıl sağlanabilir? Bu gün karşılaşılan sorunların aşılması, geçmiştekilerden çok daha güç. Ta-

rih Baba belleğini biraz zorlayabilseydi, böylesi durumlarda neler yapılması gerektiğini gösterecek sayısız örnekler bulabilirdi. Ancak o artık çok yaşlı ve unutkan. Kafasının içi karmakarışık. Bir o kadar da umursamaz olmuş. Söylenecek çok şey var ama, bu sorunun yanıtını da okurların bulmaları gerekiyor. Hem de hiç zaman yitirmeden...

Okurların, her zamankinden çok, Cumhuriyet'in kazanımlarına, demokratik haklarına sahip çıkmaları gerekiyor.

Cumhuriyet karartılmamalıdır.

Güney Dinç
28 Ekim 2008
İzmir

Sözlük

açıkane: açıkça (Türkçe sözcük Arapçaya benzetilerek yanlış yazılmış)

ahlaf: art kuşaklar, ardıllar, halefler.

ahval: durumlar, haller, vaziyetler, olaylar.

ahzı mevkii eden: yer alan.

Akvam Cemiyeti: Birleşmiş Milletler'in temeli可以说会被认为是这个组织成立的基石。bu örgütlenme, I. Dünya Savaşı'ndan sonra İsviçre'de 10 Ocak 1920'de kuruldu. Amacı ükeler arasındaki sorunları barişçi yollardan çözmekti. Ancak II. Dünya Savaşı'nı önleyemediği için çöktü.

aleddevam: sürekli, sürekli olarak.

alelekser: çok defa, sık sık.

arz etmek: sunmak.

batman: miktarı yer yer değişen eski bir ağırlık ölçüsü, genellikle 7,692 kg olan ağırlık ölçü birimi.

bühtan: karalama, iftira.

C.H.F.: Cumhuriyet Halk Fırkası.

dabağhane (debbağhane): tabakhane, deri işlenen yer.

Darülaceze: Düşkünlerevi.

dun: alçak, aşağı, aşağılık.

Düyünu Umumiye: Dış borçları nedeniyle alacaklı devletlerin Osmanlı İmparatorluğunda uyguladığı Avrupa Mali Denetimi.

edviyai basite: basit ilaçlar.

efrad: bireyler, kişiler.

elyevm: bugün, günümüzde, hâlâ.

emisyon: kâğıt para ve senet çıkarma, ekonomi, sürüm.

emvali metruke: özellikle ülkeden ayrılan yabancıların terk ederek geride bıraktıkları taşınmazlar için kullanılır.

esbabı mucibe: gerekçe.

Evkaf idaresi: Vakıflar idaresi.

Evkafı İslamiye: İslam vakıfları.

fırka: siyasal parti.

harbi zail: kaybedilmiş savaş

hars: kültür.

hatve: bölüm.

haysiyetşiken,: haysiyet kırان.

hezel: şaka, alay, mizah.

Hilalıahmer: Kızılıay.

hilkat: yaradılış.

Himayeieftal Cemiyeti: Yardımsevenler Derneği

Himaye-i Hayvanat Cemiyeti: Hayvanları Koruma Derneği

huşunet: hasinlik, sertlik, kabalık, kıricılık.

ifrağ: bir şeyi başka bir biçimde çevirme, boşaltım.

iğbirar: gücenme, güceniklik, kırgınlık.

imla: çukurları, boşlukları doldurma.

inhidam: çökme, yıkılma.

inhimak: kapılma, düşkünlük.

intizamperver: düzensever, düzenli kişi.

istida: dilekçe.

istintak: sorgulama, ifade alma.

ittisalinde: bitişliğinde.

izale etmek: yok etmek, gidermek.

kabzımahal esnafi: meyve ve sebze üreticileri ile satıcılar arasında aracılık eden kimse, sebze meyve toptancısı, çiçekçi esnafi, komisyoncu.

kamus: büyük sözlük.

Kanunuevvel: Aralık ayı.

Kanunusani: Ocak ayı.

kemakan: önceden olduğu gibi, eskisi gibi.

kesbi katiyet: kesinleşme.

kifafinefis: yaşamaya yetecek kadar olan doyum, boğaz tokluğuna.

kuyudat evraklı: resmî defterdeki kayıtlar.

küvüf: denklik.

lateşbih: benzetmek gibi olmasın.

lisebebin minelesbap: nedensiz ve gereksiz.

mahalli maksud: ulaşılmak (amaçlanan) istenen yer.

makamat: makamlar.

makes: yansıma.

makis: karşılaşırılan.

masarif: masraflar, giderler.

meclisi yaran: dostlar meclisi.

melfuf: sarılmış, bağlanmış, eklenmiş.

memnuiyet: yasaklama, yasak edilme durumu.

menbai varıdat: gelir kaynağı.

mercii aidi: yetkili makam.

methal: bir yapının giriş yeri, giriş, antre, bir kitabın önsözü.

metruk: terk edilmiş.

mevkii tatbika koymak: uygulamaya koymak, bir işe başlamak.

meftun: tutkun, gönül vermiş, vurulmuş.

mezruat: ekinlerin biçilmesi, tarım.

muhakimin tatili: adli ara verme, adli tatil.

muhavere: konuşma, iletişim kurnası.

muhteriane: yeni bir şeyler icat ederek, yenilikler ortaya koyarak.

mukaddem: önce gelen, önceki, öncül.

mumaileyh: adı geçen, yukarıda anılan, sözü edilen kimse.

mübayaat etmek: satın almak.

mübahase: bir konu hakkında iki veya daha çok kişinin karşılıklı konuşması, sohbet.

müceddeden: yeniden.

müceddeden inşa ve imla: yeniden yapım.

müsadir: rastlayan.

müstahzar: önceden hazırlanarak eczanede bulundurulan hazır ilaç, preparat.

mürur ve ubura manı olmak: gelip geçmeye engel olmak.

mülevves: kirli, pis, karışık, düzensiz.

mulkün umrani: mulkün imarı.

münçi: kurtarıcı.

münhezim: Yenilerek, bozguna uğrayarak.

mürettip: dizgici, düzenleyen, hazırlayan, harfleri sıraya koyan.

müstahdem: ücretle çalışanlar, hizmetliler.

mütecasir: yeltenen, cüret eden.

mütefekkir: düşünür.

mütekait: emekli.

nahak: haksız, gereksiz.

natamam: eksik, tamamlanmamış, bitmemiş.

nazarı dikkatini celbetmek: dikkat çekmek.

Nevvab okulu: Osmanlı İmparatorluğu döneminde Bulgaristan'da kurulan ve dinsel temelde eğitim verilen okullar.

nezafeti fenniye: temizlik işleri

ocak: fındık tarlalarının teşkil ettikleri küme.

raiz: öfkeli, kızgın.

rakip olmak: karşıtlık.

ratip: yaşı, nemli.

Resimli Ay: Zekeriya Sertel'in 1927'de çıkardığı dergi. Nâzım Hikmet dahil birçok bağımsız aydın bu dergide toplanmıştır, "Putları yıkıyo-ruz" kampanyası bu dergiyle başlamıştır.

riyaset : başkanlık.

sabık: geçen, önceki, eski.

safsiklet: saf ağırlık.

satılık: yüzey.

say: çalışma, emek.

selameti umumiye: kamu yararı, genel yarar.

senevi istihsalat: yıllık üretim.

serlevha: yazılıarda başlık.

Seyrileşfain idaresi: Deniz Yolları İşletmesi.

şakirt: öğrenci, çırak.

Şehremaneti: Belediye. Osmanlı Devleti'nde, bugünkü belediye görevini yapan, şehrin temizlik ve güzelliğiyle, imar uygulamalarıyla ilgilenen yerel yönetim.

şekli taarruz: saldırıcı biçim.

Şirket-i Hayriye: İstanbul'da yolcu ve yük taşımacılığı yapan vapurculuk şirketi. Şehir hatları işletmeleri.

şitap etmek: koşmak.

Seyrileşfain idaresi: denizyolları idaresi.

Seyrüsefer: trafik, gezinti ve yolculuk.

suitefehhüm: yanlış anlaşılma

tabayii: uyruluk, uyrugunda olmak.

tahvil: devletin veya özel bir kuruluşun ödünç para almak için çıkardığı kâğıt, değişik dönemlerde belirli oranlarda faiz getiren yazılı senet, eskiyi değiştirme, yenileme.

tatbik mühür: imza terine geçen ve karşılaşmaya elverişli mühür.

tazallüm: sizlanma, yanıp yıkılma, yakılma.

teahhur: geri kalma, gecikme.

tebcil: yükseltme.

teehhül etmek: evlenmek.

tenezzüh: gezinti.

tenezzül etmek: kendi durumundan daha aşağıdaki bir işi, bir durumu kabul etme.

teşci: cesareti verme, cesaretlendirme, yüreklendirme.

tetebbü: bir şeyi iyice inceleme, onunla ilgili bilgi edinme, araştırma.

tevlit ettiği: sebep olduğu, doğurduğu.

tevakkuf mahalli: durak.

tevekkül: herhangi bir işte elinden geleni yapıp daha sonrasını Allah'a bırakma.

tezyidi: artırma.

tul: boylam, uzunluk.

tuyuru ehliye: ehlileştirilmiş kuşlar (küme hayvanları).

Tüze ispekleri: adliye müfettişi.

Tüze işaretleri: hukuk görevlisi, Adliye memuru.

uhuvvet: kardeşlik.

umumhane: genelev.

ücreti zephîye: kasapların kestikleri hayvanlar için ödedikleri vergi.

vak'ânüvis: Osmanlı Devleti 'nde zamânın olaylarını kaydetmekle görevli resmî devlet târihçisi.

vakıa: olgu.

vekayii: olaylar.

varaka: yaprak. yazılı kâğıt, gazete.

vaziülimza: imzaya yetkili.

vaziyeti iktisadiye: ekonomik durum.

Yeşil Hilal: Yeşilay.

zevç: koca.

zevce: karı.

zirde: aşağıda.